

Richard Rohr
Joseph Martos

Why Be Catholic?

*Understanding Our
Experience and Tradition*

Proč být katolíkem?

Porozumění naší zkušenosti a tradici

Richard Rohr

a

Joseph Martos

Nihil Obstat: Rev. Lawrence Landini, O.F.M. , Rev. Edward Gratsch

Imprimi Potest: Rev. Jeremy Harrington, O.F.M. Provincial

Imprimatur: +James H. Garland, V.G
Arcidiecéze Cincinnati June 15, 1989

Nihil obstat a imprimatur jsou potvrzením toho, že kniha není závadná z hlediska nauky nebo mravů. Tato potvrzení nutně neznamenají souhlas schvalovatelů s obsahem knihy, s uvedenými názory a vyjádřenými sděleními.

Citace z knihy Děti Sanchezovy: Vlastní životopis mexické rodiny, Oscar Lewis, ©1961, jsou přetištěny s povolením Random House, Inc.

Citace z knihy Katolictví, Richard P. McBrien, ©1981, jsou přetištěny s povolením Harper & Row, Publishers, Inc.

Citace z Písma sv. jsou autorovými parafrázemi. (pozn. překladatele: byl použit Český ekumenický překlad)

Přebal a grafická úprava knihy, Julie Lonneman
ISBN 0-86716-101-9

©1989, Richard Rohr and Joseph Martos
Všechna práva vyhrazena.
Publikoval St. Anthony Messenger Press

Obsah

1.	Poznámka překladatele	4
2.	PŘEDMLUVA	5
3.	ÚVOD	6
4.	CO JE DOBRÉHO NA TOM BÝT KATOLICKÝM?	7
4.1.	Ocenění, dík za stvoření	8
4.2.	Univerzální obraz, všeobecná vize	10
4.3.	Celistvý pohled	10
4.4.	Pozvání k osobní svatosti	12
4.5.	Zkušenost společenství	13
4.6.	Povolání k sociální transformaci	15
4.7.	Hluboký smysl pro historii	17
4.8.	Optimistický postoj	19
4.9.	Pro osobní reflexi	21
5.	JAKÁ JE ODVRÁCENÁ STRANA (STÍN) KATOLICTVÍ?	22
5.1.	Nekatolické katolictví	22
5.2.	Etnické katolictví	23
5.3.	Instituční katolictví	25
5.4.	Nebiblické katolictví	27
5.5.	Nenáročné katolictví	29
5.6.	Konzumní katolictví	32
5.7.	Pro osobní reflexi	35
6.	JAK BÝT KATOLÍKEM V SOUČASNÉ AMERICE?	36
6.1.	Co znamená 'být katolíkem'	36
6.2.	Co znamená 'být katolíkem' v Americe	38
6.3.	Náboženská zkušenost	39
6.4.	Katolická identita	41
6.5.	Katolická identita, pokračování	45
6.6.	Církevní autorita	48
6.7.	Osobní poslání	51
6.8.	Pro osobní reflexi	54
7.	KDO JSOU NAŠI HRDINOVÉ A HRDINKY?	55
7.1.	Mučedníci	56
7.2.	Vyznavači a asketové	58
7.3.	Zakladatelé	60
7.4.	Mystici	61
7.5.	Myslitelé	62
7.6.	Aktivisté	64
7.7.	Humanisté	65
7.8.	Výstředníci	67
7.9.	Vzory, příklady	67
7.10.	Katolictví a výzva ke svatosti	69
7.11.	Pro osobní reflexi	70

1. POZNÁMKA PŘEKLADATELE

Dostává se vám do rukou můj pracovní překlad knihy, vzniklé z přednášek Richarda Rohra na téma „Proč být katolíkem“. Tento text není určen k volnému šíření a nechci jím zasahovat do autorských ani vydavatelských práv. Přesto se ale domnívám, že pro svou aktuálnost může přinést užitek mým přátelům, kteří se s ním seznámí.

Kniha už svým vznikem z cyklu přednášek předjímá, že nechce být teologickým, sociologickým ani religionistickým pojednáním. Pro svou stručnost a nutnou zkratku sdělení může být někdy i schematická a tím i nespravedlivá jak k naší katolické církvi, tak i k ostatním křesťanským církvím a jiným náboženským tradicím. Určitě je ale upřímná a plná dobré vůle.

Cyklus přednášek se konal v roce 1985 a byl určen severoamerickému publiku. To knize v českém prostředí počátku 21. století dodává zvláštní kouzlo. Vzhledem k určitému zpoždění společenského vývoje u nás i k jeho překotnému „dohánění“ v současnosti, vzhledem k probíhající přípravě Plenárního sněmu katolické církve a nejen s ní souvisejícím debatám na téma naší katolické identity, kniha přináší řadu podnětů. Na druhé straně je časový i kulturní odstup právě tak malý (či velký), aby nám při promýšlení textu usnadnil vidět plasticky, tedy dvěma od sebe mírně vzdálenýma očima.

Pokud někomu z nás kniha pomůže lépe najít a naplnit své místo v církvi, moje námaha s amatérským překladem nebyla marná a prosím za to o modlitbu.

Miloslav Musil, 2002

P.S.: V protikladu k pravidlům českého pravopisu, ale v souladu s anglickým textem, používám dále slova *Církev* i *Církevní* s velkým písmenem tam, kde se podle originálního textu myslí *Církev* katolická. Je to zároveň i vyjádření velké úcty, kterou přes svou kritičnost (nebo právě díky ní) autoři k *Církvi* mají.

2. PŘEDMLUVA

V roce 1985 měl františkánský kněz Richard Rohr cyklus čtyř promluv v St. Francis Renewal Center v Cincinnati ve státě Ohio. Mluvil o tématu, který se týká během posledních dekád 20. století stále většího množství lidí: o významu jejich identifikace s křesťanskou tradicí a o smyslu jejich členství v římské katolické Církvi.

V duchu Druhého vatikánského koncilu začali katolíci v 60. letech přemýšlet o své jedinečnosti v rámci širší křesťanské tradice a brát v potaz smysl svého působení uvnitř institucionálních struktur katolictví. Konzervativní katolíci se ptali, zda se Církev nevzdala příliš mnoho a příliš rychle. Liberální katolíci se naproti tomu ptali, proč se Církev neproměňuje rychleji.

V 70. letech duch ekumenismu otupil ostré hrany mezi protestantismem a katolictvím. Ekumenický dialog s "oddělenými bratry" snížil napětí, které existovalo mezi církvemi od doby reformace, a to pomohlo překonat hořkost čtyř staletí náboženského soupeření. Ale ekumenismus také vedl křesťany dobré vůle na obou stranách dialogu k otázce, zda katolická Církev byla opravdu tak jedinečná, jak se svého času jevila. Mohlo by být, že by katolictví bylo jedinou správnou cestou k tomu být křesťanem, bez jakéhokoli skutečného nároku na nadřazenost nebo výhody?

Duch reforem v prvních letech po Koncilu odstranil hodně z toho, co bylo ve veřejném životě výhradně katolické: neproměnnou latinskou mši a svátosti, sochy svatých a pobožnosti k Požehnané Matce, kněžský oděv a řeholní oblečení, přísnou věrnost Církevním pravidlům a neochvějnou poslušnost k papeži, máme-li vyjmenovat alespoň něco. Během 80. let se ale rychlost praktických reforem zpomalila, a ti kdo vnímali mnoho z tradiční katolické praxe jako zastaralé, viděli svoje reformní naděje mizet. Ptali se, zda by mohlo být pravdou, že katolictví je institučně nezpůsobilé pokračovat v upřímné a důkladné reformě.

Napravo i nalevo se proto katolíci zajímali o Církev a o jejich roli v ní. Richard Rohr, jako duchovní správce společenství Nový Jeruzalém v Cincinnati, cítil toto napětí jak uvnitř svého společenství, tak i v rámci arcidiecéze. Já, jako teolog a profesor na Xavierově univerzitě, jsem toto napětí zakoušel jak uvnitř akademického světa, tak i jako součást svého pastoračního působení ve farnosti. Žádné místo nebo skupina nejsou vyňaty z hledání ducha Církve, které probíhá v jejím nitru.

V pravém i levém extrému někteří cítili tak silně, že katolická Církev není to, to by měla být, že s ní zpretrhali svoje vazby. Někteří si zvolili budování církve podle svého, nárokuje si, že oni jsou těmi, kdo ochraňují "pravé" katolictví. Někteří se připojili k jiným církvím a prohlašovali, že římské katolictví ztratilo kontakt s "opravdovým" křesťanstvím.

Richard Rohr a já věříme, že pravda je k nalezení právě v tom širokém středním území, kde je ona tenze zakoušena nejvíc. Správné je se nepřidat k pokušení uniknout k extrémům, ale přijímat katolické dědictví společně s prací na proměně institucionální Církve zevnitř. Spolu s věrností široké tradici minulosti můžeme doufat, že ovlivníme směr Církve do budoucna.

Ti, kdo naslouchali Richardovým promluvám v r.1985 došli k poznání, jakou výzvou je být opravdově katolickým. Když jsem poslouchal záznamy těch rozhovorů, cítil jsem, že Richardova reflexe by si zasloužila dosáhnout širšího publika. S jeho povolením a povzbuzením vydavatelství St. Anthony Messenger Press jsem na sebe vzal úkol zpracovat všechny ty pásy a napsat knihu, která vyjadřuje zkušenost s tradicí, kterou přijímáme za svou.

Doufám, že ti, kdo budou číst tuto knihu, plněji ocení už zmíněnou výzvu, abychom byli hluboce zakořeněni v minulosti a současně přecházeli spolu s katolickou Církví do jednadvacátého století.

Joseph Martos
Allentown College

3. ÚVOD

Proč být katolíkem?

Tuto otázku si v předchozích generacích katolíci nikdy nekladli. Lidé, kteří přemýšleli o svém připojení ke katolické Církvi, si ji možná připouštěli, ale sami katolíci ne. Kdo se narodil jako katolík, tak jednoduše přijal víru, její tradice a vyznání.

Církev dala těm z nás, kteří jsme se narodili a vyrostli mezi katolíky, silný smysl pro identitu. Katolictví nám řeklo, kdo a co jsme byli jako lidské bytosti, jako křesťané a dokonce i jako jednotlivci. Byli jsme živeni a udržováni tou velkou mateřskou institucí, známou a respektovanou jako Svatá Matka Církev.

Katolictví bylo celistvým pohledem na svět, úhrnným systémem myšlení, cítění a chování. Mohli byste právě tak dobře přestat být katolíkem, jako např. přestat být černochem – což opravdu jde těžko. Možná, že byste mohli formálně odejít z instituce, ale nemohli jste změnit způsob, kterým jste byli naučeni se dívat na svět, Boha, náboženství, nebo sami na sebe.

Dnes se katolická Církev hodně odlišuje od té z předchozích generací. Program *aggiornamenta* papeže Jana XXIII nebo "obnova" uspěly daleko lépe, než si kdo mohl představit. Americké katolictví se hodně liší od toho, které tu bylo před 60. lety. Druhý vatikánský koncil nás uvedl do období ekumenismu, kdy se zbožilo mnoho bariér mezi katolickou Církví a dalšími křesťanskými denominacemi.

Větší otevřenost Církve je dobrá a větší přijetí ostatních je také dobré. Ale Církev bez hradeb má také těžší práci při definování sama sebe. Dnes není tak snadné říci, co odlišuje římské katolictví od jiných forem křesťanství.

Mladí katolíci dnes – ti, kdo vyrůstali ve změnách II. Vaticanu, vnímaných už jako "normální" - nemají téměř smysl pro náboženskou identitu, kterou měli jejich rodiče.

Oni nevidí velký rozdíl mezi jejich Církví a církvemi, kam patří jejich přátelé. V nějakém okamžiku svého života, obvykle na začátku dospělosti, jsou tedy postaveni před vážnou otázkou: „Proč být katolíkem?“

Starší katolíci dnes také někdy sami sebe přistihnou, jak pochybují o Církvi. Z celé řady důvodů se mohou cítit popouzeni k odchodu a připojení se k nějaké jiné. V jejich případě ale zní otázka spíš jako: „Proč zůstat katolíkem?“

Ale bez ohledu na to, jakým způsobem je otázka položena, je třeba na ni odpovědět.

Odpověď na tuto otázku ale nemůže být jednoduchá. Katolická Církev není malá instituce. Katolická víra není nějaký snadno vyjmenovatelný soubor vyznání. Katolické dědictví není krátkou tradicí.

Abychom mohli odpovědět na otázku poctivě a přímo, musíme se probrat dobrým i špatným. Musíme dojít k ocenění toho, co je na katolictví dobré, ale také musíme být upřímní v přiznání nedostatků. Tato témata budou zpracovávána ve dvou následujících kapitolách.

Abychom odpověděli na tuto otázku americkým katolíkům, musíme se podívat na to, co znamená být katolíkem v dnešních Spojených státech. Musíme najít způsob, jak můžeme žít se zralou vírou v naši společnost, vstupující do jednadvacátého století. Další kapitola se proto zabývá otázkou katolictví ve Spojených státech.

Nakonec, abychom odpověděli na otázku osobněji, se musíme ptát, jakou osobností se můžeme stát, pokud vezmeme naši katolickou víru vážně. Musíme se pozorně zadívat na životy těch lidí, kteří našli osobní naplnění v životě podle své víry až po krajní mez. Poslední kapitola představuje obrazy významných katolíků, zvláště těch, které nazýváme svatými.

Dokonce ani potom, co zodpovíme naši otázku čtyřmi různými způsoby, nebudeme mít naše téma vyčerpáno. Být katolíkem znamená více, než co může být řečeno ve čtyřech krátkých kapitolách. Přinejmenším jsme ale udělali první krok. A dál si každý z nás už musí přidat vlastní důvody pro to být, nebo zůstat, katolíkem.

4. CO JE DOBRÉHO NA TOM BÝT KATOLICKÝM?

Tradice.

Odpověď na otázku této kapitoly může být obsažena v jednoduchém slově: *tradice*. Když ale dnes většina lidí slyší toto slovo, tak se s větší částí jeho obsahu mýlí. Lidé totiž inklinují k tomu myslet ne na tradici, ale na *zvyky*.

Zvyky jsou celkem vzato způsoby, kterými děláme věci každý rok stejně. Jednotlivci a rodiny, farnosti a školy, města a země, dokonce firmy a jiné instituce, ti všichni mají své vlastní tradice. Rodina může mít svou tradici v setkávání se všemi příbuznými při Dni díkuvzdání. Obchodní společnost může mít tradici slavení svého založení spojenou s trhem pod širým nebem a piknikem.

Zvyky jsou individuální a mohou se měnit. Katolická Církev např. při svých veřejných bohoslužbách jednou užívala řečtinu, pak latinu. Současnou tradicí je modlit se v rodném jazyce.

V hlubším smyslu slova, tradice je pronikavější a dlouhodobější, než zmíněné zvyky. Slovo samo pochází z latinského *tradere*, které znamená předávání. Dokonce i krátkodobé zvyky se předávají z roku na rok. Dlouhá tradice je přenášena staletími, kde formuje a obohacuje každou novou generaci.

Kultura je tradice právě v tomto hlubším smyslu slova. Můžeme myslet na kultury geograficky, jako na evropskou nebo středovýchodní nebo jihovýchodní asijskou. Můžeme chápat kultury etnicky, jako španělskou nebo německou nebo japonskou. Nakonec se můžeme soustředit na nějaký aspekt života a mluvit o náboženství nebo o politice nebo o technologii jako o tradičních.

Katolictví je tradice v tomto hlubším kulturním smyslu. Je celým způsobem myšlení a prožívání života, Boha a sama sebe. Je způsobem, jak se chováme a reagujeme na lidi a situace. A i samo katolictví je částí tradice mnohem širší a delší – židovsko křesťanské tradice, který byla velmi ovlivněna západní evropskou kulturou.

Katolictví je náboženskou tradicí s oběma kulturními elementy, východním i západním. Ačkoli židovství a rané křesťanství začalo na Středním Východě, Církev byla od doby konverze Římské říše ve čtvrtém století převážně západně orientována a hlásání evangelia ve zbytku Evropy začalo až poté v sedmém století.

Naše tradice je spíše jako velký strom s východními kořeny, přenesený do západní půdy a zúrodněný evropskými živinami. Jako východní tradice, křesťanství je tradicí moudrosti. Ta obsahuje cestu života a obyčeje pro jednání s Bohem a bližními způsobem, který ztělesňuje moudrost starověku. Naše tradice obsahuje moudrost duchovní tradice osobního růstu a mezilidských vztahů, jejíž největším vyjádřením je Bible. Starý i Nový zákon se v první řadě zabývají tím, jak by lidé měli žít ve vztahu k Bohu a spolu navzájem tak, aby našli pravé naplnění, původní a největší štěstí.

Jako západní tradice je křesťanství tradicí praktickou. Génus Římské říše byl v jeho pragmatické schopnosti vládnout mnoha různým skupinám a udržet je mezi sebou v míru. Katolictví zdědilo tento dar organizace a použilo ho k evangelizaci Evropy a ke správě Církve ve středověku. Tato tradice našla způsob, jak uchovat moudrost Písma svatého a současně upevnit víru v západním světě.

Každý zahradník ví, že správné množství hnojiva může podpořit růst stromu a zvýšit jeho plodnost, ale že příliš mnoho hnojiva mu může poškodit kořeny a plodnost snížit. Bohužel, dopad západní kultury na křesťanství naše náboženské kořeny poškodil.

Jak katolictví, tak protestantismus (který vyrostl z katolictví v 16. století) tímto poškozením našich východních kořenů utrpěly. Zapomnění našeho židovského dědictví způsobilo antagonismus křesťanů proti židům. Naše pohrdání moudrostí Písma svatého, zvláště veršů z proroků a evangelií, způsobily evropskou toleranci k válce. Naše zanedbání Ježíšova učení a příkladu prvních křesťanů způsobilo západní toleranci honby za bohatstvím.

V naší tradici pragmatismus Západu často zastiňuje duchovnost Východu. Západní mysl je orientována ven, směrem ke světu kolem. Miluje objevování, analyzování a vytváření nových věcí. Moderní věda a technologie jsou produkty západního myšlení. Východní mysl je naopak orientována dovnitř, směrem k lidskému srdci a duši. Dává přednost soustředění se na vnitřní svět ducha, na centrum citů, hodnot a

postojů. V západním křesťanství, jak protestantském tak katolickém, převládá funkční a institucionální nad duchovním a osobním.

Katolictví ve svých nejlepších plodech spojilo duchovnost Východu a praktičnost Západu. Dalo vyrůst duchovním velikánům ve svých svatých, velikánům intelektu ve svých velkých teologiích a velkým postavám v oblasti správy v mnoha jeho biskupech a papežích. Umožnilo vzniknout velkým hnutím jako mnišství, scholastice a řeholním řádům tehdy, kdy je svět nejvíce potřeboval. Bylo dynamickou tradicí praktické spirituality, moudrostí převáděnou do praxe.

Katolictví ve svých nejhorších projevech syntézu mezi východním a západním myšlením neudrželo. Když se rovnováha začala narušovat, nejčastěji se přiklonilo směrem k západnímu pragmatismu. Pak se stalo úzkým a právně formalistickým, autoritářským a ovládajícím, neosobním a prospěchářským. Z toho někdy pramení přísná tradice institucionálního funkcionalismu.

Nemůžeme rozumět celé katolické tradici bez toho, aniž bychom se podívali pozorně na její úspěchy i selhání, její velikost i slabost. V následující kapitole se budeme dívat upřímně na její temné stránky. Nyní ale prozkoumáme blíže světlou stranu naší tradice.

4.1. Ocenění, dík za stvoření

Katolictví bylo tradičně otevřené půvabům světa a celého Božího stvoření. Báseň od Hilaire Belloc říká:

Kdekoli katolické slunce svítí,
je mnoho smíchu a dobrého pití.
Přinejmenším vždycky to tak bývalo:
Benedicamus Domino!

Poslední řádka, latinský výraz pro "Ať nám Pán žehná!", vyjadřuje vděčnost za dobré věci života a děkuje Autorovi stvoření. Svým vlastním způsobem tato báseň opakuje, co Písmo říká o šestém dni stvoření světa:

Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré. Byl večer a bylo jitro, den šestý. (Geneze 1:31).

Ve svém základu je katolická tradice spojena s dobrotou světa a radostností života. Říká nám, abychom se radovali a těšili se ze všech velkých i malých potěšení, která k nám přicházejí od Boha skrze stvoření. To má máloco společného s puritánskou vírou, že potěšení je hříšné a že krása je pokušení od ďábla.

Pokud jsme ale k sobě upřímní, musíme si připustit, že puritánství někdy náš katolický názor infikuje. V šestnáctém století protestanti vinili katolickou Církev za korupci a světskost, a v reakci na to se katolíci pokoušeli puritány v čistotě překonat, a to obzvláště v sexuální morálce. Občas jsme byli v našich postojích k sexu a dalším tělesným radovánkám více puritány, než katolíky.

Čas od času někteří křesťané nevěřili v to, že stvoření je zcela dobré. Zpočátku se gnostikové a další "super-duchovní" skupiny domnívaly, že materiální svět je zlý, ale byli za to považováni většinou křesťanů za kacíře. Ve středověku se někteří mniši domnívali, že sex je hříšný, ale Církev odpověděla prohlášením svátosti manželství. O několik století později katoličtí puritáni (nazývaní Jansenisté) odsuzovali všechny požitky a smyslovost, ale Církev jejich učení oficiálně odmítla.

Ti z nás, kdo pocházejí ze severských evropských kořenů (zvláště irských a německých), zdědili tento jansenistický negativismus tak jako tak. Kněží a jeptišky často prezentovali špatné chování v sexualitě jako nejhorší možný hřích. Jako Američané jsme také adoptovali velký kus puritánství od našich protestantských sousedů. Naši přistěhovalí dědečci a babičky se jistě nechtěli zdát být méně mravními, než lidé kolem nich!

Starší katolická tradice má ale své kořeny ve Středozeří. Palestinci a Řekové, Italové a Francouzi, Španělé a Portugalci byli vždy ve větší pohodě ve svých tělech, než severní Evropané. Sedláci a chudáci ve většině "katolických zemí" vždy dovedli ocenit dobré věci, které jim příroda nabízí. Jídlo a pití, sex a děti

jsou prostými, ale nejzákladnějšími radostmi, které nám život může dát. Vždyť jsou to, konec konců, Boží dary.

To je také příčina toho, že katolictví je ze své podstaty svátostné. Svátost je znamení Boží milosti k nám. Katolická moudrost říká, že svět a všechno v něm je darem od Boha a jeho znamením. Sedm svátostí, které slavíme v kostele, užívá vodu a olej, chléb a víno a lidský dotyk jako znamení Boží milosti. Katolíci vidí Boha prosvítat skrze všechno stvoření, a tak Církev užívá dary stvoření i ve svých nejdůležitějších rituálech.

Jinak řečeno, pro katolictví a pro delší židovsko-křesťanskou tradici maso zprostředkuje ducha. Tělo je prostředek, skrze který se lidská osoba vyvíjí psychologicky, rozumově i duchovně. Materiální svět je korytem pro Boží přízeň, skrze dobrotu tohoto světa zažíváme Boží milost. Můžeme dokonce říci, že stvoření je kosmický prostředek Božího uměleckého Ducha. Je plátnem, na které Bůh maluje tak, abychom mohli vnímat božskou krásu naším srdcem, když ji nemůžeme vidět našima očima.

Ještě jinak řečeno, katolická teologie je *inkarnační*. Když slyšíme o vtělení, hned myslíme na Ježíše, kdy Boží slovo se stalo tělem (masem). Bereme vtělení mnohem vážněji, než ti, kdo si myslí, že Ježíš byl Bohem uvnitř a člověkem navrch – jakýmsi typem nadpřirozeného Clarka Kenta, který vypadal lidsky, ale vespod byl všemocná bytost. Katolický výklad vtělení už od prvních koncilů Církve byl, že Ježíš byl zároveň plně lidský a plně božský - ne na 50% Bůh a na 50% muž, ale na 100% lidský právě tak, jako na 100% božský.

Pokud je Ježíš Božím vtělením, pak je také jeho zjevením a odhalením. V Ježíši je mystérium Boha odhaleno způsobem, který můžeme vidět i tehdy, když mu ne zcela porozumíme. V Ježíšově životě je Boží živá přízeň a milost očividná. V Ježíšových slovech k nám Bůh promlouvá takovým způsobem, že ho můžeme slyšet. V Ježíšových skutcích je Boží aktivita na světě prokázána. V lásce Kristově nám Bůh ukazuje, jaká je skutečná Boží láska. Ve smrti a zmrtvýchvstání Ježíše nám Bůh odhaluje tajemství naší definitivní spásy.

Protože Ježíš je posledním zjevením Boha, Ježíš je tedy jeho základní svátostí. On je největším znamením Boží lásky, přítomnosti a aktivity ve světě. Svátostnost Ježíšova ale neskončila nanebevstoupením. Ona pokračuje v Církvi, která je od dob sv. Pavla nazývána Tělem Kristovým. Církev jako Boží lid pod vedením Kristovým ztělesňuje Božskou přítomnost ve stvoření podobně, jako to dělal Ježíš jako jednotlivec. Církev je v podstatě svátostí Boha ve světě.

To je příčinou, proč katolická Církev tak velmi zdůrazňuje svátosti. My věříme, že právě tak jako lidé před 2000 lety přišli do kontaktu s Bohem, když se odvážili být dotknuti (poblázněni) Ježíšem, lidé dnes přicházejí do kontaktu s Bohem, když jsou dotýkáni vodou, olejem a lidskýma rukama. My jsme umístili do centra naší bohoslužby něco tak prostého a základního, jako je jídlo v podobě chleba a vína. Večeře Páně je katolický způsob jak vyjádřit, že cesta k Bohu nevede v první řadě skrze soukromé rozjímání, ale skrze vzájemné sdílení jídla. Naše bohoslužba není tak moc slovní a intelektuální, ale tělesná a vztahová. Liturgie je společná oslava každodenní reality - našeho sdílení života v Kristu mezi sebou.

V protikladu k tomu protestantské církve inklinují ke zdůrazňování Bible. Odebrali oltářní stůl ze středu křesťanské bohoslužby a umístili tam kazatelnu. Kázání Písma svatého je důležité, ale má své následky ve stylu bohoslužby, který je více slovní než svátostný.

Pro větší názornost ještě z druhé strany, východní náboženství jako hinduismus a buddhismus inklinují ke zdůrazňování meditace. Odebírají bohoslužbě společenský rozměr a dělají ji záležitostí jednotlivce. Osobní modlitba je důležitá, ale rozjímání samo o sobě vede do stylu náboženství, které je více soukromé než společné, více intelektuální než inkarnační (ztělesňující).

Katolická tradice, která reflektuje ve své teologii a bohoslužbě obojí, je inkarnační a svátostná. Bere svět vážně a povzbuzuje nás nacházet Boha ve světě. Bere lidskou aktivitu vážně a povzbuzuje nás, abychom byli ve světě jako Ježíš. Církev učí důsledně o sociální spravedlnosti, protože věří, že o Boží spravedlnosti by se mělo nejen hovořit, ale měla by být ve světě lidských záležitostí ztělesňována.

Jak si katolíci cení stvoření můžeme vidět také v křesťanském umění. Náboženské mozaiky a sochy se datují už od Římských dob. Středověcí křesťané vyjádřili svoji víru ve vznešených, vysoko se tyčících gotických katedrálách a barevných oknech s vitrážemi. Renesance (která začala v Itálii) dala

náboženskému umění a architektuře (jako např. basilika sv. Petra v Římě) nový rozměr nádhery. Neměli bychom zapomenout ani na moderní hudbu, rozvinutou z gregoriánského chorálu, a také že moderní drama začalo středověkými náboženskými hrami. Katolická moudrost oceňuje dobro nejen v Božím stvoření, ale také v lidské tvořivosti.

4.2. Univerzální obraz, všeobecná vize

Původní význam slova *catholic* je "univerzální, všeobecný". Církev byla poprvé nazvána katolickou ve starověku, když se křesťanství rozšířilo na celou Římskou říši. První koncil všeobecné Církve se sešel v roce 325, a na tomto a následujících koncilech biskupové celého tehdejšího světa formulovali katolickou víru. Souhrnem univerzální, celosvětové víry je Nicejské krédo - pojmenované po koncilu v Niceji - které vyznáváme při mši každou neděli.

Katolická Církev má celosvětovou víru doposud a Církevní vize je univerzální stále. Letmo to zahlédneme při cestách papeže Jana Pavla II. Vidíme, jak je pozdravován a vítán Severo-, Středo- i Jihoameričany, Evropany, Asiaty i Afričany. Slyšíme ho mluvit mnoha jazyky, ale jeho sdělení obsahují vždy univerzální víru Církve. Papežova vize překračuje národní hranice a vidí jednotu všech lidí v Kristu.

Katolická Církev není státní církev. Tak jako Spojené národy je dnes jednou z mála opravdově mezinárodních institucí na světě. Jako Červený kříž vyjadřuje potřeby lidí, překračující národní identitu nebo politickou ideologii. Zvláště v zemích třetího světa je Církev v jedinečné pozici zprostředkovatele mezi politickou levicí a pravicí. Protože nepatří k žádné zemi, tak může přinášet širší pohled do sporů mezi soupeřícími stranami, sešikovanými např. za Spojené státy nebo Sovětský svaz.

Katolická Církev je také multikulturní církví. V minulosti katolictví vzkvétalo ve starověké kultuře Středního východu, středozemní kultuře Římské říše, středověké kultuře západní Evropy a v moderních kulturách Evropy a Ameriky. Dnes katolictví není jen evropské a americké, ale také románské, africké a asijské. Kamkoli cestujete, můžete se setkat s katolickými bratry a sestrami, slavícími svou víru v Krista jejich vlastním, jedinečným kulturním stylem. Lidé všech ras a kultur přijímají katolickou víru a zároveň jsou touto univerzální Církví přijímáni.

Protože je Církev všeobecná, volá nás to k univerzálnímu pohledu. Jak se svět stává každým rokem menším, potřebujeme pohlížet na každého jako na našeho souseda. Začínáme si uvědomovat, že nemůžeme předstírat ani kulturně, ani politicky a ani ekonomicky, že se svět otáčí kolem Spojených států. Církev si už dávno uvědomila, že aby se mohly všude naplnit potřeby Božího lidu, tak se jednotlivé vlády musí dívat dál za jejich vlastní zájmy. Naše víra je už větší než většina z nás doceneňuje, vyhání z nás naši úzkoprsost a připravuje nás na globální zodpovědnost.

Pastýřský list amerických biskupů, *Výzva k míru a ekonomické spravedlnosti pro všechny*, odráží tento globální náhled právě tak, jako encyklika papeže Jana Pavla II. o sociálních problémech. Biskupové i papež nám připomínají, že mír Kristův nemůže být vynucen vojenskou silou, a že spravedlnost Božího království nemůže být uskutečněna ani komunismem, ani kapitalismem. Mír Kristův znamená harmonii, ne napětí, a spravedlnost Boží znamená spolupráci, ne soupeření.

Příliš mnoho katolíků dnes tuto univerzální vizi nemá, a tak jejich víra není opravdově katolická. Mají úzký, provinční pohled, namísto opravdově katolického - všeobecného. Nechápu, že být katolíkem znamená být nejprve křesťanem a teprve potom Američanem. Nedávají výzvám evangelia přednost před požadavky vlastenectví. Upadají do modlářství, které odsuzovali proroci a které zavrhl i Ježíš.

Selháváním své katolické vize se tito katolíci zpronevěřují vlastní tradici. Jejich katolictví se nezdá být v ničem odlišné od jiných národních církví. Více než to, oni ho svazují s jejich vlastními zájmy a vzdávají se svobody, která vyplývá ze schopnosti dělat nezáužaté, spravedlivé úsudky.

Katolíkům by nemělo nic bránit v tom, aby posuzovali politiku a ekonomii ze širší perspektivy, překračující historické a národní hranice. Katolická tradice převyšuje malicherné politikaření a krátkozraká pravidla.

Jestliže jsme opravdovými katolíky, musíme se dívat na svět a všechny lidi v něm z Boží perspektivy, ne ze sebestředného hlediska. Katolická představa počítá s Boží péčí o celou lidskou rodinu.

4.3. Celistvý pohled

Katolická šíře pohledu přirozeně vede k holistickému (celostnímu, z řec. *holos-celek*) nahlížení reality. Katoličtí myslitelé se dívají na život z mnoha různých pohledů a pokoušejí se vidět jednotu, která všechny spojuje. Žádný lidský tvor se nemůže dívat na vesmír ze všech perspektiv najednou. Jen Boží vědění objímá celou realitu do jediného kosmického obrazu. V katolické tradici se ale filozofové a teologové dívají na věci z různých pohledů, aby rozvinuli svůj smysl pro celek.

Tento katolický cit pro vzájemné propojení celé reality je základem toho, čemu říkáme teologie. Je také podkladem pro naše hledání spojitosti mezi křesťanskou vírou a tím, co můžeme objevit vědeckým výzkumem a naší vlastní zkušeností. Po filozofii (která sahá do předkřesťanských dob) je nejstarší intelektuální disciplínou na světě právě teologie. Jednou z nejstarších definic teologie je "víra hledající porozumění". Katolický ideál je důvěřovat v Boha, věřit co zjevuje Písmo svaté a přijímat co Církev učí, při současném respektování rozumu a logiky a podporování bádání a poznání.

Když se kmeny barbarů přehnaly Evropou a způsobily pád Římské říše, mniši opatrně přepisovali křehké rukopisy tak, aby nebyla starověká věda ztracena. Ve středověku křesťanští učenci založili školy, které se pak staly velkými evropskými univerzitami. Navzdory hlouposti církevních úředníků, kteří odsoudili Galileu za jeho tvrzení o tom, že se Slunce netočí kolem Země, moderní věda vyrostla z úsilí křesťanů rozumět Bohem stvořenému vesmíru.

Sv. Augustin se pokoušel rozumět historii z perspektivy katolické víry. Sv. Tomáš Akvinský nejprve prostudoval celou středověkou vědu, než sepsal svou velkou *Summa Theologica*, čtyřsvazkový "souhrn" teologie. Další katoličtí učenci pokročili v lékařství, zákonodárství, astronomii a biologii. Katolíci věří, že pokud jsou ve své víře pevně zakotveni, nemusejí se cítit ohroženi jakýmkoliv vědeckými znalostmi. Teilhard de Chardin integroval evoluci do svého křesťanského porozumění kosmu.

Tato kosmická katolická vize se někdy blíží mystickému jasnozření o tom, jak je celé stvoření uspořádáno podle Božího plánu. Sv. Tomáš měl před koncem své teologické kariéry mystickou zkušenost, a mnoho Teilhardových spisů má v sobě mystického ducha. Svatí, které Církev uznává za velké mystiky, jako např. Terezie z Avily a Jan od Kříže, zakoušeli, jak se celý lidský život uskutečňuje v rámci Božího plánu pro celý svět. Svým způsobem byli ekology, protože viděli spojení mezi přirozeným a nadpřirozeným řádem mnohem dříve, než se slovo ekologie stalo módou.

Pokud by katolická tradice zůstala pouze východní, tak by se zřejmě stala čistě mystickou. Východní křesťanství pravoslavných církví má hodně mystickou příchut'. Protože však byla ovlivněna západní kulturou, tak je katolická intelektuální tradice také vědeckou a praktickou. Ráda klade otázky, navrhuje teorie, dělá výzkum a uvádí myšlenky do praxe. Katoličtí teologové používají jazykovědu a archeologii k tomu, aby porozuměli Bibli; zabývají se historií a antropologií, aby porozuměli lidské povaze; využívají psychologii a sociologii, aby rozuměli lidskému chování; a přijímají myšlenky z ekonomie a politiky, aby rozuměli modernímu světu, ve kterém Církev objevuje samu sebe. Katoličtí vědci věří, že neexistují žádné nepřekročitelné rozpory mezi objevy fyziky, chemie a biologie na jedné straně a Božím zjevením na straně druhé. Katoličtí pedagogové integrují světskou vzdělávací teorii do svého vyučování náboženství. A katoličtí administrátoři se nerozpakují vypůjčit si moderní techniky řízení, aby jim pomohly v provozu Církevních institucí. Katolický přístup k životu na všech úrovních je celistvý a integrační.

Tato otevřenost k celku lidských znalostí dnes pro všechny křesťany neplatí. Někteří fundamentalisté zavírají oči před důkazy o evoluci s tím, že jde proti popisu stvoření v knize Geneze. Někteří protestanti trvají tak silně na pravdě Písma sv., že pak mají malou vážnost k tomu, co nás mohou naučit přírodní vědy. Někteří charismatici dávají tak silný důraz na osobní náboženskou zkušenost (jako zkušenost být "narozen znovu") že nepřemýšlejí o křesťanské sociální odpovědnosti. A ve všech denominacích jsou tací, kteří jsou právně formalističtí a strnulí ve svém přístupu k morálce.

Katolíci ovšem také nejsou vůči těmto druhům krátkozrakosti odolní. Pokud zapomněli nebo nikdy nezískali celistvý pohled katolické tradice, mohou být právě tak fundamentalističtí, myšlenkově uzavření a právně formalističtí, jako jiní křesťané.

Ale katolíci, kteří rozumějí a oceňují šířku své tradice, mají podivuhodnou schopnost všechno spojovat a vidět v jeho základní jednotě. Pro širokou katolickou moudrost je všechno pravda pocházející od Boha, ať už je zjevená nebo objevená.

4.4. Pozvání k osobní svatosti

Už zmíněný celistvý pohled může být nejen intelektuální a teoretický, ale také bytostně praktický. Moudrost katolické tradice je v tom, že život jednoho každého z nás by měl mít tak velkou hodnotu, jak ji Bůh zamýšlel. Bůh nás stvořil, abychom byli šťastni - žili v království (pokud použijeme biblický výraz) a chovali se podle našeho plného duchovního potenciálu (pokud použijeme moderní výraz).

Církev byla vždy zaujata svatostí. Občas lidé kladou rovnítko mezi svatostí a sádrovými svatými, ostatním vzdálenými a vytrženými ze života. Dnes chápeme, že svatost je celistvá, že pravá svatost je živena svatou vírou, kterou nám Bůh dal, abychom se stali vším tím, čím nás Bůh chce mít. Když se narodíme, náš život je čistě potenciální. Naším základním úkolem v životě je ho uskutečnit. Naplnění této možnosti, zvláště jejího duchovního rozměru, je v opravdovém sebeuskutečnění, neboli svatosti. Slova "celý (whole)" a "svatý (holy)" pocházejí (v angličtině) ze stejného kořenu.

Moudrá katolická tradice nikdy neřikala, že potřebujete být samotářským mnichem nebo klauzurovanou jeptiškou, abyste se stali svatými. V minulosti katolictví představovalo mnichy, jeptišky a kněze jako ideály zejména proto, že si středověká společnost těchto vzdělaných lidí považovala. Dostalo se jim příležitosti číst a studovat, meditovat nad Písmem svatým a modlit se – a to v době, kdy se lidé museli protloukat životem bez výhod moderní vědy a průmyslu.

Nicméně když se díváme na Církevní kalendář svatých, vidíme tam oslavené rybáře a farmáře, manžele a manželky, bohaté a chudé, vojáky a učence, dokonce krále a královny. Každý je povolán k tomu, aby dosáhl naplnění své možnosti být opravdu celou a svatou osobou, bez ohledu na své zaměstnání nebo stav.

Jedním z největších příkladů tohoto dosažení celistvosti jsou mystici. Sv. Terezie z Avily byla jednou z nejemancipovanějších žen své doby. Cestovala Španělskem 16. století, obnovovala klášterní život a dodávala energii denním rozjímáním a komunikací s Bohem v modlitbě. Sv. František z Assisi byl svou posedlostí vnitřní svobodou a krajní jednoduchostí tak přitažlivý, že než umřel, tak františkánský životní styl přejala tisíce mužů a žen. Svaté a mystiky jejich celistvý náhled na život osvěžuje. Vidí se takovými, jací jsou, a zvou Boha, aby je udělal takovými, jakými se mají stát.

Tato spiritualita celistvosti je hodnotná, ale také náročná. Katolická svatost nespočívá v postoji Ježíš a Já. Nestačí chodit v neděli do kostela a nechat zbytek svého života neproměněný. Pravá svatost vyžaduje konverzi celého člověka, přetvoření celé osobnosti. A to vyžaduje konverzi vašeho životního stylu bez ohledu na to, kde žijete nebo čím se živíte.

Každý dnes chce být šťastný. Lidé své štěstí hledají v bohatství, síle a úspěchu, a když to selže, tak hledají štěstí zase v něčem jiném. Někteří dokonce objevují výhody rozjímání, ale někdy světské rozjímání vede více k opouštění života, než k jeho plnému prožívání. Moudrost katolické tradice je v tom, že aby celý život získal význam a energii, tak je zapotřebí jak světská aktivita, tak i komunikace s Bohem.

Katolické chápání duchovního rozvoje člověka konverzí začíná, ale také říká, že konverze musí stále pokračovat. Život křesťana je procesem nepřetržitých konverzí a růstu do stále více Kristu podobné osobnosti. Není v něm žádný konkrétní okamžik, kdy si katolík dělá na "spásu" nárok, jak to dělají někteří evangeličtí protestanti. Příběhy svatých ukazují, že oni o svatost stále usilovali. Dokonce i známá katolická pobožnost křížové cesty předpokládá, že život křesťana je proces. Je cestou, která prochází jednotlivými zastaveními a vede nás postupně různými problémy, léčkami a urážkami. Ti, kdo vytrvají ve věrnosti a víře, vstoupí hlouběji do Kristova života.

Naštěstí naše záchrana a naše štěstí nezávisí na nás samých. Bůh je s námi, láskyplně se chápe iniciativy, nabízí nám záchranu a volá nás ke svatosti. Tohle je význam milosti. Boží přízeň a milost jsou pozváním a silou, která zasahuje až do nás samých. Ale my sami se musíme Bohu otevřít, abychom mohli být jeho Duchem naplněni. Musíme s tou milostí, která je nám pro naplnění našeho života nabídnuta,

spolupracovat.

Kupodivu naše spolupráce není ani tak v "dělání" jako spíš v "nedělání". Moudrost svatých je v tom, že se zastavili dostatečně dlouho na to, aby mohli ve svém srdci naslouchat Bohu a nechat si od Něj říci, jak být opravdově šťastnými. Růst v Duchu, růst v duchovní dokonalosti (jak to máme ve zvyku nazývat), je totéž, jako růst v Kristu. To znamená vzdát se naší omezené představy o tom, čím můžeme být, a vstoupit do procesu ztotožnění se s Kristem, zatímco se právě tím stáváme opravdově sami sebou.

Paradoxně, osobní naplnění spočívá ve zřeknutí se sama sebe a dávání přednosti druhým. To znamená přenést se přes potřebu být milován k tomu, abych sám byl milovníkem. To znamená nechat naši potřebu různých věcí minulosti a objevit štěstí v jejich odsouvání stranou - dokonce dávat stranou i sami sebe, jako to udělal Ježíš.

V katolické tradici je konečné zadostiučinění slíbeno těm, kdo se vzdají svého falešného a soukromého já pro to pravdivé a celistvé já, které se nalézá v Bohu. Ježíš slibuje, že "kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne a pro evangelium, zachráni jej." (Marek 8:35). Toto je část významu ukřižování; křížem dojít ke zmrtvýchvstání, do nového života.

Když pustíme sami sebe, umožníme Bohu, aby nás zachytil. Když přestaneme řídit své životy, umožníme Bohu, aby nás učil. Když se přestaneme pokoušet upevnit a naplnit sami sebe, můžeme nechat náš život naplnit milostí. Životy sv. Františka z Assisi, papeže Jana XXIII a matky Terezy z Kalkaty vyzařují milost, kterou obdivují dokonce i nekatolíci. Katolická moudrost je v tom, že život ze svobodné vůle a milosti je největším naplněním, které může člověk zažít.

4.5. Zkušenost společenství

V osamění je těžké slyšet Pána, jak nás volá ke svatosti. A pokud se pokoušíme do toho jít sami, je téměř nemožné na toto povolání odpovědět. Sv. Pavel poznamenal, že víra pochází ze slyšení, a slyšení pochází skrze ty, kdo nám přinášejí dobré zprávy o spáse. Neodkazoval nás jen na slyšení našima vlastníma ušima, ale také k hlubšímu naslouchání, které musíme dělat v našem srdci. Je těžké získat cit pro vnímání naplnění Božích zaslíbení, pokud nezažijeme jejich naplnění v životech lidí kolem nás. A je ještě těžší dělat "nedělání" v osobním odevzdání se Bohu bez podpory druhých, kteří tím prošli, a bez podpory těch, kdo také čelí potřebám, kterých se snažíme vzdát při pokusu setkat se sami se sebou.

Naši přistěhovalí dědečkové a babičky měli podivuhodný smysl pro katolické společenství v etnických farnostech velkých měst a ve venkovských farnostech zemědělských a důlních městeček. Katolíci spolu vyrůstali, chodili společně do školy, společně pracovali a společně se účastnili bohoslužeb. Farnosti byly dostatečně malé na to, aby duchovní správce znal každého jménem a také byly dost sousedské, aby si lidé ve svých potřebách pomáhali. Stále ještě žili z tradice společenství, která s nimi přišla z katolické Evropy.

Velké středověké katedrály nebyly v Evropě postaveny stavebními firmami, ale křesťany, kteří chtěli vyjádřit svou víru prací svých vlastních rukou. Dokončení některých z nich trvalo i víc než sto let. Společnému úsilí věnovali svůj čas a talent generace kameníků, tesařů a sklářů, zatímco jiní obyvatelé města dodávali jídlo a materiál pro dělníky.

To stejné platilo i na začátku osídlování Ameriky. Katedrála v Plains v západním Kansasu, kde těžili v lomu i rodiče Richarda Rohra, byla postavena katolickými rodinami místních usedlíků. Každý měsíc otcové i synové táhli vozy se spoustou kamene na staveniště a každým rokem mohli vidět, jak ovoce jejich úsilí dostává tvar. Když byl kostel dokončen, tak ti němečtí katolíci v Kansasu skutečně vnímali, že toto místo bohoslužby vyjadřuje existenci jejich společenství.

Do značné míry jsme tento katolický smysl pro společenství v současné Americe už ztratili. Stali jsme se částí mobilní společnosti, která nezůstane na jednom místě nikdy dost dlouho na to, aby tam mohla zapustit kořeny. Lidé, se kterými se vidíme každý den nejčastěji, pravděpodobně nenavštěvují stejný kostel jako my. Mnoho farností je tak velkých, že fungují jako obchod, neosobně. Na nedělní mši se mnoho lidí cítí spíš jako anonymní publikum, než jako společenství ve víře.

Většina amerických katolíků žije svou vírou v osamění. Pokud vědí o tom, jak zápasí se svou vírou jiní lidé, nejspíše to je díky četbě knih a časopisů, ale ne od nich osobně. Katolíci většinou nesdílejí svoje

otázky a názory, ani svoje potíže a vítězství s jinými, kteří mají stejné myšlenky a zkušenosti. Katolíci se spolu většinou ani nemodlí, ani společně nestudují Písmo svaté. Společně ani neodpočívají, ani spolu netráví čas, aby se vzájemně lépe poznali.

Jeden z důvodů je v tom, že my Američané jsme zapadli do mýtu drsného individualismu a středostavovského úspěchu. Věříme, že musíme dělat všechno sami pro sebe, a že měřítkem našeho úspěchu je náš vlastní oddělený dům, naše vlastní soukromé automobily a všechna ta zařízení pro pohodlný život nás samých. Být úspěšným znamená v naší společnosti být nezávislým. A lidé, kteří musejí záviset na podpoře jiných, jsou nám podezřelí.

Tento mýtus individualistického úspěchu je pro společenství katastrofální. Lidé platí cenu soběstačnosti tím, že se musejí obejít bez vztahů, které by jejich život obohatily. Chudáci se musejí obejít bez odpovídajícího bydlení, práce, vzdělání, dopravy a dokonce i jídla. Boháči se musí obejít bez radosti, která pochází ze spoluzití s druhými lidmi a sdílení životních potřeb. Staří lidé postrádají přátele a rodinu, která je nemůže nebo nechce navštěvovat. Dětem chybí rodiče, kteří se pokoušejí usilovněji pracovat, aby se s nimi nakonec alespoň na chvíli setkali. Většina lidí se cítí v životě osamocena, a tak se obrací k alkoholu, lékům, televizi, sexu, jídlu, hazardním hrám a přepychu, aby svůj pocit samoty překonala.

Opravdový křesťanský život je naopak společenský. První křesťané byli k sobě navzájem tak připoutáni, že sv. Pavel nazýval každé společenství "tělem Kristovým". Každá místní skupina křesťanů byla sociálním tělem, jehož duší byl duch Kristův. Žít jako Kristus znamená vydávat se jeden pro druhého, obětovat se jeden druhému a položit za druhého i svůj život. Tak jako ruka nebo noha, ústa nebo žaludek nemohou žít samostatně, křesťané se nepokoušeli žít na vlastní triko. Jeden každý přispíval k obecnému dobru a každý dostával věci potřebné k tomu, aby mohl šťastně žít, ať už to bylo jídlo nebo šaty, duchovní směřování nebo emocionální podpora.

Dokonce i starověcí Řekové, kteří žili před Kristem, si byli vědomi, že pro plný lidský život je společenství potřebné. Pro označení osoby, která neměla ponětí o společném dobru, používali slovo *ideos*. V jejich očích byl jednotlivec, který žil jen pro sebe a bez starosti o zdar ostatních, mravní idiot. V naší společnosti je naopak jednotlivec, který hromadí velké bohatství bez ohledu na to, co se stane s ostatními, pokládán za finančního génia.

Křesťanství, které na tomto starověkém smyslu pro společenství stavělo, šlo ještě dál. Ježíš učil, že pokud si nebudeme dělat starosti s věcmi tohoto světa, ale budeme se místo toho starat o druhé lidi, dostaneme všechno, co budeme pro naše tělo i duši potřebovat. Pro lidi ve starověku (kteří byli pokoušeni svými vlastními zájmy právě tak, jako dnešní lidé) toto byla "radostná zvěst o Božím království". Kdekoli lidé pečují jeden o druhého způsobem, kterým se o každého stará náš Otec, tam žijí v Božím království. To je, tehdy jako nyní, radostná zvěst pro každého, kdo někdy cítil potřebu to udělat sám o své újmě.

Když Církev dosáhla takové velikosti, že nastalo nebezpečí ztráty tohoto smyslu pro společenství, tak někteří křesťané, kteří si chtěli toto povědomí Božího království udržet, opouštěli města a žili spolu na venkově. Pracovali, modlili se a podporovali se navzájem ve společenstvích, které pak byly nazývány kláštery a které bychom dnes možná mohli nazývat křesťanskými společenstvími. Byla to místa, kde se křesťané navzájem podporovali ve společném životním stylu.

Kláštery se staly centry křesťanského života středověké Evropy. Uchovaly moudrost starověku po pádu Římské říše a položily základy pro obrodu civilizace. Mnoho středověkých katedrál bylo postaveno vedle klášterů, které inspirovaly lidi ke společné práci pro obecné dobro a pro Boží slávu.

Mnoho evropských měst také vděčí katolickému smyslu pro společenství za svoje umístění a původní podobu. Tradiční evropské město s katedrálou uprostřed, velkým náměstím před ní, podloubími všude kolem a s fontánami, kde si lidé mohli nabírat vodu pro sebe a svůj dobytek - taková architektura promlouvá o životě soustředěném kolem přirozeného centra. Lidé se setkávali a hovořili o svých každodenních záležitostech, pracovali a vedli své obchody, a to vše v dostupnosti pěšky z místa, kde žili.

Časem komunitně založení křesťané objevili další způsoby, jak dokonce i v největších městech žít pospolu. Kdykoli se západní civilizace rozrostla do té míry, že se stala znovu neosobní, Duch Ježíšův vedl lidi k vytváření nových společenství. Obvykle se tato společenství soustředila na nějakou formu apoštolské činnosti, jako je péče o nemocné, bezdomovce nebo nevzdělané. Tato společenství se nazývala "řeholní

řády" spíše než kláštery, protože podřizovali své životy řeholním pravidlům i tehdy, když všichni nežili na stejném místě.

Dnes, kdy se mnoho z našich tradičních řádů rozrostlo do institučních proporcí, katolíci opět hledají nové formy společného života. Řada řeholních komunit tíhne k menším, více osobně žijícím uspořádáním. Modlitební skupiny, duchovní hnutí a bázová společenství, to jsou všechno pokusy oživit toto katolické charisma v moderních podmínkách.

V naší individualistické společnosti je tohoto daru společenství velmi zapotřebí. Žít spolu v duchu Ježíšově a po způsobu prvotní Církve je zejména katolickým darem západní kultury. Protestantismus celkem vzato tento dar ztratil, protože příliš naléhal na individuální odpovědnost za vlastní život před Bohem. Protestantská etika práce byla už od doby vzniku této země v tom, že spása duše se zrcadlí v osobním hmotném blahobytu. To vedlo k velkému důrazu na osobní úspěch prostřednictvím hospodářské soutěže, často bez ohledu na prosperitu ostatních.

Naše americká společnost byla formována více protestantskou, než katolickou tradicí, a tak katolíci ve své touze být Američany nevědomky tento protestantský náhled adoptovali. Katolická liturgie mluví o společenství a mnoho kázání je adresováno jemu, ale většina katolíků jim naslouchá velmi individualistickými ušima. Dokonce i když se pohnou směrem ke společenství, jsou často motivováni představou o tom, "co je v něm pro mě". Lidé, kteří se připojili ke společenství Nový Jeruzalém, si při pohledu zpět uvědomili, že se více zajímali o to, jaký prospěch jim společenství přinese, než o to, jakým požehnáním by mohli být pro ostatní. Když se jejich očekávání nenaplnilo, tak odešli a hledali jiná místa, která by je uspokojila.

Ztráta společenství v křesťanství je charakterizována syndromem televizní evangelizace. Televizní kazatelé hlásají zvěst o individuální spáse, která se rovná duchovnímu narcismu. Nabízejí spásu izolovaným jednotlivcům za podmínky, pokud si v soukromí svých vlastních domovů řeknou, že věří v Ježíše. Tito duchovní nepřivádějí k povědomí o spáse v Církvi a skrze Církev. Nemají žádný smysl pro radostnou zvěst o Království. Věčná škoda, že mnoho lidí v televizním publiku je tvořeno právě katolíky, kteří ztratili kontakt s komunitním vědomím jejich vlastní tradice.

4.6. Povolání k sociální transformaci

Právě tak, jako povolání k osobní konverzi vede dál přes jednotlivce ke společenství, tak také i pozvání do společenství nakonec vede dál. Katolická moudrost si dobře uvědomuje, že lidská potřeba bytí pro druhého nemůže být uspokojena individuální zbožností, a je si také dobře vědoma, že Církevní poslání nemůže být spojeno se sebestředností společenství.

Pokud žití evangelia neznamená víc, než formování společenství, pak by nebyl žádný důvod, aby Církev rostla víc, než jen do malé skupinky stoupenců, kteří přijali Ježíše jak spasitele. Křesťanství mohlo zůstat malým náboženským hnutím, soustředěným kolem apoštolů a jejich následovníků.

Apoštolové si ale uvědomili, že dobrá zpráva, kterou přinesl Ježíš, byla míněna nejen pro ně, ale pro celý svět. Svým kázáním a svou službou Ježíš vyhlásil, že neuvěřitelná láska jeho Otce je rozšířena na každého, a skrze svou vlastní smrt a zmrtvýchvstání Ježíš také umožňuje každému po smrti povstat k novému životu. Už od samého začátku apoštolové viděli, že jejich úkolem je přinést evangelium do celého světa a přivést celý svět ke Kristu.

Posláním Církve je dokončit, co apoštolové začali. Církev je znamením Kristovy pokračující přítomnosti ve světě. Právě tak, jako apoštolové prohlásili, že Ježíš už není déle mrtvý, ale živý a zjevil se v jejich středu, Církev prohlašuje, že Kristus žije a působí ve světě, a slaví tuto realitu života ve večeři Páně. Naplněna Duchem Božím, Církev pokračuje ve službě Ježíšově hlásáním bezmezné lásky Boží a péčí o ty, kdo nevěří, že by se o ně někdo mohl zajímat. Toto její působení je svátostí Ježíše ve světě, a tu připomíná svaté přijímání - společenství, které chce mít Ježíš s každým.

Večeře Páně ale není jen o společenství. V první části eucharistické liturgie je hlášáno slovo Boží v Písmu svatém. Církev je místo, kde je uchováváno a učeno slovo Boží jako příprava na skutečnost, že On žije. Jak víme, tak ještě předtím, než byly sepsány části Nového Zákona, si společenství křesťanů

předávalo Ježíšovy příběhy a učilo druhé žít způsobem, který umožnil Ježíš. Jinými slovy, Církev byla dříve, než Písmo. Veřejné poslání vytvořilo veřejné příběhy.

Večeře Páně nekončí sv. přijímáním, ale tím, že je nám řečeno, abychom "vyšli ven milovat a sloužit Bohu". Děláme to jednotlivě svou láskou a službou společenství, které je tělem Kristovým. Ale děláme to také společně jako jedno tělo, láskou a službou Kristu kdekoli se nalézá, dokonce v "nejmenších z mých bratří" (Matouš 25:40). Posláním Církve je přinášet lásku a službu Ježíše ke všem lidem, na konec světa a do konce času.

Církev jako Církev má proto poslání, kterým přesahuje samu sebe. Její misí je rozšíření Království ke všem lidem a transformace světa do Božího království. Z těchto důvodů katolická tradice vždy patřila mezi sociálně transformační tradice, a to jak přetvářením společnosti uvnitř Církve, tak také přetvářením společnosti mimo ni.

Církev sama se chápe jako proměněná společnost. Jako místo, kde je Boží láska zakoušena ve společenství a slavena v liturgii. Je místem, kde Boží odpuštění je dáno všem a potvrzeno ve svátosti. Je místem, kde Boží služba je pro všechny a je potvrzena duchovním úřadem. Je místem, kde moc Ducha mohou všichni přijímat a zakoušet v napravených životech a proměněných vztazích. Hlavní částí Církevního poslání je být sama sebou. Být Církví, být tím, co Církev znamená, tedy včetně služby a lásky k těm, co stojí mimo ni.

Katolická Církev tradičně zahrnuje tuto část své mise do soustavné sebeobnovy. Někteří katolíci věří, že obnova začala II. vatikánským koncilem v 60. letech, ale tento koncil byl v dějinách Církve jednadvacátý. Ve skutečnosti byla většina ekumenických koncilů svolána právě kvůli reformě a obnově.

Reformy v Církvi začaly již v Novozákonních dobách. V 15. kapitole knihy Skutků apoštolských čteme, že kolem roku 50 se apoštolové shromáždili v Jeruzalémě, aby diskutovali o tom, zda nežidovští konvertité budou muset dodržovat židovské přepisy o jídle a další zvyky. Shromáždění představitelů rozhodli, že pro dobro celé Církve tyto židovské tradice nebudou novým konvertitům z pohanství vnucovány. V dopisech sv. Pavla také vidíme, že se pokoušel neustále napravovat společenství která založil tím, že je volal k životu v plnosti evangelia, které jim kázal.

Církev se obnovovala klášterním (monastickým) hnutím, které začalo ve čtvrtém století, a početnými klášterními reformami v stoletích následujících. Deváté století bylo úvodem do dlouhého období středověké obnovy, která začala liturgickými změnami, pokračovala revizí Církevního práva a vyvrcholila rozvojem scholastické teologie ve 13. století. Tridentský koncil v 16. století byl v podstatě reformní koncil, který byl svolán, aby odpověděl na výzvy protestantské reformace. Století, která následovala, viděla vznik mnoha řeholních řádů až do dnů dnešní Církve. Každý nový řeholní řád se pokoušel obnovit zevnitř nějaký aspekt Církve.

Je jasné, že si katolická moudrost uvědomuje potřebu sebekritiky a sebeobnovy. Katolická tradice růstu ve svatosti volá nejen jednotlivce, ale také celou Církev ke konverzi a přerodu. Ti kdo protestují proti změnám, skutečněným od II. vatikánského koncilu, a kteří naznačují, že Církev opustila svou tradici, na ni zřejmě mají dost krátkozraký pohled. Mají na mysli jen tradici z doby před čtyřmi staletími a přehlíží změny, které v Církvi během staletí po Tridentu opravdu nastaly. Ještě důležitější je, že ztrácejí z očí dvoutisíciletou historii růstu a obnovy v Církvi, která velkou tradicí katolictví vytváří.

Takoví "tradicionalisté" jsou proto ve skutečnosti anti-tradicionalisty. Naivně zaměňují katolictví, jak se s ním setkali před několika desetiletími, s katolictvím, jaké tu existovalo po staletí. Proslulý anglický teolog John Henry Newman objevil před více než sto lety, že "růst je proměna, a být dokonalý znamená měnit se často". Když kardinál Newman psal ta slova, tak bylo zvykem vnímat Církev jako "dokonalou společnost". Jen málo lidí jeho doby bylo tak obeznámeno s Církevní historií jako Newman, a on jasně viděl, že schopnost Církve přizpůsobit se a růst tvoří nedílnou součást této její dokonalosti.

Katolické volání po sociální transformaci ale přesahuje samy hranice Církve. Západní společnost byla křesťanstvím transformována znovu a znovu a Církev bývala často (pokud ne vždycky) v této sociální transformaci aktivní. Katolíci se vždy starali o dobro všech lidí.

Ve starověkém Římě představitelé Církve protestovali proti gladiátorským hrám a dalším formám zabíjení ze sportu. Křesťanům bylo zakázáno takové "veřejné hry" navštěvovat a nakonec Církev přiměla

vládu, aby je postavila mimo zákon. Církevní představitelé byli také nápomocni při přijímání zákonů, které chránily práva vdov a sirotků, omezovaly otroctví, redukovaly interrupce a zajišťovaly vězňům lidské zacházení.

Ve středověku Církev chránila sedláky proti tyranii šlechticů. Poskytovala útočiště těm, kdo porušili nespravedlivé zákony nebo kdo byli pronásledováni za protesty proti hrubému zacházení a nespravedlivému zdanění. Vyhlásila omezení takzvaného božského práva králů Božím zákonem spravedlnosti, a vystupovala jako apelační odvolací soud pro lidi, kterým bylo ukřivděno civilními soudy. Navrhovala teorii "spravedlivé války" omezit válečná zvěrstva a dokonce vyhlášovala "Boží příměří", které zakazovalo bojovat v určitých posvátných dnech.

Kláštéry byly prvními nemocnicemi pro choré a prvními hotely pro unavené poutníky. (Jak "nemocnice *angl. hospital*", tak i "*hotel*" pocházejí ze stejného slova *hospes*, znamenající toho, kdo poskytuje pohostinství). Kláštéry byly prvními školami středověku a mniši učili nejen náboženství a klasické nauky, ale také praktické metody strojírenství a zemědělství. Muži a ženy plněním náboženských příkazů o bytí "ve světě, ale ne ze světa," nesli tuto tradici péče o lidské blaho mimo kláštéry a do celé společnosti. Jeden řeholní řád, Mercedariáni, se věnoval vykupování křesťanských otroků od nekřesťanských pirátů a jeho pravidla šla tak daleko, že když nemohli vykoupit chycenému člověku svobodu, nabízeli výměnou sami sebe.

V moderní době misionáři bojovali proti zotročení Afričanů a Indiánů v zemědělských společnostech. Papežové Lev XIII. i Pius XI. psali encykliky odsuzující odlidšťování továrních dělníků v průmyslových společnostech. Oba volali po spravedlivějším rozdělení světového bohatství mezi bohaté a chudé národy. Papež Jan Pavel II. podobným způsobem volal po zlepšení pracovních podmínek a pokřesťanštění trhu. Američtí biskupové nepřestávají protestovat proti vykořisťování práce imigrantů, obracejí pozornost veřejnosti k nesnázím farmářských rodin, vyzývají k podpoře bezdomovců a osob s AIDS a odsuzují závody ve zbrojení a použití jaderných zbraní.

Na druhé straně jsou katolíci, kteří věří, že by se Církev neměla plést do záležitostí společnosti. Chtějí, aby se Církevní představitelé drželi pouze "náboženství" a nemluvili do ekonomie a politiky. Požadují, aby se katolictví zabývalo jen prospěchem ducha, ale ne blahem lidí ve světě.

Takoví katolíci ale právě tak jako ti, kdo protestují proti změnám uvnitř Církve, ztratili kontakt s katolickou tradicí sociální přeměny. Nemají celistvou vizi katolictví, ale vidí posvátné a sekulární jako dvě oddělené oblasti. Nemají na paměti, že se Církev vždy starala o to, jak se s lidmi zachází a jak spolu jednáji navzájem. Zapomínají, že integrální částí poslání Církve je působit pro uskutečňování Božího Království na zemi tak, jak je to jen možné.

Péče Církve o lidské dobro, a zvláště o dobro chudých a nerovnoprávných, vyvěrá přímo z katolického porozumění růstu v celistvosti a univerzální spáse. Bůh chce, aby každý dosáhl svého plného potenciálu, aby byl tak celistvý, tak svatý, jak jen možno. To zaprvé znamená dosáhnout naplnění základních potřeb lidí tak, aby byli osvobozeni od fyzické a emocionální bídy. A zadruhé to znamená naplnění duchovního rozměru jejich osobnosti, dorůstání k duchovní zralosti v Kristu skrze jejich vztah s Bohem a skrze setkání se s potřebami ostatních. Evangelium je zpráva, která má být sdílena na každé úrovni lidského života, tělesné a emocionální právě tak, jako duchovní. Křesťanství je způsob života, který zahrnuje jednotlivce, společenství i společnost. Dobrá zpráva je v tom, že Boží síla, síla Svatého Ducha, je k dispozici jak pro spásu duší, tak pro záchranu světa.

Přijímat katolickou vizi znamená nikdy se nespokojovat s věcmi tak, jak jsou. Lidé jsou stále zraňováni a trpí útlakem. Lidé vždy potřebují být uzdraveni a osvobozeni. Ale aby bylo možno ukončit větší díl bolesti a zranění, společnost musí transformovat sama sebe. Být katolíkem znamená najít si místo v dlouhé tradici těch křesťanských sociálních reformátorů, kteří se vždy nasazovali za proměnu světa tak, aby se víc podobal Božímu království.

4.7. Hluboký smysl pro historii

Katolické vědomí je historickým vědomím. Účastnit se katolické tradice znamená být si vědom, že naše Církev existuje dlouho a že naše židovsko-křesťanské dědictví je ještě starší.

Katolická Církev dává pociťovat svou přítomnost a je ovlivňována západní kulturou už téměř 20 století. To je čtyřikrát nebo pětkrát déle než nejstarší protestantská denominace a desetkrát déle, než Spojené Státy. Patřit k Církvi s tak dlouhou historií dává katolíkům jedinečnou historickou perspektivu.

Přinejmenším by mělo. My Američané příliš často žijeme v naléhavosti přítomnosti. Zapomínáme, že většina problémů, kterým čelíme dnes jako jednotlivci i jako společnost, před Církví stála po staletí. Řešení mnoha problémů jednotlivců (obvykle označovaných jako osobní hříchy) je v životě podle evangelia ve společenství. Řešení pro mnoho sociálních problémů (často označovaných jako sociální zla) je ve sdílení evangelia se světem.

Jak rychle my Američané zapomínáme na to, že Angličané byli kdysi naši nepřátelé tak, jako jimi byli ještě nedávno Němci a Japonci. Jak úplně zapomínáme na konverzi Ruska před 10 staletími a na to, že většina lidí žijících pod komunistickou nadvládou jsou křesťané. Když zapomeneme, že nejvíce lidí, kteří by byli zabiti naším jaderným úderem, jsou naši sestry a bratři v Kristu, je snadné si je malovat jako nepřátele. Přesto i naše historie ukazuje, že ti, kdo byli jednou považováni za nepřátele, se mohou stát přáteli.

Za svou dvoutisíciletou existenci Církev žila pod králi a císaři, v demokraciích a diktaturách, za kapitalismu a komunismu. Katolický pohled na historii ukazuje, že se nemusíme bát žádného politického nebo ekonomického systému. Evangelium Ježíšovo může být žito kdekoliv, kdykoliv a za jakýchkoliv podmínek. Je historickou skutečností, že křesťanství často nejvíce vzkvétalo právě v období náboženského pronásledování.

Pokud zůstáváme napojeni na svou katolickou minulost, tak rozumíme tomu, že válka řeší jen okamžité problémy a vždy způsobuje nové. Dlouhodobě je jediným moudrým řešením riziko míru, a to ne míru silou zbraní, ale míru, přicházejícího ze smělosti lásky, jakou miluje Ježíš dokonce naše nepřátele.

Katolický humorista jednou poznamenal, že "musíme milovat naše nepřátele – a to včetně našich farářů"! V jakékoli společnosti nebo instituci lidé nenávidí mnohem spíše ty, kdo je mají na starost, než lidi vně skupiny. V Církvi si často uchováваме vyhraněnou a intenzivní zlobu směrem k duchovenstvu nebo k řeholníkům. Někdy tento hněv může být osobní, kvůli tomu, čím se na nás provinili, nebo čím nás odbyli. Ale často je náš hněv za to, co se v Církvi udělalo nebo naopak neudělalo, směřován proti jednotlivci, se kterým jsme se ještě nikdy nesetkali. Nebo proti autoritě obecně.

Kdy náš hněv narůstá jako odezva na změny v Církvi (ať už si myslíme, že změny jdou příliš rychle a je jich příliš mnoho, nebo že jsou příliš pomalé a je jich příliš málo), mohlo by to být tím, že se díváme víc na okamžitou situaci, místo abychom to nahlíželi historicky. Katolické historické vědomí je tak ohromně dlouhé, že velké části toho, co se děje (nebo co se nedaří dělat) v Církvi, může být rozuměno pouze v rámci historické perspektivy.

Už jsme si řekli, že ti, kdo jsou znepokojeni nedávnými změnami v Církvi, nedoceňují naplno katolickou tradici institucionálního vývoje a sociální angažovanosti. A ti, které trápí selhání Církve při příliš pomalé proměně sebe samé nebo světa, ti nedoceňují celou historii katolické tradice právě tak. Ta je totiž konec konců velmi dlouhou tradicí, která už takových změn viděla dost.

Zatímco my jako jednotlivci máme sklon pohlížet na změny v rámci let našeho života, Církev jako instituce inklinuje k pohledu na změny v rámci staletí. Většina Církevních představených v Římě si například myslí, že změny se mají uskutečňovat pomalu v průběhu generací, protože hlavní změny v historii Církve vždy trvaly dlouho. Vidí pomalý vývoj, například od křtu dospělých ke křtu dětí, od ženatých ke svobodným kněžím, od neformálního k formálnímu slavení svátostí a z mála k mnoha manželským zákonům, a tak jsou zmateni z požadavků určitých kruhů na okamžité zavedení změn v opačném směru. Oni jsou naprosto spokojeni s tím, že se věci nechávají vyvíjet pomalu, pod vedením Ducha Svatého, a dělají institucionální změny jen když je to opravdu nevyhnutelné.

To ale neznamená, že v Církvi neexistuje žádná institucionální setrvačnost ani osobní zaťatost jejích vůdců – ó nikoli! Ale je třeba podotknout, že ne všechna rezistence ke změnám je výsledkem zlomyslné nebo chorobné strnulosti. Dost často Církevní představitelé odmítají dělat změny ihned, protože vidí, že

přijdou tak jako tak a to v době, kdy snad k nim bude méně záporná reakce.

Pomalost změn často trápí ty, kteří vnímají okamžité dobro, které by vyplývalo ze změn, jako např. z dovolení laicizovaným kněžím vrátit se k aktivní službě nebo z povzbuzení laiků k převzetí vedoucích rolí a z decentralizování autority hierarchie. Takové utrpení je politováníhodné. Přináší bolest mnoha lidem dobré vůle v Církvi, kteří vidí, jak jsou plody takovýchto možných změn ničeny před jejich očima a jak na vinném kmeni hynou. Přitom téměř vychutnávají, jak by to bylo pro Církev i pro ně osobně dobré, pokud by Řím tyto změny udělal hned.

Katolické historické vědomí toto utrpení neodstraní, ale zmírní bolest. Hluboký smysl pro historii nás přivádí k vědomí, že změny k lepšímu již mnohokrát nastaly, a to v nás udržuje naději, že dobré změny budou pokračovat. Dává nám vědomí toho, že Duch vsutku vane Církví a ta směřuje stále k plnějšímu životu a svobodě. Nabízí nám, abychom se soustředili na změny, které ve skutečnosti už probíhají, namísto abychom naříkali na změny, které se ještě neuskutečnily.

Možná bychom mohli říci, že jedna zvláštní dobrá vlastnost, kterou je katolická trpělivost, pochází ze zhodnocení dlouhověkosti katolické tradice. Ta nám pomáhá otupit naši netrpělivost s institucí a upustit páru našeho hněvu na její představitele. Umožňuje nám dívat se na Církev z perspektivy, která se blíží tomu, jak se asi dívá na dějiny lidstva Bůh, a s určitou mírou božské trpělivosti. A to nám dává moudrost spolupracovat s Duchem, v Těle Kristově dělat to co můžeme, a zbytek ponechat v Božích rukou.

4.8. Optimistický postoj

Všechny v této kapitole probírané charakteristiky katolictví vycházejí ze základního optimistického postoje k životu, lidské povaze a historii. Opravdově katolické vědomí se dívá na svět, který skutečně obsahuje dobré i špatné, ale soustřeďuje se na to dobré. Katolictví se dívá na lidi a zdůrazňuje to dobré v nich a jejich potenciál pro ještě větší dobro. Dívá se na zdary i nezdary v historii a trvá na tom, že cesta vzhůru převažuje nad poklesem.

Takový optimismus není vlastností všech náboženských tradic. Dualistická náboženství dělí realitu na hmotu a ducha a prohlašují, že jen duchovní svět je opravdově dobrý, a že materiální svět je v podstatě zlý. Kalvínská tradice protestantismu pokládá lidskou povahu za tak zkaženou, že dokonce i ti nejlepší z lidí jsou ve svém jádru hříšníky. Východní náboženství, jako hinduismus a buddhismus, pohlíží na historii jako na iluzi, která v sobě skrývá stále se opakující čas věčně se vracející jednotvárnosti.

Katolictví připouští realitu hříchu a zla, ale nezačíná tam. Začíná dobrotou stvoření a říká, že zlo může být měřeno jen jako nedostatek dokonalého dobra, jak nezbytná nedokonalost světa, který není Bůh sám. Začíná původní dobrotou lidské povahy a předpokládá, že hřích je druhotný efekt lidské svobody, následek volby, která vedla na scestí. Začíná evoluční koncepcí historie, začíná stvořením světa Bohem, odhaluje krok za krokem osud lidstva a připouští, že se někdy věci mění tím víc, čím víc se zdá, že zůstávají stejné.

Tento optimistický postoj prostupuje celou katolickou filozofií, teologií a morálku. Filosoficky katolictví věří, že lidský tvor má nekonečný potenciál vývoje. Předpokládá, že smíme poznávat a poznáváme Boha, i když jen nedostatečně, a že naše intelektuální touha po vědění bude uspokojena, až uvidíme Boha tvář v tvář. Předpokládá, že od té doby, co jsme byli stvořeni v duchovní podobnosti Bohu, se můžeme a máme snažit chápat všechno co Bůh udělal a hledat božskou jednotu toho všeho. Hlásá, že i ta nejpokornější osoba by měla usilovat o výšiny svatosti a naplnit svůj lidský potenciál.

Teologicky, katolictví začíná jednotou všech v Bohu, a až potom formuluje rozdíly mezi božským a lidským. Katolická náboženská představivost vidí Boha prozařovat vesmírem a odhaluje pravou nekonečnost v nekonečnosti neúplné. Všimá si základní jednoty všech lidí a nazývá je dětmi společného Boha. Prohlašuje, že v Ježíši bylo kompletně spojeno božské i lidské, a že ten stejný Ježíš je kompletně přítomný ve večeři Páně. Dívá se na viditelný svět a vidí znamení Boží přítomnosti ve všem. V chlebě a víně, vodě a oleji, ohni a větru, kouři a popelu, dotecích a dokonce i v sexu. Předpokládá, že Boží láska je k nalezení uprostřed lidské lásky, Boží spravedlnost je v jádru lidské spravedlnosti, a že život Trojice je v srdci životodárných lidských vztahů.

Z morálního pohledu katolictví zdůrazňuje Boží iniciativu víc, než lidskou odezvu. Dívá se na morálku

spíše z Boží perspektivy lásky a odpuštění, než z lidské perspektivy hříchu a selhání. Někdy zachází v tomto směru až příliš daleko, takže vzbuzuje dojem, že si lidé, když pak zajdou ke zpovědi, mohou dělat co chtějí. Někdy bylo až moc optimistické, když hlásalo, že chudý dostane svou odměnu v nebi a dovolovalo tak bohatým uniknout zkoumání jejich svědomí ohledně sociálního hříchu.

Jiné křesťanské denominace, které zdůrazňují lidskou odevzu, mohou svou mravní přísností katolíky zahanbit. Trvají na doslovném zachovávaní desatera přikázání, na čistém životě bez hazardu, pití nebo kouření, na podpoře svých kněží desátkem, na udržování integrity rodinného života, na práci pro zvěstování Krista světu. Katolická morálka mívá sklon k uvolněnosti. Ovšem kromě oblasti sexuality, kde z kulturních důvodů bývá až úzkostlivě tvrdá.

Ačkoli katolická církev inklinuje k přehlížení svých vlastních mravních nedostatků, její širší představa morálky je stále podstatně biblická. Židovsko-křesťanská Bible odhaluje Boha, který je laskavý a ochotný odpouštět a chápat. Písmo svaté hovoří výmluvně o Boží bezpodmínečné lásce k lidem navzdory jejich mravním selháním a o Jeho stálém odpouštění lidem, kteří si svoji slabost přiznají.

Protestanti jsou často zamilovaní do citace Jana 3:16, která ukazuje, že Bůh se chopil iniciativy v dramatu spásy: *"Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný"*. Mohou dokonce citovat list Efezským 2:4-5, který zdůrazňuje aspekt, že: *"Bůh, bohatý v milosrdenství, z velké lásky, již si nás zamiloval, probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtvi pro své hříchy. Milostí jste spaseni!"*. Přesto však tyto citace jsou jen dvě ze stovek, které tvoří základ katolického chápání, že morálka začíná a končí uznáním naší úplné závislosti na Bohu.

Ríká se, že katolictví inklinuje k vytvoření několika málo duchovních velikanů, a že protestantismus inklinuje k produkci mnoha duchovních trpaslíků. Ačkoli je to přílišné zjednodušení, můžeme v něm zahlédnout pravdu. Protestantské církve umějí zapojit lidi do biblického studia, sdílet modlitbu a společnou bohoslužbu tak, že se mnoho jednotlivců dozví o Pánu a žije podle Božího slova. Příliš často ale protestanti berou začátek duchovního růstu za úplný a konečný cíl křesťanského života. Zůstanou trčet na startovní čáře vývoje osobního vztahu s Kristem (který je základem, to je jasné) a nikdy se nedostanou za základy konverze, morálky a modlitby.

Katolická církev je místem, kde se můžete poohlédnout po křesťanech, kteří jsou větší než život sám. Jednotlivci jako Augustin a Tomáš Akvinský, Kateřina Sienská a Terezie z Avily, František z Assisi a matka Tereza z Kalkaty jsou skutečně hrdinskými postavami. Jejich náboženská ukázněnost je dovedla k takové výšce duchovního vývoje a hloubce osobní integrace, že vzbuzují náš obdiv. Jsou těmi skutečně celistvými a duchovními lidmi křesťanské tradice. Jsou lidmi, které označujeme za světce. A je faktem, že všichni vycházejí z katolické církve.

Naneštěstí se ale většina katolíků tak daleko nedostane. Oni se dokonce ani o to nepokusí. Jen z odstupů hledí k duchovním obrům katolictví, jako kdyby svatí sami o sobě potvrzovali mravní život celé katolické církve. Většina katolíků nikdy neprožije osobní konverzi, nikdy se nedostane za rutinu modlitby, nikdy si nečte v Bibli a nikdy nedoroste nad striktně dodržovanou formální morálku. Většina katolíků se nikdy nestane ani duchovními trpaslíky.

Je to smutné, ale v mnoha ohledech je institucionální církev příčinou tohoto paradoxu. Církev udržovala naživu velkou katolickou tradici, ale často všem, kromě několika málo privilegovaných, kteří vstoupili do klášterů a řeholních řádů, tajemství své vitality ukrývala. Často špatně posuzovala své doby (právě tak, jako institucionální židovství perzekuovalo proroky Izraele), a glorifikovala je až později. Masy katolíků středověku i moderní doby byly vedeny k víře, že svatí byli spíše neuvěřitelnými výjimkami, než příklady toho, na co by mohli aspirovat i oni sami. Církevní představení se příliš často spokojovali krmením lidí drobečky, namísto aby je pozvali k hodování na hostině Božího království. Kdyby se středověká církev chovala podle svého poslání, protestantská reformace by to pak možná už nevyžadovala. Kdyby se moderní církev chovala podle své vize jednoty, Evropa by byla možná ušetřena bezpočtu náboženských válek a dvou globálních konfliktů, které začali hlavně křesťané a ex-křesťané.

Selhání katolictví jako instituce ukazuje na temnou stranu církevní historie. Katolické uznání stvoření někdy příliš zdůrazňuje "dobrý život" pro ty, kdo mají moc, ale pohrdá potřebami chudáků. V minulých staletích byla katolická církev spíš provinční a přísně trvala na evropských a italských způsobech, jak se

mají dělat všechny jednotlivosti. Občas Církev požadovala legalistickou poslušnost namísto osobní svatosti a trvala na stávajícím pořádku víc, než na sociální transformaci. Často chybně požadovala konformitu ke společenství a potlačovala individualitu. Církev byla také zapomnětlivou ke své vlastní historii a někdy nahrazovala mělkými tradicemi svou vlastní o mnoho hlubší a moudřejší tradici. A katolictví trpělo svými vlastními odrůdami fundamentalismu a dogmatismu, namířeného proti rozumu.

Abychom byli upřímnými sami k sobě a pravdivými k našim kritikům, tak si musíme přiznat, že přes všechnen svůj jas katolictví vrhá i temný stín. A na jeho prozkoumání se zaměříme teď. Výzvou pro katolíka je znát o Církvi dobré i špatné, ale také se k tomu dobrému přihlásit a na tom nejlepším z naší tradice stavět.

4.9. Pro osobní reflexi

- 1) Co máš na katolictví rád(a)? Jak cítíš, že jsi ty sám(a) nebo jiní měl(a) z těchto stránek katolictví prospěch?
- 2) Jaké máš povědomí o široké tradici katolictví a také o množství tradic uvnitř něj? Jaké náboženské tradice si pamatuješ z doby svého dospívání?
- 3) Které tradice dnešní Církve máš rád(a)? A které ne? A proč je máš nebo nemáš rád(a)?
- 4) Co znamenají tyto různé dimenze katolické tradice pro tebe osobně: ocenění stvoření, univerzální vize, celkový pohled, pozvání ke svatosti, zkušenost společenství, povolání k sociální transformaci, smysl pro historii, optimistický postoj?
- 5) Pokud by se Církev chovala podle rozměrů katolické tradice tak, jak byly popsány výše, jak by se její cesta mohla lišit od té, kterou zažíváš s Církví dnes?

5. JAKÁ JE ODVRÁCENÁ STRANA (STÍN) KATOLICTVÍ?

Čím větší světlo, tím tmavší stín vrhne. To platí pro jakýkoliv světelný zdroj, ať už to myslíme doslova, nebo jen obrazně. Sluneční stín na odvrácené straně Měsíce je černý úplně, stín vržený svíčkou v místnosti je o hodně měkčí. Dobrý člověk vyzařuje světlo na všechno živé kolem. Velcí a vlivní lidé jsou v dějinách těmi ostrými světly - dělají hodně dobrého, ale mohou také hodně ublížit. To samé platí i o velkých institucích, jakou je i katolická církev.

Když mluvíme o stínech osob nebo institucí, používáme termín z Jungiánské psychologie. Podle psychologa C. G. Junga má každý člověk část sebe, které si je vědom. Ta zahrnuje jeho kladné vlastnosti, aspekty jeho osobnosti o kterých ví a na které je možná i hrdý. Ale každý člověk má také tu stranu své osobnosti, o které neví. Ta je ukryta jeho zraku v temnotě jeho vlastního nevědomí. Často to bývají druzí, kdo si je těchto záporných vlastností vědom, ale on sám je neregistruje. Muž může mít např. zvyk praskat svými klouby a nechápe, že tím druhé obtěžuje, nebo že je tím dokonce přivádí k šílenství. Nebo žena může ztrácet nervy nad svými dětmi a věřit, že je její výbuch citů umravňuje. Nevidí, že její výbuch citů jim ji také zošklivuje.

Nikdo není dokonalý. Všichni máme odvrácenou stranu naší osobnosti a všichni šíříme nějakou temnotu do světa kolem nás. To stejné platí i pro skupiny, společenství a instituce. Každý má jisté dary nebo charismata, které jsou zdroji světla. Proto se lidé sdružují do skupin. Jsou přitahováni světlem které vidí a chtějí mít prospěch z darů, které skupina poskytuje. Ale ani žádná skupina není dokonalá. Dříve či později ti, kdo se k ní připojili, odhalí i její nedostatky a narazí na její stín. Mohou se znechutit, ztratit iluze, nebo dokonce ze skupiny odejít. Kritici jakéhokoliv skupiny, společenství nebo instituce vždy kritizují její temnou stranu.

Tak jako jas katolictví pochází z mnoha zdrojů, jeho temnota také. Jas katolictví především pochází od Ježíše. Ze zjevení kterým byl a z evangelia které hlásal. Jas také pochází ze židovské tradice, do které se Kristus narodil, a z Ducha, který dodal energii prvotní církvi. Přichází také z pastýřské moudrosti jeho představených, svatosti jeho svatých, vzhledu jeho teologů a věrnosti jeho lidí po téměř 2000 let. Úhrnný jas katolictví je vyvrcholením jeho dlouhé a velké tradice.

Temnota katolictví také přichází z mnoha zdrojů. Ježíš neřekl vše, co by se dalo k evangeliu říci, a tak křesťané někdy interpretovali jeho zprávu chybně. Jak východní tak západní kultura, ve kterých křesťanství rozkvetlo, mají své dobré stránky, ale mají také své stíny. A tak i jednotlivci a instituce historicky přispívali částmi svých vlastních stínů ke společné temnotě církve. Církev dnes není dokonalá také kvůli stínům, které zdědila.

V každé osobě, v každé skupině a dokonce v každé tradici jsou proto zastoupeny světlo i tma, jas i stín. První kapitola hovořila hlavně o jasu katolické tradice. Teď je čas upřít svůj pohled do její temnoty.

5.1. Nekatolické katolictví

Stínem je to, co si dotyčná osoba neuvědomuje. Je to zkrátka a dobře nevědomí. Katolíci mají často velký smysl pro hrdost na svou tradici, jsou si vědomi své dvacet století trvající historie a cítí, že celosvětová církev je jejich.

Je zvláštní to říkat, ale smysl pro hrdost je často zakrýváním ignorance. Většina katolíků dneška ví, že jejich církev má velkou tradici, ale často ani netuší, co ta tradice obnáší. Vědí, že mají historii, ale neznají ji. Vědí, že církev je v každé zemi světa, ale myslí si, že je všude přítomna stejně, jako v jejich vlastní domovské farnosti. Jsou velmi provinčními katolíky, velmi nekatolickými katolíky.

Nekatoličtí katolíci nikdy nebyli vystaveni velké moudrosti katolické tradice. Zda za to vděčíme dnešním nedostatkům v náboženském vzdělání, nebo zda je to způsobeno jinými faktory, je vedlejší. Záplava faktů, kterými jsme denně bombardováni, může snadno způsobit, že moudrost katolictví vypadá jako jen další zajímavá informace. Složitost každodenního života může snadno udělat z jednoduchosti evangelijního pohledu pohled naivní. Ať už z toho či jiného důvodu, katolíci dnes nehledají moudrost v

Písmu svatém, ve světcích a u mystiků, u filozofů a u teologů, kteří všichni přispívají k velikosti katolictví. Místo toho, aby byli lidmi velkého ducha, jsou stejně malomyslnými jednotlivci, jako mnoho lidí v našem dnešním světě.

Nekatoličtí katolíci neznají z historie své tradice vůbec nic. Jako u většiny Američanů, jejich myšlení je nehistorické. A jestli přece mají pro historii smysl, tak je pravděpodobně dost omezený. Věří, že se minulost hodně podobala současnosti, nebo je jejich znalost minulosti velmi útržkovitá a selektivní. Jejich katolický náhled tedy není opravdově univerzální, ale spíš omezený. Cítí se částí historické tradice, ale jejich stínem je, že o ní přemýšlejí nehistoricky. Přinejlepším jsou si vědomi nedávných tradic, ale pokud jde o velkou katolickou tradici, jsou vedle.

Nekatoličtí katolíci nemají smysl pro společenství. Jsou individualisti, tak jako většina lidí moderní doby. Myslí nejprve na sebe a teprve pak na druhé. Myslí nejprve na svou farnost, nebo na svoje město, nebo na svou zemi – a teprve až potom na ty druhé. Nejednájí na prvním místě ze starosti o obecné dobro. A když už vyhledávají společenství, nejčastěji se ptají, co tím získají sami pro sebe. Chtějí mít výhody společenství bez toho, aby mu přinášeli prospěch. Sice ještě mluví jazykem společenství, vychvalujícím "farní rodinu", "církvní společenství", "Boží lid", ale jejich jazyk skrývá temnou skutečnost, že většina katolíků má individualistické vědomí. Vedou izolované životy a nezajímají se o osamělost ostatních.

Tyto tři prvky ze stínu současného katolictví přešly převážně z našeho západního dědictví. Západní kultura, jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, je orientována víc na praktičnost, než na moudrost. Západní vědomí si pamatuje jen nejbližší minulost, aby mohlo manipulovat s nejbližší budoucností. To neslouží historickému vědomí ani v jednom směru. Západní společnost je individualistickou už od 16. století, a tak nemá ani smysl pro společenství, ani pro ekologii.

Chyba, kterou děláme tím, že považujeme pragmatické, současné, individualistické náboženství za autentické je v tom, že ztrácíme svou vlastní tradici. Říkáme si katolíci, ale ve skutečnosti jimi nejsme. Nejsme opravdově univerzální v duši a v duchu. Naši kritici to zřejmě dobře vidí, jenže my jsme k tomu slepí. Naše úzkoprstost dělá katolictví špatné jméno a náš provincionalismus dělá katolické Církvi pověst, kterou si nezaslouží. My ve skutečnosti naši vlastní tradici nereprezentujeme, a tak ti co jsou vně, ani nemohou chápat její velikost. My ve skutečnosti podle naší vlastní tradice nežijeme, a tak ji nemohou vnímat dokonce ani naše děti. Tradice je v nebezpečí, že bude ztracena.

5.2. Etnické katolictví

Hodně z toho, co je pokládáno za katolictví, je ve skutečnosti druhem etnické religiozity. Jako taková je katolickou a křesťanskou jen podle jména. Je náboženstvím etnické skupiny nebo národnosti. Každý, kdo patří k etnické skupině, přijímá určité náboženství proto, že se do něho narodil. Nevybírám si svou příslušnost ke katolictví o nic víc, než si může vybrat, zda bude Ital nebo Francouz, Španěl nebo Portugalec, Ir nebo Němec, Slovák nebo Polák, Mexičan nebo Filipínek, nebo nějaká jiná národnost, která je převážně katolická.

Pro mnoho lidí a po mnoho let bylo etnické katolictví dobrou věcí. Kdyby tomu tak nebylo, tak by tak dlouho nevydrželo. Když národy Evropy konvertovaly na křesťanství, evangelium bylo zasazeno do množství místních půd. V hrubém rozlišení můžeme říci, že půdou, ve kterém křesťanství zapustilo svoje kořeny, byla západní kultura. Náboženství, které z ní vykvetlo, bylo západním křesťanstvím nebo evropským katolictvím. Napříč Evropou ale ve skutečnosti existovalo mnoho variant této západní kultury. Tato různorodost národních kultur se pak, po konci středověku, vyvinula do podoby moderních národů, jak je známe dnes.

Když k těmto etnickým seskupeným lidem přišlo křesťanství, porozuměli evangeliu jak nejlépe mohli. Oni byli, jak je Římané nazývali, barbaři. Byli suroví a ngramotní. Byli divocí a necivilizovaní a často mezi sebou válčili. Křesťanství zkrátilo jejich barbarské instinkty a dalo jim vyšší standard morálky. Dalo jim hlubší smysl a širší vizi. Křesťanství sjednotilo středověkou Evropu pod společným náboženstvím a společným mravním kodexem.

Jak se dá čekat, obyčejní lidé chápali evangelium prostě. Byli ohromeni příběhy Starého zákona -

příběhy o Adamovi a Evě, Noemovi a potopě, Mojžíšovi a hořícím keři nebo o Davidovi a Goliášovi. Žasli nad příběhy Nového Zákona – o tom, jak se Ježíš narodil ve stáji, jak uzdravoval nemocné a odpouštěl hříšníkům, jak kráčel po vodě a uklidnil bouři, jak byl krvavě ukřižován a o jeho skvělém zmrtvýchvstání. Tyto biblické příběhy byly stále znovu a znovu znázorňovány v barevném skle oken velkých středověkých katedrál. Příběhy historie spásy se staly částí jejich náboženského dědictví.

Obyčejní lidé také vyjádřili svoje porozumění evangeliu svými vlastními a jedinečnými etnickými způsoby. V Itálii bylo narození Ježíše zobrazováno scénou jeslí. Ve Španělsku bylo utrpení Krista zdramatizované v pašijových průvodech. V mnoha částech Evropy byly biblické příběhy vyjadřovány náboženskými hrami. Byli připomínáni místní svatí a poutěmi slaveny jejich svátky. Skrze tyto oslavy byla židovsko-křesťanská tradice uchovávána v různosti etnických tradic, a ty našly vyjádření v mnoha různých evropských kulturách.

Obráceně se to dělo také. Etnické obyčeje byly začleňovány do křesťanství. Vánoční stromek a věnec byly vypůjčeny z pohanských svátků zimy v severní Evropě a velikonoční vejce a králík byli importováni z pohanských rituálů jara v jižní a východní Evropě. Těmto a dalším symbolům byl dán křesťanský význam, ale stále si udržely svou etnickou identitu. Lidé se ztotožnili s křesťanstvím způsobem jejich kultury vlastním.

Časem se křesťanská tradice tak propletla s kulturními tradicemi, že bylo nemožné je oddělit. Křesťanství se smísilo s kulturní identitou - nebo spíše s množstvím kulturních identit. Každá národní a etnická skupina měla své vlastní a jedinečné způsoby, jak vyjádřit a oslavit svou víru. Každý identifikoval svou vlastní tradici s tradicí křesťanskou. Když se cítili osobně ohroženi, tak svou sílu čerpali ze své víry. Když někdo na jejich zemi zaútočil, tak si byli jisti, že Bůh stojí na jejich straně. A když emigrovali do cizích zemí, tak našli ve své Církvi jednotu.

Tento typ etnického křesťanství má ale také temnou stranu. Lze ji nalézt právě tak v protestantismu jako v katolictví, v britském anglikánství, německém luteránství i v jihoafrickém kalvinismu. Je k nalezení v ruském i řeckém pravoslaví, v jižanském baptisticismu a v mnoha fundamentalistických církvích. Etnické křesťanství není výhradně katolickou záležitostí, ale platí pro něj právě tak, jako pro kteroukoli jinou denominaci.

Etnické křesťanství vrhá na svět, ve kterém žijeme, tři temné stíny. Je vnějškové, ospravedlňuje se samo sebou a je konec konců křesťanstvím jen podle jména.

Etnické náboženství, včetně své katolické formy, se více zabývá okrajovými než hlavními otázkami. Je víc spojené s místními tradicemi a není pozorné k velké tradici. Je soustředěné víc na vnější zachovávání než na vnitřní konverzi. Velká část rezistence ke změnám v Církvi byla v 70. letech poháněna obavou ze ztráty mnoha viditelných ozdob katolictví - sochy v kostelích, novény a pobožnosti, medailonky sv. Křištofa apod. A současně velká část jásotu nad těmito změnami pocházela z představy, že Církev potřebuje modernější vzhled - snad dokonce více "americký" vzhled.

Mnoho lidí si myslelo že vnější změny signalizují hlubší změny v duchovním životě amerických katolíků. Ve skutečnosti ale tyto hlubší změny nenastaly, přinejmenším ne v širším měřítku.

Můžeme to zřetelně vidět jak u laiků, tak u hierarchie. Američtí biskupové a papež Jan Pavel II v 80. letech volali po změnách ve vojenské a národohospodářské politice, ale katoličtí laici je v podstatě ignorovali. Laici na druhé straně žádali o změny ve strukturách autority Církve, jenže hierarchie byla z větší části resistantní. Je o hodně snadnější zacházet s vnějškovou stránkou katolictví, než změnit srdce a mysl. Ale právě konverze je centrálním tématem křesťanství. Konverze - z válčení k šíření míru, z konzumu ke sdílení, z nařizování ke spolupráci – je tím, o čem je Ježíšovo evangelium.

Etnické katolictví může neústupně odporovat konverzi, protože se ospravedlňuje samo sebou. Ještě nedávno v naší vlastní zemi francouzští a němečtí katolíci pohrdali irskými katolíky, kteří na oplátku nechtěli mít nic společného s italskými katolíky a dalšími přistěhovalci z jižní a východní Evropy. Když katolíci získali v Americe místní politický vliv, tak po vzoru různých etnických skupin ve městech, kde jsou soustředěny, často užívali sílu pro prosazení svých vlastních výhod, a to velmi nekřesťanskými prostředky. Dnes v zemích, kde jsou katolíci ve většině, jako např. v latinské Americe, etnická Církev často střeží svou privilegovanou pozici a zbožnou praxi, zatímco ignoruje hrubé nespravedlnosti s tím spojené.

Tak jako nacionalismus, etnické křesťanství ospravedlňuje samo sebe tím, že se ztotožňuje s těmi, kdo mají moc. Když ti u moci mají většinu, je to velmi snadné. Většina se dívá na věc určitým způsobem a stačí málo aby se zdálo, jakoby její pohled byl jednoznačně správný. Většina může dělat rozhodnutí, která jsou pro ni příznivá. A i když tato rozhodnutí mohou menšině ublížit, většina ji přemůže. Následkem toho není pohled většiny nikdy zpochybňován. Zdá se tak správný, tak spravedlivý, tak oprávněný. Je ospravedlňován jednoduchými fakty, kterým jak se zdá každý věří. To je sebeospravedlňující a farizejské.

Ve skutečnosti může být většinový pohled velmi nečestný a velmi nespravedlivý. Může zachovávat rasovou, náboženskou, sexuální i věkovou diskriminaci. Může přehlížet nespravedlivou pracovní praxi a nespravedlivé obchodní dohody. Může odmítat dělat změny, které by umožnily těm, kdo nejsou u moci, získat lepší vzdělání, slušné bydlení, potřebnou práci a základní zdravotní péči. Ale protože většinu tyto věci neznepokojují, nic proti tomu nedělají.

Když většinu tvoří křesťané, většinový pohled se zdá být pohledem křesťanským. Protože je sebeospravedlňující, nikdo se neptá, zda to je opravdu Kristův pohled. Protože je tento většinový pohled farizejský, nikdo se neptá, zda odpovídá kritériím evangelia. Evangelium se ztotožňuje s kulturou a společností, zatímco ve skutečnosti je evangelium velmi proti zavedeným pořádkům. V kulturním křesťanství a v etnickém katolictví není evangelium vnímáno takové, jaké opravdu je, a tak lidé podle Ježíšova učení nežijí. Oni žijí podle standardů společnosti, ale nazývají je křesťanskými.

Následkem toho je etnické katolictví křesťanstvím jen nominálním. Lidé jsou katolíky rodem, jenže křesťany jen podle jména. Říkají si katolíci, ale podle svého křesťanského poslání se nechovají. Patří ke katolické Církvi, ale ve skutečnosti Ježíše nenásledují. Ježíš odpouštěl hříšníkům, ale oni chtějí zostřit tresty. Ježíš řekl, abychom milovali své nepřátele, ale oni chtějí více důmyslných zbraní. Ježíš vyhlásil království Boží, ale oni kážou vlastní národní zájem. Ježíš řekl, že je požehnané být chudý, ale oni chtějí být šťastně bohatí. Kontrasty mezi Ježíšovým evangeliem a způsobem života většiny katolíků mohou být vypočítávány do nekonečna.

Upřímně řečeno, chyba není u jednotlivých katolíků. Ta souvisí s etnickým katolictvím. Většina katolíků jsou dobří lidé, kteří zkoušejí být křesťany. Etnická Církev, ve které byli vychováni, je ale poučila víc o katolických tradicích, než o tradici židovsko-křesťanské. Naučila je náboženství víc než evangelium. Řekla jim, aby hlavně chodili v neděli na mši, ale nezdůraznila, že mají tvořit společenství. Řekla jim, že mají víc naslouchat duchovenstvu, ale nezdůraznila četbu Písma svatého. Řekla jim, že mají hlavně poslouchat příkázání, ale nezdůraznila tolik život podle blahoslavenství. Zdůrazňovala jim víc, aby si dávali pozor na sexuální hříchy, než aby se zajímali o zlo z bohatství a síly.

V Dostojevského románu *Bratři Karamazovi* je známý příběh. Ježíš se vrátil ve středověku na zem a hned byl zatčen Velkým Inkvizitorem a povolán k výslechu. Byl obviněn, že odvádí lidi z pravé cesty tím, že jim říká, že láska je důležitější než poslušnost, že odpuštění je důležitější než chození ke zpovědi a že Boží království je důležitější než Církev. Inkvizitor bystře uhodl, kdo je ten muž před ním, ale nechtěl, aby rozvracel etnické katolictví středověkého Španělska. Nakonec hrozil Kristu popravou, pokud on sám Církev neopustí.

Obávám se, zda by se Ježíš nesetkal s podobným zacházením i dnes, kdyby se vrátil a začal zpochybňovat etnické katolictví současné Ameriky.

5.3. *Instituční katolictví*

Jestli je vůbec možno katolickou Církvi charakterizovat jedním slovem, pak to slovo je *institute*. Každá z našich farností je institucí sama o sobě, s administrativou a personálem, programem a rozpočtem, budovami a pozemky. Katolické instituce zahrnují školy a semináře, nemocnice a sociální agentury, kláštery a rekolekční domy. Organizace katolické Církve je vysoce institucionalizována od Vatikánu s jeho celosvětovými kongregacemi, přes diecéze s jejich mnoha úřady až k řeholním řádům s jejich mnoha provinciemi.

Institucionalizace má svou pozitivní stránku. Jestliže chcete dělat něco jen jednou, tak to prostě uděláte. Jestliže to chcete dělat stále znovu a znovu, tak to musíte nějakým způsobem formalizovat. Musíte

ustanovit nějaký program, který zabezpečí, že práce bude vykonávána nejen dnes nebo tento rok, ale také zítra a příští rok a rok poté. Kdyby nebylo institucí, lidský život by byl chaotický. Jako bychom denně museli objevovat kolo.

Křesťanství si vytvořilo instituce velmi záhy. Na počátku apoštolové neměli vypracovaný žádný akční plán. Vyběhli o letnicích z horní místnosti a začali kázat, prohlásili Ježíše za mesiáše a vyzývali lidi ke konverzi. Pokřtili je a vytvořili společenství, setkávali se po domech a slavili Večeři Páně, modlili se v synagogách nebo kdekoli jinde, kde bylo dovoleno se shromáždit. Misionáři jako sv. Pavel se vydali do všech směrů hlásat Ježíše a příchod Božího království.

Dost rychle se ale v životě společenství vyvinuly určité rytmy a struktury. Křesťané se setkávali pravidelně první den v týdnu, v neděli, k oslavě Vzkříšení a k poděkování Bohu za to, že poslal Ježíše. Muži i ženy byli pověřováni k tomu, aby se starali o chudé, vdovy a sirotky. Starší byli vybráni, aby dohlíželi na místní společenství, předsedali bohoslužbám a zachovávali učení apoštolů. O tomto vývoji můžeme číst dokonce i v Novém zákoně - ve Skutcích apoštolských a v mnoha epištolách. Církev zavedla co bylo potřeba, aby to sloužilo k užtku společenství a šíření evangelia světu.

Časem tato společnost komunitního života a misionářských aktivit uspěla při konverzi celého tehdy známého světa, Římské říše. Když Římská říše podlehla nájezdům barbarů, její vládní instituce přestaly existovat. Jedinými institucemi, které zůstaly, byly ty církevní: farnosti, diecéze a kláštery. Tyto instituce uchovaly, co po římské civilizaci a západní kultuře zbylo, a kromě toho ještě uchovaly zvěst evangelia a židovsko-křesťanskou tradici. Církev díky svým institucím zcivilizovala a pokřesťanštila barbarské kmeny Evropy a postupně tak vyrostla nová kultura středověkého křesťanstva.

Kdyby nebylo křesťanských institucí a institucí římské Církve samé, historie a dnešní svět by byly hodně jiné. Církev jako instituce měla po staletí kladný vliv na miliony lidí.

Ale institucionalizace má v sobě také záporný aspekt. Instituce se zaměstnávají svým vlastním životem. Mají tendenci zvětšovat samy sebe a obtížně se mění. Staví struktury, které jsou silnější než jednotlivci, kteří v nich fungují. Jenže jejich velká síla je také jejich slabou stránkou a jejich světlá strana má také svůj temný rub.

Institucionální struktury římského katolictví, jak už jsme se toho dotkli v předchozí kapitole, jsou kulturně západní. To znamená, že jsou hierarchické a autoritářské. Jsou organizačními pyramidami. Příkazy přicházejí shora a filtrují se přes řadu úrovní, než dojdou až dolů. Společnost je rozdělena na vůdce a vedené, učitele a žáky. Církevní společnost je rozdělena na pastýře a ovečky, duchovenstvo a laiky.

Silou této institucionální struktury je její schopnost ustanovit a udržovat společenství a organizace. Když lidé respektují autority, dobrovolně podřizují svoje osobní touhy pro dobro celku. Příliš často ale lidé v náboženských institucích podřizují svou inteligenci a iniciativu rozhodnutí těch na horním konci hierarchického žebříku a stávají se tak bezmocnými a pasivními. Nedělají nic, co nemusí. Necháávají jiné, aby za ně mysleli. Jsou spokojeni s morálním minimem, namísto aby usilovali o maximální milost.

Tam je místo pro vedení v Církvi. To je ta pasáž v Lukášově evangeliu, kde Ježíš předpovídá Petrovo zapření a říká mu, co po něm bude potom požadovat:

"Šimone, Šimone, hle, satan si vyžádal, aby vás směl tříbit jako pšenici. Já jsem však za tebe prosil, aby tvá víra neselhala; a ty, až se obrátíš, buď posilou svým bratřím." (Lukáš 22:31-32).

Vůdčí role v Církvi je v posilování jejich členů. Příliš často ale v minulosti představitelé Církve svoje lidi oslabovali. Ztotožňovali jejich vlastní víru s vírou instituce a říkali lidem, aby jednoduše věřili, co jim instituce říká: modli se, plať a poslouchej. Lidé se podřídili, ale nerozvinuli se do své vlastní zralé víry.

To je slabá stránka silné instituce. Církev se udržovala a zvětšovala sama sebe silně autoritářským způsobem a dávala lidem pocit síly z velikosti, počtu a pevnosti. Nedala jim ale duchovní sílu. Nepozvala je do zkušenosti s Bohem, ani je nevyzývala k osobnímu vztahu s Ježíšem. Nepožadovala, aby se stali Kristovými učedníky a následovníky evangelia. Měli být jen následovníky duchovenstva. To jim ale nedávalo mravní vizi, která by šla dál za dodržování Desatera a vyhýbání se sexuální nečistotě. Nedoporučovalo se jim, aby převzali osobní odpovědnost za svá vlastní mravní rozhodnutí, nebo dospělou

odpovědnost za formování světa podle Božího království. Pod takto autoritářskou nadvládou zůstaly náboženská víra a mravní svědomí většiny katolíků pasivně dětinskými.

Následkem toho dnes máme v Církvi krizi víry a krizi morálky. Hierarchie svým autoritářským způsobem říká lidem v co věřit a jak se chovat, ale mnoho katolíků se vzpírá. Někdy to je proto, že jsou vzdělaní a že věří, že by měli mít možnost nějak přispívat k rozhodnutím, která se v Církvi dělají, ať už tato rozhodnutí přicházejí z fary, vikariátu nebo Vatikánu. Někdy to je ale proto, že po hierarchii chtějí, aby jim říkala, co by měli dělat, ale hierarchie jim neříká to, co by chtěli slyšet. Ale ať je to tak nebo tak, cítí se odcizeni, rozhněvani a opuštěni. Tato krize je také krizí autority.

A tam je místo pro autoritu v Církvi. To je ta pasáž v Matoušově evangeliu, která vždy byla katolíkům velmi drahá, protože potvrzuje věrnost a autoritu Petra, prvního mezi apoštoly. Když Petr potvrdí svou víru, že Ježíš je Kristus, Ježíš se k němu otočí a říká:

"Blaze tobě, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec v nebesích. A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou. (Matouš 16:17-18).

Role autority v Církvi je být základem, na kterém je postaveno celé společenství. Být jednotícím základem, ze kterého lidé Církve vycházejí do světa s Ježíšovým ujištěním, že nic neodolá šíření evangelia. Ježíš neřekl Petrovi, že je Církev. Řekl mu jen to, že ji má sjednocovat a upevňovat. V minulosti byla ale příliš často Církev ztotožňována s papežem a s hierarchií. Duchovenstvo dělalo v Církvi všechno, lidé nic. Byli slabí a pasivní. Hierarchie předpokládala autoritu a nechávala lidi bezmocnými.

A opět máme následkem toho krizi autority v Církvi. Duchovenstvo dříve dělalo pro lidi všechno, ale nyní, když je méně kněží ke službě ve farnostech a nemocnicích, mnoho lidí se cítí opuštěno a ztraceno. Duchovenstvo se dříve zdálo dokonalým, ale nyní, když se lidé dozvědí o tom, že někteří kněží mají problémy s alkoholem nebo sexem, tak se hněvají a cítí se zrazeni. Postavili duchovenstvo na podstavec po tak dlouhou dobu, že teď nevědí co dělat, když zjistí, že kněží jsou právě tak lidé jako oni. Bylo jim posluhováno tak dlouho, že si neumějí sloužit navzájem a s duchovním správcem ve svém středu. Krize je také krizí služby.

Nakonec se krize autority v Církvi stává krizí autority Církve. Církev jako společenství učedníků je povolána, aby zpřítomňovala Krista ve světě, aby byla světlem postaveným na kopci a lampou svítící v temnotě. Když se autorita v Církvi omezuje jen na duchovenstvo, tak se tím autorita celého těla věřících ve světě zmenšuje. Papež a biskupové mluví, ale nekatolický svět jim nemusí naslouchat. Vždyť je jich jen pár. Dokonce ani katolíci jim často nenaslouchají. Když totiž souhlasí, tak si přitom myslí, že když mluví hierarchie, tak mohou zůstat v pasivitě. A když nesouhlasí, tak jsou si vědomi, že je hierarchie nemůže přinutit.

Když je autorita v Církvi institucionalizována způsobem, který tu byl od doby Římské říše, tak má silnou stránku ve stabilitě a dlouhověkosti, ale také slabou stránku v principu vládnoucí elity. Pokud byli lidé bezmocní, tak síla duchovenstva často působila v jejich prospěch. Církevní instituce, obsazené duchovními správci a mnichy, sloužily potřebám chudých a nemocných, bezmocných a nevzdělaných. Ale pyramidově uspořádaná moc svrchu dolů také institucionalizovala pasivitu příjemců služeb duchovenstva. Takže světlá strana měla také svou odvrácenou část.

Dnes vidíme temnou stranu v katolické tendenci identifikovat Církev jen s jejími institucemi, nebo dokonce jen s jejím duchovenstvem. Katolíci se jako Církev nevnímají. Neslyší slova Kristova jako slova adresovaná jim samotným, ale jen kněžím a řeholníkům. Nepřijímají odpovědnost za Církevní poslání ve světě, a tak svou pasivitou přispívají ke stále větší bezmocnosti Církevních institucí.

5.4. Nebiblické katolictví

Až na málo výjimek nejsou katolíci velkými čtenáři Bible. Narozdíl od protestantů (zvláště těch, kteří patří k evangelickým nebo pentekostálním (letničním) denominacím), katolíci při své náboženské formaci

a pro znalost své víry inklinují ke spoléhání se na svátosti a učení Církve.

Pro tuto situaci jsou dva historické důvody. První z nich je, že Církev existovala dávno předtím, než byla Bible dokončena, a tak se naučila spoléhat mnohem víc na mluvené slovo, než na slovo psané. Ačkoli první konvertité ze židovství přijali hebrejské Písmo svaté (kterému dnes říkáme Starý Zákon) jako Bohem inspirované, do konce prvního století byla většina křesťanů tvořena konvertity z pohanství, kteří nevěděli nic ani o židovském náboženství, ani o jeho posvátných spisech. Během druhého a třetího století probíhala dokonce v Církvi debata o tom, zda by křesťané měli přijmout hebrejské Písmo svaté za své.

Kromě toho si musíme uvědomit, že během prvních staletí se evangelia a epištoly (které byly nakonec v Novém Zákoně zahrnuty) stále ještě psaly. Tyto knihy byli původně psány pro určitá společenství (např. List Galatánům), a ačkoli začaly Církvi během druhého a třetí století kolovat, nebyl žádný autoritativní seznam, který by uváděl, které spisy by měly být přijaty všemi křesťany.

To platilo až do čtvrtého století, kdy křesťanství přestalo být podzemním hnutím a Církev získala právní postavení, takže se biskupové z celé Římské říše mohli sejít a rozhodnout o oficiálním seznamu, „kánonu“ Písma svatého. Do té doby bylo obvyklé, že se lidé dozvěděli o Ježíši ústním podáním, byli uvedeni do Církve svátostnými obřady a porozumění jejich víře rostlo účastí na nedělní liturgii a poslechem kázání. Závislost Církve na ústním přenosu víry byla posílena i skutečností, že knihy musely být opisovány ručně na pergamen nebo papyrus, takže byly nákladné a těžko dostupné.

Druhý důvod, proč katolictví nikdy nezáviselo tolik na psaném slově, je v tom, že ve středověku byla obrovská většina lidí v Evropě negramotná. Číst uměli vlastně jen učenci a duchovní, a tak obyčejní lidé byli o své víře poučováni během své účasti na mši a při přijímání svátostí. Pokud měli štěstí a žili ve městě, mohli se také naučit biblickým příběhům z vitráží oken katedrál, nebo návštěvou biblických her, provozovaných na náměstí.

Protestanti někdy obviňují katolickou Církev, že Písmo svaté hned nezpřístupnila obyčejným lidem, a že ho dokonce uzavírala v klášterech. Když si ale připomeneme, že se na ruční opis Bible ve středověku spotřebovalo přibližně 500 pergamenů z kůže a 10 000 hodin ruční práce, můžeme snadno porozumět tomu, proč byly Bible tak vzácné a musely být chráněny před krádeží. Tiskařský lis nebyl až do poloviny 15. století znám, ale ještě i ručně tištěná Gutenbergova Bible byla velmi nákladná. Protestantští reformátoři by nemohli tolik zdůrazňovat čtení Bible, kdyby se v 16. století knihy nestaly dostupnějšími a gramotnost nevzrostla.

Můžeme tedy snadno nahlédnout, proč katolictví nikdy nerozvinulo tradici povzbuzování jednotlivců k četbě Bible. Po reformaci Církev ustoupila od doporučování četby Písma svatého, protože protestanti užívali Bibli k argumentaci proti sobě navzájem právě tak, jako proti Římu. Tato praxe přispěla k vytvoření četných denominací, které existují dodnes. Individuální výklad Písma svatého vedl po mnoho staletí k hořkému dělení uvnitř křesťanství.

Nehledě na historické důvody, i dnes čte Bibli málo katolíků. A to přitom žijeme v době, kdy téměř každý denně něco čte. Katolíci neužívají Písmo svaté, aby zlepšili své porozumění vlastní náboženské tradici nebo prohloubili svůj vztah s Bohem. Pro mnoho katolíků je Slovo Boží méně autoritativní, než papežský list nebo prohlášení jejich biskupa nebo duchovního správce. Jako kdyby Písmo samo nebylo důležité, dokud není podpořeno kněžským úřadem. To zajisté není oslnivou stranou katolictví.

Temnou stranou protestantismu naproti tomu je, že někdy používá Bibli jako zbraň svého vlastního dogmatismu. Fundamentalisté se často pyšní neuznáváním papežské autority, avšak sami z Bible krotí svého papírového papeže. Evangeličtí kazatelé mohou zatajovat, co si do svého vlastního výkladu Písma svatého přidávají, používat vybrané pasáže k prokazování určitých detailů a obviňovat každého, kdo jim oponuje. Ukrývání se za autoritu Bible může být právě tak autoritářské, jako kterýkoliv římskokatolický duchovní.

Světlou stranou protestantů je, že často čtou Bibli jako průvodce svým denním životem. Věnují se celotýdennímu studiu Bible nebo nad Písmem svatým meditují, aby zlepšili porozumění své víře a našli ponaučení, jak být lepšími křesťany. Hledají naučení v Bibli k tomu, jak se stát dobrými rodiči, poctivými obchodníky a přátelskými sousedy.

Rozdíl mezi biblickým protestantismem a nebiblickým katolictvím je nejvíce zřejmý v tradičních

katolických zemích, kam přijdou protestantští misionáři. Evangelické křesťanství, které hlásají, je v naprostém kontrastu k etnickému katolictví. Například Mexiko bylo od svého dobytí Španělskem převážně katolické a v 50. letech tam byli protestanti ještě spíše vzácností. Zhruba v téže době žil mezi chudinou v Mexiku antropolog Oscar Lewis a psal knihu založenou na tom, co mu o svých životech vyprávěli. V *Dětech Sanchezových: Vlastním životopisu mexické rodiny*, Lewis vypráví příběh jednoho mladého muže jménem Manuel, kterého se vyptával a který byl celý svůj život katolíkem. Manuel popsal svou situaci takto:

Dobře, tak jsem si začal některé věci analyzovat, chápeš? Ježíš řekl: "Jako u tohoto fíkovníku, po jejich ovoci je poznáte." V mexické věznici je ze sta vězňů devadesát devět katolíků! A jestli moji přátelé, kteří byli zloději, mohli jít předtím, než šli loupit, zapálit svíčku místnímu svatému, jestli si prostitutky drží podoby svatých ve svých pokojích a pálí u nich posvěcené svíčky, když si vyprošují více klientů, tak jestli je tolik zvrhlosti uvnitř katolictví, chápeš, může pak být pravdivé?...

Pak jsem začal přemýšlet o evangelících, adventistech a anglikánech, které jsem znal. Inu, nikdy jsem nikoho z nich neviděl, jak táhne opilý ulicí, nikdy nenosili nože, nekouřili, nebrali drogy ani nekleli. V jejich domovech bylo všechno, co potřebovali. Jejich děti byly dobře oblečené a dobře nakrmené a se svými manželkami zacházeli tak, jak by se mělo zacházet s lidskými bytostmi. Žili zdravým a pokojným životem. Ale pod katolictvím lidé žijí, inu, jako jsem žil i já.

Neztratil jsem svou víru. Zůstal jsem katolíkem, protože jsem se necítil dost silným, abych poslouchal příkázání a řídil se přísnými pravidly evangelíků. Už bych se nemohl těšit z kouření, karbanu nebo smilnění. Ano, byl jsem naprosto nezpůsobilý chovat se podle Božího zákona.

Manuelova slova živě vykreslují ty nejhorší následky etnického, institučního, nebiblického katolictví. V předchozí kapitole jsme viděli, že světlou stranou katolické tradice je ocenění stvoření, ale tady vidíme ten stín, který vrhá. Optimistický postoj, že bychom se měli těšit z dobrých věcí, které život přináší, může vést k nemravnému zanedbávání křesťanských hodnot. Posvátná vize světa jako zjevení Boha může vést k úplnému zapomnění Božího zjevení v Písmu svatém.

Nebiblické katolictví bylo umožněno svátostným katolictvím. Po 15 století byly svátosti naprosto nezbytné k uvedení lidí k základům křesťanství, a z mnoha důvodů jsou stále základem života Církve. Ale tak, jako se může zneužívat Bible, tak se mohou zneužívat i svátosti. Mohou se stát rutinními rituály a mechanickými automaty na milost. Mohou se stát náhradou za život podle evangelia. Mohou dávat lidem falešný pocit náboženského bezpečí a umožnit jim, aby se vyhnuli jakékoli skutečné mravní konverzi. Mohou ukolébat lidi do liturgické strnulosti, místo aby je vedly k setkání s Bohem, což ti lidé ale předpokládají, že dělají.

V Církvi, která je autenticky svátostná, jsou naučení Bible a poskytování svátostí v podstatě o tom samém, a Písmo svaté je v srdci liturgické bohoslužby. Nejjasněji to vidíme ve mši, kde je Písmo svaté čteno a vysvětlováno a kde eucharistické konání zpřítomňuje Kristovu poslední večeři s apoštoly. To stejné apoštolské učení, které vedlo k sepsání Nového Zákona, vedlo i k ustanovení svátostí.

Když je Církev neautenticky svátostná, tak se také stává neautenticky biblickou. Stejná nepozornost, která vede k mechanickému provádění svátostí, vede k zapomínání na Písmo svaté. Ta samá zbožnost, která je spokojená s s ritualismem, se cítí v pohodě i bez slova Božího, a to i když je Bible běžně dostupná. Nebiblické katolictví by proto nemělo být obviňováno kvůli svátostem, ale kvůli jejich neporozumění a jejich nesprávnému užívání.

5.5. Nenáročné katolictví

Katolická tradice je podstatně ženskou tradicí. Může to znít zvláštně, ale ve smyslu náboženských postojů a náhledů je katolictví mnohem více ženské, než mužské. Ženskost katolické Církve se objevuje například v nesrozumitelnosti některých věcí, v kněžském oděvu a v liturgických rouchách. Naše Církev je jednou z mála, kde se muži oblékají do moaré a krajek, když chtějí vypadat oficiálně, a oblékají

propracované róby a fantastické klobouky, když vykonávají veřejné funkce. A ve slavnostních prohlášeních o Církvi o ní hovoří v latině jako o *Sancta Mater Ecclesia*, "Svaté Matce Církvi."

Ženskost katolictví se také ukazuje v naší oddanosti Marii. Marie je oslavována nejen jako matka Kristova, ale také jak Matka Církve. Je útočištěm slabých a pomocnicí všech křesťanů. Je jí zasvěcena polovina evropských katedrál a jejím titulem je vždy *Naše Paní*. Je velkým mateřským symbolem katolické tradice, symbolem ženského rozměru Boha.

Protestantismus vcelku odmítl oddanost Marii, ačkoli ji dále respektuje jako Ježíšovu matku. Také odstranil nádhru středověké bohoslužby a bohatou výzdobu interiéru kostela. Nahradil je mnohem jednodušším stylem bohoslužby, mnohem prostším vybavením kostelů a odstranil i kněžský oděv. Protestantismus reprezentuje mnohem víc mužský pohled na život a jeho přístup ke křesťanství.

Katolictví má ale samozřejmě svůj mužský prvek také. Bez ohledu na to, jak se oblékají, jsou to muži, kdo určuje v katolické Církvi pravidla. Jeden by mohl doufat, že mužské a ženské aspekty katolictví by mohly vytvářet v Církvi rovnováhu v celistvosti, ale historicky muži ve strukturách autority dominují. Jak jsme viděli v předchozí kapitole, Církev se organizovala podle kopíráku západní kultury, která byla převážně patriarchální a hierarchická. Východní část křesťanství, ta jeho matriarchální a ženská část, byla uchována hlavně v Církevní spiritualitě a liturgii. A jak budeme moci krátce nahlédnout, katolická morálka je převážně ženskou také v postojích a jednání.

Když srovnáváme mužské a ženské vědomí podle Jungiánské psychologie, mohou být definovány v rámci kontrastů. Tyto kontrasty jsou určitými šablonami, nebo lépe řečeno archetypy. Ty jsou reprezentovány *animou*, neboli ženskou duší, a *animem*, neboli mužskou duší. Nepřikazují ženám, jak se mají vždy na určité věci dívat, ani neříkají mužům, jak se mají vždycky chovat, ale jsou obecnými tendencemi v postojích a jednání většiny žen a mužů. Jsou archetypy, neboli obecnými předlohami pocitů a vnímání, názorů a chování. V typické ženě je *anima* uvědomělá a dominantní. Myslí, cítí a chová se vědomě jako žena. Žena má ale také *animus*, který je převážně nevědomý, ale který ji umožňuje rozvinout i mužský rozměr celé její osobnosti. V typickém muži je na druhé straně *animus* tou vědomou a dominantní částí jeho duše. I on má ale nevědomou *animu*, která mu rovněž umožňuje rozvinout ženský rozměr jeho osobnosti.

Jak už jsme si říkali, katolická tradice je jak Východní, tak i Západní. Ve velkém měřítku vytvářejí tyto kulturní rozdíly paralelu k psychologickým rozdílům mezi *animou* a *animem*, ženským a mužským archetypem. Muži říkají, že ženy jsou nepředvídatelné, a Evropané říkají, že Číňané jsou rovněž nevyzpytatelní. A jsou to opravdu dva příklady stejného úkazu: neschopnosti jednoho typu vědomí porozumět tomu druhému typu. Pouze když muži rozvinou svůj vlastní ženský rozměr, tak mohou rozumět ženám (a naopak). A jen když si lidé Západu dovolí pohroužit se do Východní kultury, tak mohou pochopit, proč se Orientálci chovají a myslí jinak, než Evropané.

Historicky má katolictví západní *animus* a východní *animu*. To znamená, že navenek a organizačně je katolická Církev mužskou, ale uvnitř a duchovně je ženskou. Abychom to mohli docenit, tak potřebujeme popsat rozdíly mezi mužským a ženským vědomím, tedy mezi mužským a ženským archetypem.

Především, mužské vědomí je analytické. Vždy, když vnímá realitu, chce klasifikovat a rozlišovat její prvky. Západní filozofie začala u řeckých myslitelů, kteří chtěli proniknout základní povahu reality, aby porozuměli tomu, co odlišuje věci od ducha, co odlišuje lidské bytosti od zvířat a tak dále. Scholastická teologie středověku byla proslulá svým rozlišováním, které zavedla do křesťanského myšlení, např. mezi podstatou a nahodilostí, oprávněností a svévolí atd.. Moderní věda je pokračováním tohoto stejného módu myšlení, klasifikuje všechno od atomů po hvězdy do různých typů a analyzuje data, která pocházejí z důkladných pozorování.

Ženské vědomí je naproti tomu syntetické. Vždy, když vnímá realitu, tak se dívá raději na celek než na jeho části. Dává přednost obsáhnutí celku a obdivování jeho krásy před jeho rozbitím na kousky a zkoumáním, jak to funguje. Je duchem tvořivosti, který má svůj zdroj v důvěrné připravenosti na růst nového života uvnitř ženského těla a rozšiřuje se dále na tvoření společenství a zkrášlování prostředí. Je inspirací umění, protože poeticky spojuje oddělené části do nových estetických kombinací.

Zadruhé, mužské vědomí se dívá na věci pomocí řádu a zařazování. Vidí umístění všech věcí a chce

všechno na svém místě taky mít. Hledá jasná spojení autority a zodpovědnosti v řetězci řízení. Má rádo organizaci a strukturu. Když se díváme na armádní nebo politické organizace, firemní nebo Církevní struktury, tak vždy vidíme odraz mužského archetypu.

Ženské vědomí se na druhé straně dívá na věci pomocí celků a vztahů. *Anima* nevnímá přímočaře, ale v souvislostech, a vychází ze sebe sama jako ze středu. Její model není hierarchický, ale síťový. Jejím ideálem není strukturovaná organizace, ale rodina. Ženská duše (ať už v ženě nebo v muži) neklasifikuje svoje děti, ale miluje všechny stejně. Vidí jejich rozdílnost, ale tato rozdílnost nedělá jedno důležitějším než druhé.

Zatřetí, mužské vědomí je fascinováno silou a řízením. Rádo staví věci i lidi navzájem proti sobě. Ovšemže ale vždy chce mít navrch, být schopno vyhrát v kterémkoli konfliktu. Vítězství, ať už ve válce nebo sportu, v obchodě nebo politice, v diplomacii nebo nauce, je vždycky velmi důležité.

Ženské vědomí se na druhé straně více zabývá soucitnou péčí a sjednocováním. Vítězství nebo ztráty jsou méně důležité, než bytí pospolu a přijímání se navzájem. Tam pak opravdu nejsou žádní vítězové nebo poražení, jen ti uvnitř kruhu a ti mimo něj. Pravý vztah je mnohem důležitější než spravedlnost, smíření je důležitější než dobytí.

Když se podíváme do historie, tak vidíme ženskou duši křesťanství nejjasněji ve středověku. Ačkoli externí struktury Církve byli mužské, vnitřní život Církve byl velmi ženský. Historik Henry Adams nazývá toto období života Evropy věkem Panny Marie, narodil od moderní doby, kterou nazývá věkem dynamy. Dynamo je stroj pro výrobu elektřiny a jeho archetypální funkcí je udělat dobře jednotlivou práci. Panna je ženou, která je otevřená k plození života. Její archetypální postoj je vnímavost a trpělivost.

Středověká spiritualita, jak už jsme zmínili, byla charakteristická oddaností Marii, nebo jak se také říká, kultem Panny Marie. Panna Marie byla duchovním archetypem středověké Církve, pečující o lidské potřeby během temného středověku, asimilující do sebe různorodost etnických kultur, přijímající nové pohledy ze svých setkání s řeckou a muslimskou kulturou a trpělivě vyživující evropský život do té doby, než přes renesanci došel až do moderny současnosti.

Středověké křesťanství bylo také ženské ve svém postoji ke světu. Oceňovalo modlitbu a kontemplaci ve svých klášterech a konventech. Těšilo se ze zábavy a svátků a vyhlašovalo, že o Církevních svátcích sedláci nemusejí pracovat a o posvátných dnech by armády neměly bojovat. Vytvořilo umění katedrál a prosazovalo hudbu a drama. Nechalo rozkvést mystéria do liturgie barvy a světla, květin a svíček, kadidla a průvodů. Spojilo náboženství a kulturu do syntézy středověké křesťanské společnosti.

Ačkoli linie autority ve středověku byli mužské a patriarchální, vztah Církve ke svým dětem byl ženský a mateřský. Kromě případů, kdy heretici a kritici odmítli autoritu hierarchie a byli přísně potrestáni, byla Církev snášenlivou a ochotnou odpouštět hříšníkům. Lidé mohli dělat téměř cokoli a vyváznout dobře, pokud své hříchy vyznali a slíbili, že se jich už nebudou dopouštět. A když se jich znovu dopustili, mohli jít znovu ke zpovědi a Církev jim skrze kněze znovu odpustila. A to jsme měli na mysli, když jsme na začátku řekli, že katolický postoj k morálce je archetypálně ženský.

Ženská morálka nežije podle přísných pravidel nebo nařízení, ale proměnlivou dynamikou vztahu. Její ideál je více ve všeobsažnosti rodiny, než v exkluzivně zájmové skupiny nebo klubu. Především touží po jednotě a vyžaduje jenom to, aby lidé plnili minimum standardů chování, nutných k udržení společenství vcelku. Když se díváme na reakci Církve k rozvratnickým kacířům na jedné straně, a k jednotlivým hříšníkům na straně druhé, tak to můžeme vidět zcela jasně. Církev tolerovala všechny druhy nemravnosti a korupce, ale když cítila, že je ohrožena její jednota, reagovala zavržením.

Stinnou stranou ženské morálky je její neochota klást na lidi silné mravní požadavky. Povzbuzuje lidi k dobrotě a vyzývá je ke svatosti, ale netrvá na vysoké morálce evangelia. Jako matka, Církev vždy chce, aby se její děti chovaly dobře, ale jestli tak nejednají, tak je ven nevyhodí. Katolicí je většinou velmi nenáročná. V ukázce z *Dětí Sanchezových* Manuel ukazuje na temnou stranu mateřské všeobsažnosti. Lidé mohou žít téměř jak chtějí, ale stále jsou katolíky.

Nikdo nemůže nařknout katolicí z toho, že je úzkou sektou. Vždyť zahrnuje svaté i hříšníky, liberály i konzervativce, osobnosti a pragmatiky. Jeho tolerance k rozmanitosti je ale také jeho slabou stránkou. Ačkoli může snadno formovat společenství, která v sobě soustřeďují všechny lidské typy, nemůže tvořit

skupiny radikálních stoupenců. Může v Církvi takové skupiny tolerovat - a bylo jich mnoho takových - ale samo je netvoří a nevolá celou církev k radikálnímu životu z evangelia.

Je něco velmi přitažlivého na žití evangelia radikálním způsobem, na přijetí Kristova pozvání vzdát se všeho a následovat ho. A zajisté právě toto Ježíš vyžadoval od těch, kdo mu naslouchali, a to je také způsob, jak mu jeho první stoupenci odpověděli. Když se dozvídáme o zakladatelích řeholních řádů, nebo když narazíme na lidi, kteří se plně vložili do práce na Božím království, tak je instinktivně obdivujeme. Uvědomujeme si, že to je právě to, o čem křesťanství je, a že na tomto životním stylu je něco vášnivě krásného. Víme, že pokud svůj život neobrátime ke Kristu, tak jsme se s něčím podivuhodným minuli, ale jako katolíci tento požadavek od Církve neslyšíme.

Jestliže je stínem katolického mužství jeho autoritářství, stínem jeho ženskosti je jeho tolerance prostřednictvím a hříchu. Dokonce i na institucionální úrovni církev přimhuřovala oči nad korupcí, omlouvala válku, žila pokrytecky a podrobovala se režimům diametrálně protichůdným Kristu - často ve jménu udržení míru a jednoty za každou cenu. Když spočítáme cenu lidského utrpení a nevěrnosti evangelium, tak můžeme snadno zapochybovat, zda nebyla zaplácena příliš vysoká cena.

Kdy ale uvažujeme o alternativách, tak bychom měli vše důkladně zvážit. Žádná instituce není dokonalá. Každé společenství má svou jasnou i temnou stranu. Pokud by duch katolictví nebyl archetypálně ženský, tak by jak jeho struktury, tak i jeho psychologie, byly úplně mužské. Církev by byla zcela patriarchální a přísně náročná, ale ostrost jejího stínu by nebyla změkčována žářem ženskosti.

5.6. Konzumní katolictví

Ženský archetyp, a to jak panenský tak i mateřský, rozumí tomu, že nejhlubší radost přichází skrze bolest a že největší zisk pochází ze ztráty. Skrze bodavou bolest porodu rodí život, skrze trpělivost dávání přijímá více než o co přichází, skrze smutek odloučenosti nabízí svým dětem jejich dospělost. Ženský duch stále ještě s ochotou přijímá paradox smrti a znovuzrození. Ženské duchovno je přibráno do mystéria ukřižování a zmrtvýchvstání.

Katolictví vydrželo v síle své celistvosti a udržuje ženskost a mužskost uvnitř sama sebe v úrodné tenzi. Kdyby neměla schopnost upevňovat a přizpůsobit se, objímat a shromažďovat kolem sebe, obětovat se pro jednotu a odpustit pro smíření, tak by následovala cestu sekt a říší, imponujících krátce svou mocí, ale pak zapadlých do historie. Jako silná černošská babička z *Rozinky na slunci*, církev byla jak vnímavá, tak i důrazná, jak vychovávající tak i silná. Moudrost její tradice byla ve spojení horlivosti žáka s trpělivostí učitele.

Dnes je ale katolictví v nebezpečí, že ztratí svou duši. Druhý vatikánský koncil vyřadil z Církve většinu středověkosti, ale spolu s ní odešla i velká část katolické tradice ženské spirituality. Na povrchu můžeme vidět změny jako například úbytek mariánské zbožnosti nebo postupné nahrazování kněžského oblečení civilním oděvem. Pod povrchem ale nastávají hlubší a méně viditelné změny.

Problém je v oblasti spirituality. Duch zahrnuje mnoho oblastí života, určitě více, než kolika se můžeme dotknout tady. Kvůli stručnosti se omezíme na moderní intelektuální život Církve, její život symbolů a její život modlitební.

Katolictví je oprávněně pyšné na svou intelektuální tradici. Starověcí otcové Církve - Athanasius, Jan Chrysostom, Augustin a řada dalších - byli většinou biskupy, kteří byli ve svých dnech intelektuálními vůdci, písařskými teologickými a katechetickými práce, tvořícími liturgii a diskutujícími doktrinní a mravní problémy na veřejnosti. Velké univerzity Evropy - Oxford, Paříž, Boloňa a jiné - vyrostly z klášterů a katedrál, které uchovávaly moudrost klasické antiky a dávaly ji v křesťanské podobě nový život. Přes celý středověk a až do moderní doby katolická intelektuální tradice uchovávala svobodné umění a vzdělání, které uvolňuje mysl pro umění života a jsou základem pro porozumění lidskému světu a materiálnímu vesmíru, ve kterém žijeme.

Nedávný průzkum na amerických univerzitách zjistil, že mezi špičkou nejlépe hodnocených fakult ve Spojených státech není ani jedna katolická univerzita, a to ani na poli filozofie a teologie, které byly tradičně katolickými baštami. V průměru katolická fakulta už nepožaduje k promoci osm až dvanáct

semestrů filozofie a teologie, tak jako u předchozích generací, ale jen dva nebo čtyři, nejvýše šest semestrů. Katolické instituce pro vyšší vzdělání následují moderní trend v nahrazování profesionální průpravy liberálními humanitními obory, trendem, který se soustřeďuje na výuku jak dělat svou práci před výukou jak žít.

Mnoho katolických studentů dnes předpokládá, že tomu tak bylo vždycky, ale ve skutečnosti to tak není. Původní idea univerzity měla máloco společného s přípravou na kariéru, ale dělala všechno pro přípravu na život. Jejím cílem bylo předávat moudrost věků a rozvíjet vyzrálé osobnosti. Byla více celostní, než specializovaná, více univerzální než praktická. Byla, jak můžeme oprávněně říct, více ženskou než mužskou.

Ženský ideál vzdělání byl v postihnutí celkového obrazu dříve, než se ponoříme do specializovaného studia a začneme analýzu některé z jeho částí. Snažil se pochopit souvislost věcí a rozumět našemu místu ve vztahu k nim. Rozvíjel smysl pro zodpovědnost ke světu, ve kterém žijeme, a zájem o lidi, kteří v něm žijí. Tento ženský ideál se ale nyní vytrácí nejen z univerzit jako takových, ale i z univerzit katolických. Jak se stále více studentů specializuje na technické a finančně výnosné obory, tak je velká tradice touhy po moudrosti opouštěna kvůli honbě za vlastním zájmem.

Zužování našeho pohledu na vzdělání jde ruku v ruce se zmenšováním naší obrazotvornosti. Jak jsme již viděli, křesťané v minulosti vynikali v umělecké tvořivosti. Ve starověku svátosti v Církvi vznikaly od jednoduchých rituálů ke komplikovaným symbolickým ceremoniím, které vtahovaly lidi do zkušenosti s Bohem a do kontemplace křesťanských mystérií. Ve středověkém světě křesťanské umění a architektura, hudba i drama inspirovaly lidskou představivost, aby viděla i realitu, která je neviditelná. Ale jak se zdá, tak v našem současném liturgickém i uměleckém životě je tvořivosti i představivosti málo.

Do určité míry je toto ubývání křesťanské představivosti pro dnešní svět příznačné. Jak se naše společnost stává stále více pragmatickou a technickou, máme méně pobídek k přemýšlení a jsme více stimulováni k tomu, abychom manipulovali. Jak se náš život stává stále více zaneprázdněným, tak máme méně času k tomu, abychom oceňovali Boží zjevení ve světě kolem nás. Výsledkem je naše ztráta kontaktu se symbolickým jazykem a ztráta naší schopnost být celiství. Křesťané nemluví ke světu skrze svoje umění; spíše hledají nějaké okliky. Většinu umění v naší společnosti tvoří umění užité a komerční.

Křesťanské umění, nebo spíš jeho zbytky, jen tupě opakují náboženské umění minulosti. Co vytváří je upřímně řečeno to, co se dá prodat. Liturgická hudba se omezuje na to, co se může hodit do misálů, a nových hymnů se píše málo. Liturgie sama je zkracována a její symbolika je rozředována. Nové farní kostely, i tak nemnohé, jsou neinspirovanými a neinspirujícími panelovými pravoúhelníky. Církev už bohužel není tím patronem umění, kterým byla dřív.

Jestli něčím, tak by Církev měla být přinejmenším patronem modlitby a mecenášem duchovního růstu. Máme ale mnoho důvodů se obávat, zda tomu tak opravdu je. Kromě redukce našich představ o vzdělání a rozpadu naší citlivosti k symbolům, jako Církev jak se zdá trpíme i kolapsem našeho života modlitby.

I toto lze v určitém smyslu srovnávat s tím, co se děje v naší kultuře všeobecně. Viditelnými příznaky jsou rostoucí sekularizace naší společnosti, zákazy všeho, co se i jen vzdáleně vztahuje k modlitbě a náboženství ve veřejném vzdělávání a odluka státu a Církve v rozsahu, který nebyl tvůrci ústavy USA nikdy zamýšlen. Jako Američané dnes tím, co se děje kolem nás a v naší kultuře, trpíme, místo abychom ji jako v minulosti ovlivňovali.

Ve světě starověku a středověku a až do nedávné doby i v moderním světě platilo, že stávat se katolíkem znamenalo být uváděn do velké židovsko-křesťanské tradice. V prvních staletích byli lidé uváděni do křesťanského společenství skrze dlouhý proces osobní konverze, který vrcholil čtyřiceti dny modlitby a půstu v přípravě na Velikonoční vigílii. Ve staletích středověku byli lidé obklopeni křesťanskou kulturou, která k nim stále promlouvala ústy židovských patriarchů a proroků, Ježíše a apoštolů, Marie a svatých. Dnes, jak už jsme poznamenali, mnoho katolíků vyrůstá v nevědomosti o svém náboženském dědictví.

Ztráta historických fakt není zdaleka tak důležitá, jako ztráta hodnot, které tato fakta reprezentují. Hodnota modlitby jde dál než jen k žádosti Bohu, aby vyhověl našim přáním. Je v ní hodnota rozjímání, které se naučíme jen zkušeností pravidelného praktikování. Je v ní hodnota duchovního rozvoje, který je představován v příbězích svatých a spisech mystiků, ale nemůže být objeven až do té doby, než sami

vstoupíme s hrdiny minulosti do rozhovoru a postupně pochopíme, co je udělalo tak velkými. Stali se velkými svým osobním vztahem s Bohem, který našli v modlitbě a rozvinuli v každodenním rozjímání. Nalezli si čas pro naslouchání Bohu, který je pozval do hlubší úrovně reality, než představoval svět kolem nich. Odpověděli na Boží pozvání, aby prozkoumali duchovní realitu uprostřed své vlastní existence. Vstoupili do království úzkou branou, namísto aby šli širokou cestou světa úspěchu a výkonu.

Ačkoli v dnešní Církvi o modlitbě dost slyšíme, tak nevidíme, že by byli lidé modlitbě opravdu vyučováni. Katolický modlitební život - nehledě na nedělní mši, která je spíše veřejnou než soukromou modlitbou – se scvrkl na mluvení o modlitbě, stal se úkrokem mimo realitu. Máme se opravdové modlitbě učit, a ne o ní jen poslouchat. Ne tím, že si budeme říkat, že bychom se měli modlit, ale tím, že budeme s druhými do zkušenosti modlitby vstupovat. V dnešní Církvi k tomu ale existuje jen málo příležitostí.

Modlitba je archetypálně ženskou aktivitou. Nekona, ale existuje. Nedosahuje něčeho, ale opírá se, spočívá. To není výkon, ale vztah. Orientuje se a soustřeďuje se na Boha a vnímá slova, kterými k nám Bůh skrze ticho promlouvá. Modlitba se odehrává uvnitř a je vyjadřována vně v symbolech, ať už jsou to symboly ve slovech, gestech nebo v umělecké tvorbě. Možná, že se z křesťanského umění vytrácí duše právě proto, že se z křesťanského života vytrácí modlitba. Umění vyjadřuje co je uvnitř, ale jestli tam nic není, tam není co vyjádřit.

Je paradoxem, že naše duše neroste tím, že je krmena. Nerozvíjí se tím, že pohlcuje do sebe stále víc, hromaděním zkušeností, nárůstem informací nebo aktivitou. Duchovní rozvoj není záležitostí přidávání, ale ubírání. Není agresivní aktivitou, ale je pasivní aktivitou, která si nepřivlastňuje, ale opouští. Není archetypálně mužský, ale ženský.

Naše americká katolická kultura se ale, tak jako americká kultura obecně, stává více a více mužskou. Stává se více orientovanou na úspěch, více silovou, více konzumní. Klademe rovnítko mezi úspěchem a schopností spotřebovávat stále více. Zbožňujeme si životní styl bohatých a slavných, kteří dosáhli úrovně konzumace až okázalé.

V tom je příčina, proč naše univerzity v touze po kariéře a hodnostech opustily cestu hledání moudrosti, která je ženskou, vnitřní aktivitou. Stali jsme se spotřebiteli vzdělání, místo abychom byli hledači porozumění. A neděláme to jen v našich školách. Navštěvujeme přednášky a semináře, čteme knihy a články, posloucháme pásky a sledujeme televizi, a přitom slepě věříme, že čím více si nabere, tím jsme zámožnější. Nezáleží na tom, zda jsme vzděláváni světsky nebo nábožensky. Způsob a účinek jsou stejné. Stali jsme se sklady zkonsumovaných a zapomenutých informací, protože nenecháme našim duším čas se těmi odpadky prohrabat a najít v nich nějaké skryté poklady.

Podobně jsme kvůli našemu předpokladu, že více je lépe, ztratili citlivost k umění. Místo toho, abychom byli k umění vnímaví, tak se stáváme jeho konzumenty. Každé mistrovské dílo umělec naplní svou vlastní duší, se kterou se ta naše vlastní může spojit jen tehdy, když s ním strávíme čas v kontemplaci, když s ním navážeme vztah. Co ale děláme my? Probíháme galerie a muzea, abychom stihli vidět vše co můžeme, aniž bychom si nechali čas na prohlédnutí něčeho do hloubky. Hromadíme si doma spotřební umění v plané naději, že tím, že toho budeme více vlastnit, tak na tom nějak budeme lépe. Jenže my se na něj pak ani nepodíváme.

Konzumní náboženství má stejnou podobu i účinek. Myslíme si, že čím víc chodíme do kostela, tím víc zbožnými se stáváme. Myslíme si, že když přimějeme druhé, aby chodili do kostela, tak se stanou duchovně bohatšími. Ale my z nich tím neuděláme více křesťany. My z nich tím jen uděláme více církevně smýšlející. Ani my ani oni nevstoupíme do hloubky toho, o čem je Církev a liturgie a modlitba. Naše spojení s Bohem zůstává povrchní, ale jeho povrchnost je nám mnohostí náboženských projevů skryta. Tento typ náboženství se může dokonce stát formou návykového chování.

Konzumní katolictví by se mohlo docela dobře stát koncem katolické tradice. Kdyby uspělo, mohlo by si dál nárokovat katolickost, ale bez jejího ducha. Zvěčnilo by mužské struktury Církve na úkor ztráty ženskosti a její otevřenosti Bohu. To by nás mohlo vlákat do představy, že dokud máme farnosti, dokud máme školy, dokud máme vzdělávací a sociální programy, dokud máme náboženské zboží a knihkupectví, tak musí být naše katolická tradice živá musí se jí vést dobře.

Konzumní katolictví je ale opakem toho, co katolická tradice uchovávala 2000 let. Zahrnuje to nejhorší

z etnického, institučního, nebiblického a nenáročného katolictví, aniž by ztělesňovalo tu duchovnost, kterou katolictví udržuje. Konzumní katolictví je bezmyšlenkovitým, netvořivým a nezbožným náboženstvím. Je aktivitou beze smyslu, slovem bez významu, skořápkou bez obsahu.

5.7.Pro osobní reflexi

- 1) Co se ti nelíbí na tom být katolíkem, katoličkou? Jak jsi ty sám(a) nebo jiní byl(a) zraněn(a) nebo znechucen(a) těmito aspekty katolictví?
- 2) Jaké jsou aspekty etnického katolictví, o kterých víš, nebo které jsi osobně zakusil(a)? Co se ti na nich líbí a co ne? Proč?
- 3) V čem cítíš, že je Církev příliš institucionální, nebo v čem je institucionální špatně? Jaké problémy s autoritou v Církvi vidíš dnes? Co si myslíš, že by se dalo dělat s problémy, které má Církev s institucí a s autoritou?
- 4) Vnímáš katolictví jako příliš s Biblí svázané, nebo jako od Bible příliš vzdálené? Vnímáš Církev spíš jako příliš náročnou, nebo příliš nenáročnou? Z jakých zkušeností nebo pozorování tvoje představa vychází?
- 5) Jakými fakty můžeš doložit, že katolictví a katolíci následují trendy konzumní kultury? Jak vidíš vliv, který má konzumní společnost na tvoje vlastní myšlení a chování? Co si myslíš, že se proti tomu dá dělat?

6. JAK BÝT KATOLÍKEM V SOUČASNÉ AMERICE?

V úvodních dvou kapitolách jsme hovořili v zobecněných a občas i dost abstraktně o minulosti, o zářné i o temné straně katolické tradice. Mluvili jsme o východní a západní kultuře, o etnických skupinách a národnostech, o mužské a ženské psychologii. Viděli jsme, jak to dobré i špatné z minulosti Církve vrhá světlo i stín na církev dneška. Teď změníme důraz a budeme přesněji a konkrétněji hovořit o tom, jak může být katolictví žito jednotlivci a v konkrétních společenstvích. Je čas si pohovořit o tom, jak být katolíkem dneška a jak se z toho těšit.

Na začátku jsme se ptali, *proč* být katolíkem. Nyní je čas se ptát, *jak* být katolíkem. Jako ta první otázka, i tato otázka je novou. V minulosti lidé do umění být katolíkem vrůstali. Učili se svoje katolictví osmoticky, z toho co bylo. Obkreslovali ho od svojí rodiny, své farnosti i svojí etnické skupiny. Neptali se jak. Ono jim jednoduše katolictví přešlo do krve. Katolictví bylo ve vzduchu, který dýchali, v jejich mateřském mléce, v jídle, kterým je krmili. Věděli jak být katolíky dříve, než dospěli natolik, aby pochopili, že oni katolíky sice jsou, ale pro všechny lidi na světě to neplatí.

Pokud je výhodou vrůstat do katolictví automaticky, tak je větší výhodou moci si katolictví vybrat. Milost vždy pracuje lépe ve sféře svobody a osobního rozhodnutí. Některé věci konvertita vždy chápe lépe, než lidé narození a vychovaní v Církvi. Není náhodou, že celá řada nejvýmluvnějších katolíků byla konvertity: sv. Pavel a sv. Augustin ve starověku, John Henry Newman a G.K. Chesterton nedávno a Thomas Merton a Dorothy Day v naší současnosti.

Rozhodnutí pro katolictví je analogické s rozhodnutím pro křesťanství. Dokonce i katolíci musejí udělat tuto volbu. Musejí slyšet Boha, jak je volá k následování Krista, oddat se Bohu právě tak jako Kristus a být naplněni Duchem právě tak jako Kristus. Nejprve musejí chtít vstoupit do rozhovoru s Bohem a pak také reagovat na co, co slyší, že jim Bůh říká. Jakmile k rozhovoru přitakají, musí naslouchat tomu, kam je Pán vede. Vstoupí do osobního vztahu s Bohem.

Mnoho báječných lidí, mnoho svatých, jak bychom mohli po katolicku říci, do tohoto rozhovoru vstoupí, ale neslyší Boha volat je ke katolictví. Snad vidí temnou stranu katolictví příliš bolavě a nevidí nic z jeho jasu. Snad se nikdy nesetkali s katolíkem, který by k nim o Pánu mluvil. Snad ani nikdy nebyli v katolickém kostele. Jsou ale i ti, kdo slyší osobní Boží volání zevnitř katolické Církve, nebo ke katolické Církvi. V minulosti to byli hlavně nekatolíci. Dnes to mohou být dokonce i pokřtění katolíci, kteří slyší Boží volání k tomu, aby žili svoje životy jako křesťané v katolické tradici.

Jakmile lidé slyší toto Boží volání, jejich náboženská víra už dále není věcí *musení*. *Nemusejí* být katolíky, *nemusejí* chodit v neděli na mši a *nemusejí* věřit v autoritu papeže. Oni si spíše *volí* děláni těchto věcí, protože jsou v osobním vztahu s Pánem a slyší Ho zvat je k Jeho následování v katolické Církvi. To je mnohem zralejší způsob katolictví, než se jednoduše narodit a vyrůst jako katolík. Tato cesta katolictví je mnohem otevřenější k mnoha věcem, než tomu bylo v minulosti. Je to také velmi soudobá cesta a v našich časech, kdy nikdo nemůže nikoho ke katolictví nutit, i velmi vhodná cesta.

6.1. Co znamená 'být katolíkem'

Před II. vatikánským koncilem měli katolíci dost jasnou představu toho, to znamená být katolíkem. Být katolíkem znamenalo chodit každou neděli na mši a nejméně jednou za rok ke zpovědi. Znamenalo to nejíst každý pátek a během postu maso. Znamenalo to modlit se růženec, dělat novény a chodit adorat k Nejsvětější svátosti. Také to znamenalo věřit v autoritu papeže a biskupů, v přepodstatnění a sedm svátostí, v nanebevzetí a další doktríny, které protestanti nepřijímali. Většina katolíků inklinovala k identifikaci své víry s vnějšími pravidly a dogmaty, která je od jiných křesťanů odlišovala.

Od koncilu se mnoho vnějších věcí v Církvi změnilo. Také jsme v duchu ekumenismu začali klást větší důraz na víru, kterou máme s protestanty společnou, než na ty části, které nás rozdělují. Následkem toho bylo mnoho lidí tlačeno k tomu, aby si definovali, co znamená být katolíkem. V 70. a 80. letech se zdálo, že většinou došli k závěru, že být katolíkem jen znamená být křesťanem a chodit o nedělích do katolického

kostela. Jiní došli k ještě víc nejasnému závěru, že být katolíkem je bezmála totéž, jako být dobrým člověkem.

Z toho, co jsme se dozvěděli v úvodní kapitole, by mělo být jasné, že sounáležitost s katolickou tradicí není v tom být takoví jako ostatní křesťané, s výjimkou kostela do kterého patříme. A jestli na chvíli zapřemýšlíme o svém vlastním životě, tak by nám mělo být právě tak jasné, že být katolíkem není totéž, jako být dobrý.

Do určité míry se bezpochyby učíme být dobrými křesťany a dobrými katolíky od Církve, ale na nejzákladnější úrovni se učíme být dobrými lidmi od našich rodin a od těch, kteří jsou nám nejbližší, ať jsou katolíky nebo ne. To dobré v našem charakteru nepochází z nějakého náboženského vyznání nebo praxe, ale z toho, že jsme milováni. Ovšemže jsme dobří v tom smyslu, že jsme stvoření a milováni Bohem, ale my sami se takto vždycky ani nevidíme, ani tak vždy nejednáme. Učíme se vnímat sami sebe jako milování hodné, talentované a užitečné až do té míry, kdy opravdu cítíme, že jsme milováni a je nám důvěřováno. A tak jsme schopni sami milovat a věřit. Co nás dělá dobrými není naše katolictví, ale naše láska. Ta, kterou jsme milováni, i ta, která nám umožňuje milovat.

Co nám tedy přináší katolictví? Co nám katolictví nabízí? Když se vrátíme k už probíranému tématu, tak můžeme říci, že účast na katolické tradici má schopnost nás udělat moudrymi. Katolictví nám nenabízí ani tak znalost, jako spíš moudrost. Většina lidí si představuje moudrost jak něco intelektuálního, něco, co sídlí v hlavě. Katolická moudrost je ale něco velmi všedního a je něčím, co sídlí v srdci. Jinak řečeno, katolictví nám nabízí spojitost, souvislost. Být katolíkem znamená být souvislý a celistvý.

Moudrost celistvosti je nejsilněji symbolizována v eucharistii, centrální svátosti katolické víry. Pokud rozumíme eucharistii správně, tak chápeme, že nejsme osamoceni. Bůh je s námi v eucharistii a my se potřebujeme jen otevřít do Boží přítomnosti, abychom ji zakusili při mši v modlitbách a četbě Písma svatého, a zvláště ve svatém přijímání.

Naše spojení v eucharistii je hlavně spojením s Bohem. Být ve vztahu s Pánem, naslouchat slovu a odpovídat na pozvání k většímu sebevydávání a větší svatosti - to je naše osobní účast na propojení, které přichází skrze účast na eucharistii.

Existuje ale ještě další, eucharistií symbolizovaná spojitost, které je naše osobní napojení pouhým začátkem. A tou je spojitost společenství. Spojení s jinými v Těle našeho Pána.

Širší symbolismus večeře Páně je v Těle Kristově, chápaném nejen ve sv. přijímání (v *angl. Communion*), ale *skrze* společenství (v *angl. také Communion*). Nepřijímáme přece svátostný chléb a víno sami, ale přijímáme ho v posvátném stolování s jinými. Všichni se podílíme na jedné svátosti, jednom těle Kristově. Tím, že to děláme, tak dáváme najevo, že jedním Kristovým Tělem chceme také být. Jak před staletími řekl sv. Augustin, eucharistie nás všechny zve k tomu, abychom se stali tím, co jíme.

Spojení pocházející z eucharistie je proto také naším vzájemným spojením. Nejsme sami. Nejsme izolovanými jednotlivci. Nesoupeříme spolu, ale tvoříme spolu společenství. A právě tomuhle ve svých nejlepších chvílích katolictví tak silně rozumělo. A to je také to, čemu v naší individualistické společnosti tak často rozumět nechceme.

Narozdíl od jiných náboženství se křesťanství nezabývá pouze spásou jednotlivce. Evangelium Ježíšovo není v tom, že každý jednatel může dosáhnout nirvány stranou od toho, co se kolem něj děje. Dobrou zprávou není, že jednotlivci mohou dosáhnout nějakého nadpřirozeného stavu vědomí, kterého jiní nedosáhnou. Evangelium, přinejmenším jak je chápáno moudrostí katolické tradice, je v tom, že záchrana je možná v Církvi a skrze Církev, ve společenství a skrze společenství. To znamená, že zažíváme spásnou moc Boží jen v našem vztahu s jinými a v naší spřízněnosti se světem kolem nás.

Dorothy Day, konvertitka, která celý svůj život spojila s chudými, tomu rozuměla víc, než většina z nás. Ze všech možností, které se jí otevřely, si vybrala katolickou Církev, protože je Církví mešní. Je Církví, která objímá ty, co ve společnosti nic neznamenaají, a říká jim, že společně jsou někdo. Společně jsou Ježíšem ve světě, jsou jeho tělem. Byla si poctivě vědoma namyšlenosti prelátů a hlouposti byrokraticko-klerikálních hrátek, ale to jí nebránilo vidět moudrost katolictví v tom, že Kristus je přítomen ve svých nejmenších bratřích a sestrách.

Křesťanství není cestou hlavy, ale cestou srdce. Není věcí myšlenek, ale věcí vztahů. Více se stará o

pěstování lásky, než o pěstování znalostí. Více se zabývá žitím podle Ježíše, než promýšlením náboženských představ. V Církvi toto povědomí vyjadřuje tradiční katolická úcta k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu.

Ze stejných důvodů křesťanství není náboženstvím snů, ale náboženstvím „najatých“. Není tady k tomu, abychom ze světa utíkali, ale abychom se v něm angažovali. Jeho klíčovou doktrínou je vtělení a jeho klíčovým symbolem je ukřižování. Jak porod, tak i ukřižování, jsou krvavými záležitostmi. A křesťanství poukazuje na narození a smrt Ježíšovu jako na klíčové momenty v dějinách lidstva, kdy se Bůh ponořil pro naši záchranu až dolů do našeho masa a krve. Když v katolictví mluvíme o tajemství spásy, tak zdůrazňujeme Tělo Kristovo právě tak, jako Jeho Ducha. Říkáme, že následovat Ježíšovu duchovní činnost nestačí. Musíme také konat to, co bývá nazýváno společenskou prací milosrdenství, a dnes by mohlo být lépe nazýváno uskutečňováním sociální spravedlnosti.

Sv. Jan to říká bez obalu: „Řekne-li někdo: 'Já miluji Boha', a přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí.“ (1 Jan 4:20). Druh "nenávisti", na který poukazuje, nemusí být nutně aktivní útok. Může být pasivním zanedbáním, nestarajícím se a nemilujícím netečností. Jinými slovy, jestliže říkáte, že milujete Ježíše, ale není to na vaší starosti o druhé lidi vidět, můžete patřit k nějakému druhu intelektuálního nebo únikového náboženství, ale nepatříte do křesťanství.

Katolictví je jednou z tradic, která tohle bere velmi vážně. Vidí, že se ve Starém Zákoně Bůh staral o dobro lidí. Osvobodil Izraelity z otroctví v Egyptě, dával lidem bez domova zemi, ve které mohli žít a chránil chudé před útlakem bohatců. Vidí v Novém Zákoně, jak se první křesťané spojovali do společenství a podporovali se navzájem jídlem, šaty i poskytováním útočiště, a kromě toho posílali peníze chudým společenstvím v dalších městech. Vidí, že se Bůh vždy zabýval lidskými záležitostmi, a že se křesťané vždy starali o prospěch druhých.

Někdy lidé obviňují církev, že se plete do politiky, ale na tohle obvinění je katolictví hrdé. Pokud čtete o středověku, tak si všimnete, že církev byla se středověkou politikou hluboce spojena - ne s politikou ve špatném smyslu tajných dohod a pochybných kompromisů (ačkoli ty byly také!), ale s politikou v původním smyslu účasti na veřejných záležitostech.

Katolická tradice nejen nabízí, ale také testuje přijaté náboženské závazky. Zároveň potvrzuje i zpochybňuje náboženskou zkušenost. Církev říká: "Věříme, že milujete Boha; umožněte nám tedy vidět, jak tuto lásku uskutečňujete činem. Uznáváme, že jste byli pokřtěni v Duchu; nechte nás se podívat, jak v něm žijete. Rozumíme tomu, že se rádi modlíte; přidejte se tedy k nám, když se modlíme společně". Katolictví dělá zbožným tvrzením lidí ďáblovu advokáta, protahuje je skrze individualismus a volá je k celistvosti.

6.2. Co znamená 'být katolíkem' v Americe

Jestli být katolíkem znamená být moudrým ve smyslu být spojeným a celistvým, pak být katolíkem v Americe znamená být ve spojení s tím, co se ve Spojených státech momentálně děje. V úvodní kapitole jsme viděli, že být katolíkem znamená, že máme spíše univerzální než omezenou vizi. Znamená to, že se zabýváme tím, co se děje kolem nás, a ne jen tím, co probíhá v našich vlastních individuálních životech. Katolictví není křesťanstvím "o mně a Ježíšovi", ale křesťanstvím, které je napojeno na místní a nakonec i na celosvětové společenství.

Současně ale musíme mít na paměti, že každý křesťan je také jedinec a že jednotlivá společenství vždy existují na konkrétních místech. Mají svoje vlastní problémy a svoje vlastní zájmy. Žádné náboženství nemůže kázat univerzální doktrínu a zanedbávat přitom místní témata. Každá církev, která ignoruje skutečné problémy a zájmy lidí, to koná na své vlastní nebezpečí. Katolíci, dokonce i z důvodu jejich církevní struktury, by měli být schopni myslet globálně a konat lokálně.

V tomto bodě se univerzální náhled katolictví musí dívat dovnitř právě tak, jako navenek. Naše vize musí být mikroskopická i makroskopická. Musíme se soustředit na způsob, kterým v dnešních Spojených státech lidé žijí svou víru jako jednotlivci, jako rodiny i jako farní společenství. Musíme probrat síť vztahů,

do kterých jsou lidé zapojeni, a které jim umožňují růst ve spojení s Bohem i mezi sebou navzájem.

Upřímně řečeno, většina lidí se o velké teologické problémy, které zajímají teology a duchovenstvo, nestará. Většina lidí netráví mnoho času přemýšlením o zjevení Písma svatého, článcích víry, vysluhování svátostí nebo o strukturách autority uvnitř Církve. Jestli tráví 5 procent svého katolického života přemýšlením o takovýchto záležitostech, tak je to hodně. Většina lidí věnuje 95 procent svého náboženského úsilí přemýšlení o sporných otázkách, které se dotýkají jejich osobních životů.

Chtějí odpovědi na takové otázky, jako: „Jak mohu žít svůj život tak, jak to chce po mě Bůh? Je to, jak žiji, dost dobré, nebo je i lepší cesta? Jak mám předávat svou náboženskou víru a hodnoty mým dětem? Proč se někdy na mši tak nudím? A má to co dělat s tím, proč moje děti nechtějí chodit do kostela? Minuli jsme se s něčím? Proč se naše společnost zdá být čím dál tím méně křesťanská? Jak mohu prohloubit svou vlastní víru? Proč se naše farnost necítí být společenstvím? Kam mohu jít, když potřebuji pomoc se svým vztahem k Bohu, s mou manželkou nebo manželem, s mými pubertáky? Kde je Církev, když se dívám do tváře nezaměstnanosti, chudobě nebo bezdomovectví? Může mi Církev pomoci, když vidím v mém sousedství zločinnost, drogy ve škole mých dětí, nepoctivost ve firmě pro kterou pracuji? Jak mohu být dobrým katolíkem, dobrým křesťanem, nebo dokonce jen dobrým člověkem v tomto složitém světě, kde žiji?“

Silou etnického katolictví je, že odpovědělo na mnoho těchto skutečných životních otázek. Dalo prostým lidem prosté odpovědi na tyto pro náboženský život základní otázky. Řeklo lidem, kdo jsou a jak by se měli jako katolíci chovat. Ukázalo jim kam patří a dalo smysl jejich vztahu ke světu kolem nich. Protože bylo náboženstvím prožívaným v denním životě, etnické katolictví bylo lidem schopno poskytovat vnitřní sílu a udávat pro život ve vnějším světě směr. Svým vlastním způsobem tak plodilo víru, která byla hluboká, silná a živoucí, a to nejen pro jednotlivce, ale v celých farnostech. Po dobu dokud trvalo, dávalo lidem nejen katolické představy, ale také katolickou zkušenost.

Etnické katolictví se ale v Americe hroutí. Stará farnost už není co bývala. Katolické rodiny neudržují zvyky a tradice svých prarodičů. Kulturní vědomí katolictví se v naší pluralistické společnosti ztrácí. Vnímáme se nejprve jako Američané, pak jako ti, kdo mají určité zaměstnání nebo roli v rodině a teprve pak jako křesťané nebo katolíci. Už dále nejsme automaticky, etnicky katolickými. Následkem toho máme malou představu o tom, jaké by mohly být katolické odpovědi na naše skutečné životní otázky.

Jestli chceme najít tyto odpovědi v katolické Církvi dneška a zítřka, musíme se podívat na čtyři oblasti katolického života, které se staly ve vakuu po mizejícím kulturním katolictví u nás problematickými. Pro lepší přehlednost můžeme tyto problémové oblasti pojmenovat jako náboženskou zkušenost, katolickou identitu, Církevní autoritu a osobní poslání.

6.3. Náboženská zkušenost

Katolický náboženský život se v minulosti točil kolem svátostí. Prvotní Církev přijala křest jako obřad uvedení do křesťanského života a vytvořila obřad smíření pro ty, kdo se z jejího života vydělili a pak se chtěli vrátit zpět. Původní oslava Večeře Páně se rozvinula do propracované eucharistické liturgie modliteb, četby Písma a sv. přijímání na památku a pro účast na Kristově mystériu. Křesťané vstupovali do služby Pánu v manželství skrze svátost manželství a do služby Božímu lidu v Církvi skrze svátost svěcení. Když potřebovali uzdravení, přijali ho skrze pomazání nemocných, a když umírali, přijali stejnou službu ve formě posledního pomazání. Svátosti vyznačovaly klíčové chvíle křesťanského života od narození až do smrti.

Kromě oficiálních svátostí Církve byla zavedena i další praxe, která se začala nazývat svátostiny. Požehnání svěcenou vodou a popelem, litanie ke svatým a pobožnosti k požehnané Panně Marii, svátky a poutě, ostatky a ikony, růženec a další formy recitované modlitby – všechno to byly způsoby, kterými se křesťané v Římské říši a ve středověku o své víře dozvídali, slavili ji a prohlubovali. Jak jsme poznali v prvních dvou kapitolách, křesťané, žijící ve světě bez rozšířené gramotnosti, používali k udržování židovsko-křesťanské tradice veřejný obřad a promísili ho se svými vlastními kulturními tradicemi.

Ve starověkém náboženském světě byly obecné symboly (obvykle ve formě ceremonií a rituálů)

hlavními způsoby, kterými lidé vstupovali do zkušenosti s Bohem. V dobách před rozvojem individualismu vytvářely náboženskou zkušenost většiny lidí kolektivní vědomí a sociální praxe. Jejich svátostné symboly jim dávaly zakoušet, když byli obmyti a pomazáni a jejich duše tím byla očištěna a posílena, že Bůh smývá jejich hříchy a dává jim sílu Svatého Ducha. Jejich liturgické symboly jim říkaly, že Kristus je opravdově během mše přítomný, takže opravdu zakoušeli skutečnou přítomnost Kristovu v konsekračních slovech a během sv. přijímání. Chápali, že když vyznali své hříchy knězi a slyšeli slova odpuštění, že jejich hříchy jsou opravdu odpuštěny, a tak ve zpovědi zakoušeli lásku a odpuštění Boží.

Rozvoj gramotnosti a individualismu v moderním světě od doby renesance pomalu narušoval soudržnost kolektivního vědomí, včetně kolektivního náboženského vědomí. Protestantská reformace byla první manifestací tohoto procesu štěpení. Nejprve rozdělila křesťanstvo do dvou velkých táborů, a pak dále rozdělovala protestantismus do velkého počtu denominací. Nyní, čtyři století po reformaci, katolictví intenzivně vnímá toto napětí z rozdělení mezi skupinami a tento tlak nesouhlasu mezi jednotlivci. Jako moderní lidé máme sklon myslet jen na naše vlastní myšlenky a střežit naše vlastní city, a to i když jsme spolu s jinými. Neumíme tak snadno uchopit tradiční význam našich symbolů, tvořících společenství. Naše svátosti nás už kolektivně neoslovují jako dřív, a následkem toho nás jen nesnadno uvádějí do zkušenosti s Bohem.

Protože svátosti mohly mluvit o Božích tajemstvích objektivně, katolictví v minulosti cítilo malou potřebu hovořit o subjektivní straně křesťanství. Dokonce i naše teologie byla příliš objektivní ve způsobu, jak analyzovala a vysvětlovala historii spásy (jako něco, co se stalo už dávno), Boží mystérium (jako bytí "venku", nahoře v nebi) a proces nápravy a vykoupení (spíše jako objektivní skutečnost, než jako zakoušenou realitu). Subjektivní strana naší víry a náš zakoušený vztah s Bohem byly něčím, o čem se předpokládalo, že přijde samo od sebe. A to tak dlouho, dokud lidé byli společně svázáni s objektivní pravdou katolické nauky. Nyní je naše kolektivní vědomí nahrazováno vědomím stále více individualistickým, takže naši subjektivní potřebu osobně poznat Boha už nadále výpovědi o objektivní pravdě neuspokojují.

Křesťané, kteří jsou si této potřeby nejvíce vědomí, jsou pochopitelně evangelíci a letniční hnutí. Ať už jsou protestantskými fundamentalisty nebo katolickými charismatiky, zdůrazňují naši potřebu zažívat Boží lásku a osobně na ni odpovídat. Zdůrazňují, že znalost *o* Ježíšovi nestačí. Musíme Ježíše *znát* a mít s ním vztah v konverzační modlitbě. Trvají na zkušenosti znovunarození se v Duchu. Zdůrazňují význam života v síle Ducha Svatého. Někteří tradiční katolíci jsou projevy a entuziasmem charismatiků a evangeliků zaraženi. Tato averze by nás ale neměla činit slepými ke skutečnosti, že za podivným jazykem a chováním těch, kdo tvrdí, že došli k poznání Pána, je skutečná a silná náboženská zkušenost, která jejich víře dodává energii. Ti z nás, které nepřitahuje vnější podoba letničního hnutí, potřebují pochopit, že je za tím hluboká vnitřní zkušenost. A ti z nás, kdo nemůžou vystát fundamentalistické kazatele v televizi, rádiu a na obrodných shromážděních, si potřebují uvědomit, že jim mnoho katolíků naslouchá právě proto, že mluví o poznání Ježíše jako svého osobního Pána a Spasitele.

Je proto zapotřebí probudit v katolické Církvi náboženskou zkušenost Boha, která byla dříve snadno vyvolávána svátostmi, ale která se nyní samotnými náboženskými rituály vzbuzuje nesnadno. Bez zkušenostního rozměru naší víry se naše nedělní liturgie seschne, stane se nudnou a umře. Slavíme objektivní realitu večere Páně, ale pro naši oslavu tam není žádný subjektivní základ. Ve mši je přítomen náš Otec, ale my jeho milující otcovství nezažíváme. Je v ní přítomen Syn, ale my s ním jako s bratrem a přítelem nemluvíme. Je v ní přítomen Duch Svatý, ale my v našem vlastním duchu necítíme žádnou vitalitu. Tupě nasloucháme slovům a bez života opakujeme naše odpovědi.

Tato potřeba byla rozpoznána nejen charismatickým hnutím v Církvi, ale mnoha dalšími moderními obrodnými hnutími. Hnutí Cursillo a Focolare začaly v Evropě a rozšířily se do celého světa. Ve Spojených státech začala působit hnutí křesťanských rodin a Manželská setkání, a ačkoli se soustřeďují na manželství a rodinné vztahy, často mají dodatečný účinek obnovy osobního vztahu s Bohem. Kristus Obnovuje Svou Farnost a program OBNOVA se pokoušejí oživit subjektivní rozměr katolického života tak, že se mnoho Američanů vrací do svých vlastních farností. Obřady Křesťanské Iniciace Dospělých a Vzpomínka na Církev byly zavedeny právě proto, aby probudily zkušenost víry v nových i bývalých katolících.

Kromě těchto velkých hnutí a programů se mnoho dobrého děje i v jednotlivých farnostech, jako např. programy vzdělávání dospělých, Biblické studium, skupiny mládeže, duchovní obnovy a rekolekce. Existují dokonce i modlitební skupiny a podpůrná společenství, která nejsou formálně pod záštitou nějaké farnosti, ale do kterých jsou lidé přitahováni příležitostmi otevřít se subjektivnímu rozměru jejich víry. Také bychom neměli zapomenout na jednotlivce, kteří se ze svých soukromých důvodů pustili na osamělou cestu k Pánu a skrze soukromou četbu, modlitbu a rozjímání objevují zkušenost s Bohem.

Všechna tato hnutí, všechny tyto programy, všechny tyto skupiny a hledající jednotlivci ale zatím zahrnují jen zlomek amerických katolíků. Náboženská zkušenost je pro většinu katolíků dosud problémovou oblastí a neprozkoumaným územím. Většina žije v pozůstatcích etnického katolicství, nejasně spojená s institucionální Církví. Dosud se více či méně účastní svátostí, ale bez zkušenosti s Bohem, kterou by tyto svátosti podle předpokladu měly zprostředkovávat.

Tak či onak, kdykoli začne duchovní obnova, vždy začíná v subjektivní rovině. Tím je také první problém zároveň i prvním řešením. Vidíme, že být dnes v Americe katolíkem přinejmenším znamená, že se musíme stát křesťany nejen kolektivně, ale osobně. Jako jednotlivci, v našich farnostech a v naší Církvi jako celku se musíme stát i katolíky subjektivně, a ne pouze objektivně. Musíme se otevřít zkušenosti s Bohem v našem životě a musíme najít způsob, jak k této zkušenosti pozvat i druhé.

6.4. Katolická identita

Silnou stránkou institucionálního katolicství byla (a ještě z mnoha důvodů je) jeho schopnost dát lidem pocit sounáležitosti, smysl pro to, kdo jsou. Svým ztotožněním s institucionální Církví katolíci vnímali tu důležitost, kterou by jinak jako jednotlivci nepocítili. Jako příslušníci katolické Církve byli součástí velké tradice s dlouhou historií, té, která ukazovala svou velikost svými kostely a katedrálami, školami a nemocnicemi a svou liturgií a hierarchií, zvláště papežstvím. Jejich identitu s Církví také určoval jejich vztah k Bohu, Ježíši Kristu a k nekatolickým křesťanům, kdy si jako členové jediné pravé Církve, založené Ježíšem Kristem, mohli být jisti, že uctívají Boha způsobem, kterým si přeje být uctíván.

Potíž se získáváním smyslu pro to, kdo jste, pomocí instituce je ale v tom, že taková identita je neosobní. To není opravdová osobní identita, ale identifikace s něčím mimo vás. To není subjektivní identita, to není povědomí o tom kdo jste jako osoba s vašimi vlastními myšlenkami, city a vztahy, ale je to objektivní identifikace. Je to spojení, které tvoříte s něčím, co není vaší součástí. Taková identita je proto nutně mělkou. Nedosáhne vašeho nejněvnitřnějšího srdce, ale dotýká se jen vnějších oblastí vaší osobnosti a chování. Snadnost, se kterou první protestanti mohli odmítnout svou katolickou identitu, když pocítili, že se Církev stala zkaženou, a snadnost, se kterou dnes někteří katolíci od Církve odcházejí, aby se připojili k jiným církvím, které shledávají více přitažlivými, jsou dvěma dobrými příklady povrchnosti identifikace s institucí.

Hlubší a opravdovější způsob, kterým odhalujeme kdo jsme, je skrze osobní vztahy. Tím, že se dozvídáme o tom, že jsme milováni, přijímáni a respektováni od druhých, se mnoha způsoby učíme, že jsme osobami milováníhodnými a obdivuhodnými. Vycházením druhým vstříc, péčí o ně, milováním, přijímáním a respektováním jich samých se dozvídáme, že jsme lidmi, kteří mají pro lásku, porozumění, růst a spolupráci kapacitu. A navíc, osobní vztahy jsou vždy konkrétní. Ti, kdo probouzejí a dále vyžadují naše schopnosti, jsou vždy konkrétními jednotlivci, s nimiž máme konkrétní vztahy. Ne naše spojení s Církví, vlastí, pracovištěm nebo jinou institucí, ale naše spřízněnost s důležitými osobami našich životů je tím, co nám dává naši osobní identitu.

Proto začneme objevovat naši osobní identitu jako křesťané jen tehdy, když rozvineme osobní vztah s Ježíšem Kristem. Zda se vztahujeme k Ježíši jako k zákonodárci nebo poradci, zachránci nebo společníkovi, příteli nebo milenci, je podružné. Vztahujeme se k Ježíši různým způsobem podle našich osobností a našich potřeb v různých etapách našeho duchovního růstu.

Jakýkoliv zdravý osobní vztah je v našich životech světlem. Rozjasní náš svět a osvětlí naše chápání toho, kým v našem životě jsme ve vztahu ke všemu ostatnímu. Nejlepším příkladem je naše zamilovanost. Když se zamilujeme, tak i ten nejdeštivější den je plný slunečního svitu a i ta nejtmavší noc je naplněna

světlem. Stejně tak, když se zamilujeme do Ježíše, tak tento vztah s ním rozjasní celý náš život.

Představme si tuto zkušenost jako škrtnutí sirkou. Ve vašem životě zazáří světlo, které tam předtím nebylo. Možná se to stane, protože jste hledali, nespokojeni s jeho cílem, hlubší smysl svého života. Možná jste se zajímali o to, zda Bůh opravdu existuje, nebo jste si sami pro sebe četli Bibli, nebo jste se pokoušeli objevit, zda modlitba je více než recitace. Nebo se vám může stát, jak bylo doporučováno v předchozí části, že jste pozváni do nějakého obrodného programu a někdy v jeho průběhu vám to pomůže uvědomit si svůj osobní vztah s Kristem. Když s tímto vztahem souhlasíte a vstoupíte do něho, sirka je zapálena. A to je i první krok v obnově Církve, i když začíná na velmi osobní úrovni.

Jak ale dobře víme, sirka svítí jen chvilku. Pokud chceme rozehnat temnotu, musíme rozžít další a další. Náš vztah s Kristem je často znovu jako na začátku. Poté, co vzrušení z našeho prvního osobního kontaktu s Ježíšem pohasne, snažíme se ho znovu rozdmýchat. Nikdo nemůže myslet na Boha stále, a tak máme sklon nechat se pohltit našimi každodenními záležitostmi tak, že na Boha zapomeneme. Když si toho všimneme, tak se vrátíme k modlitbě s úmyslem náš zakoušený vztah s Ježíšem obnovit. Tím, že to děláme, tak zapálíme další sirku.

Často se stává, zejména když jsme s naším vztahem ke Kristu osamoceni, že se tím neustálým zapalováním jedné sirky za druhou unavíme. Možná, že zaneprázdněnost našeho života vytlačí čas, který jsme si pro modlitbu vyhradili. Možná po chvíli začneme pochybovat, zda ten náš nalezený vztah je skutečný a zda si ho jen nepředstavujeme. Pocítíme potřebu nějakého potvrzení a podpory od ostatních.

Pravděpodobně budeme hledat jiné lidi, kteří měli podobnou zkušenost ze setkání s Pánem. Jestliže se naše první velké setkání uskutečnilo během obrodného programu, tak bychom se možná mohli připojit k navazujícím skupinám, jako jsou ty pod záštitou Manželských setkání nebo Cursilla. Možná, že bychom se mohli připojit k modlitební skupině v naší farnosti, nebo k biblickému studiu v sousedství. Hledáme místo, kde můžeme vyzkoušet naše sirky s jinými, kteří mají podobnou zkušenost, a kde snad i můžeme diskutovat o tom, o čem věříme, že jsme se skrze náš vztah s Kristem dozvěděli.

Dost často je ale skupina, ke které se připojíme, soustředěna na něco jiného, než na modlitbu. Popravdě řečeno, my tu základní zkušenost daru poznání Pána sdílíme, ale poté, co si ji vybudujeme (a i to se často jen domníváme), máme sklon ji odsunout do pozadí a věnovat se něčemu jinému. Možná, že se ocitneme v diskusní skupině nad knihou, možná, že se připojíme k nějakému farnímu výboru nebo organizaci právě proto, abychom se s lidmi, jako jsme my, dali dohromady.

Bez ohledu na její zaměření, podpůrná skupina, kterou jsme si našli, funguje v našem životě jako svíčka. I kdyby naše vlastní sirka zablikala a a pohasla, tak i když nejsme právě ve styku se skupinou, naše nálezení k ní vyzařuje do našeho života trvalé světlo. Stále znovu nás ujišťuje o tom, že co jsme skrze naši zkušenost našli, je opravdové. Dává nám příležitost opakovaně svou vlastní zkušenost rozdmýchat a dává nám i trvalé světlo, které nás provází. Napojení na takovou podpůrnou skupinu je druhým krokem v obnově Církve na místní úrovni.

Takovéto skupiny vskutku obnovují církev, protože vytrhují lidi z pasivního členství do aktivní účasti na životě a službě Církve. Jakmile se takové skupiny začnou tvořit, tak ale inklinují k tomu být spíše udržovacími skupinami, než skupinami rostoucími. To znamená, že udržují počáteční zápal svých členů bez toho, aby je vedly do nutné hlubší angažovanosti s Pánem. Navíc tyto skupiny podporují stávající programy a organizace farnosti a diecéze, ale nevedou k novým. Zůstávají na té úrovni, na které se vytvořily, a poskytují určitou podporu jednotlivcům a určitou podporu Církvi.

Mnoho katolíků tento druhý krok už uskutečnilo, ale ještě mnohem více katolíků nikoli. Ještě méně je ale lidí, kteří uskutečnili i třetí krok své vlastní duchovní obnovy a obnovy Církve. Možná, že bychom ho mohli nazvat posunem od podpůrných skupin ke skupinám sdílené víry, nebo od udržovacích skupin ke skupinám růstu.

Abychom nabídli další obraz ve shodě s předchozími obrazy sirky a svíčky, tak řekneme, že skupina sdílené víry je jako planoucí pochodně. Je větším a trvalejším zdrojem světla, který vydává i mnohem víc tepla. Můžeme jeho světlo vidět nejen když jsme přítomni na setkání skupiny, nebo když pracujeme na nějakém jejím úkolu, ale také v našem každodenním životě. Můžeme cítit její teplo nejen když jsme v naší skupině pospolu s jinými, ale také když jsme od nich vzdáleni. Skupina sdílené víry vyžaduje rozvoj

osobních vztahů.

Jak naznačuje její název, hlavním ohniskem skupiny sdílené víry je vztah víry: důvěra v sebe navzájem a víra v Pána. To není předpokládaná víra (jak tomu je často v případě podpůrných skupin), ale víra vyjadřovaná navenek. To není víra ve smyslu přesvědčení a idejí, ale víra ve smyslu důvěry a přijatého závazku. Ve skupině růstu se víra sama stává ohniskem zájmu, a právě toto znepokojení, tato starost o víru vede k duchovnímu růstu.

V takové skupině jsme ochotni mluvit otevřeně o našem vztahu s Kristem a o našich vztazích mezi sebou. Oba typy vztahu zahrnují víru i přijatý závazek, ale na začátku je naše víra vždy slabá a náš přijatý závazek je vždy jen částečný. Zpočátku jsme ochotni jít v důvěře k Pánu i druhým jen po určitou mez, ale překročit ji váháme. Skupina sdílené víry je ale místem, kde můžeme sdílet tajemství našich srdcí s našimi bratry a sestrami. Kde můžeme sdílet i světlo, které nám bylo dáno, a odkrývat temnotu, která ještě zůstává. Důvěra a poctivost sdílení víry tak překonává naši počáteční váhavost a povzbuzuje nás k růstu.

Kardinál Newman už před stoletím pozoroval, že : "Tolik svatosti je v Církvi ztraceno, protože bratři a sestry odmítají sdílet tajemství svých srdcí mezi sebou". Sto let uplynulo, ale my jako Církev se stále ještě musíme z těch moudrých slov učit. Do jisté míry jsme se poučili, jaký význam má zkušenost s Pánem a začlenění do podpůrných skupin, ale málo z nás se naučilo dojít o krok dál.

Možná si myslíte, že do skupin sdílené víry přinejmenším patří kněží, řeholníci a řeholnice, ale příliš často to není pravda. Na faráích mají kněží sklon hovořit o řízení farnosti a o práci, do které jsou zapojeni jako jednotlivci. Když jsou s tím hotovi, tak hovoří o tom samém, o čem mluví druzí - o sportu, politice, možná o obchodu a o tom, co je na programu v televizi. Oni obvykle nehovoří o tom, co je opravdu v jejich srdcích, o jejich vztahu s Bohem a o svých vztazích mezi sebou. Jeptišky v kláštorech jsou často podobně roztržité, ačkoli mnoho sester, žijících v menších společenstvích, se začalo mezi sebou sdílet více otevřeněji. Ženy pro to mají jak se zdá větší nadání než muži, a jeptišky, které utvořily skupiny sdílené víry, jsou často svatější (ve smyslu bytí ve větší celistvosti, plnosti a štěstí), než jejich protějšky v předcházejících generacích.

Sdílení víry vyžaduje brát na sebe riziko, a to je důvodem, proč se tomu mnoho lidí brání. Přesun od hovoru o vnějších věcech v našem životě k upřímnému sdílení toho, co se odehrává uvnitř, znamená vystavit naše slabosti a nedostatky druhým. Raději bychom nehovořili o suchopáru a slepých skvrnách v našem duchovním životě a raději bychom se vyhnuli hovoru o potížích, které máme se spolužitím s druhými lidmi. Tím, že se tak vydáváme napospas, se stáváme zranitelnými od odsudků a kritiky ostatních. Přesto ale není možné růst v modlitbě nebo růst v důvěře druhým, jestliže o vztazích víry v našem životě nemluvíme otevřeně a upřímně.

Dialog na úrovni sdílené víry (a důvěry) není samozřejmě vždy negativní. My nesdílíme jen to, co se v našich vztazích s Bohem a s lidmi, se kterými jsme spojeni, nedaří. My se také sdílíme s tím, co se nám v našich vztazích daří. Mluvíme o přízni, kterou nás Bůh zahrnuje, a o radosti, kterou jsme zakusili skrze spojení s Ním, o porozumění, které k nám přišlo v modlitbě. A podobně mluvíme i o darech, kterými nás obdarovali ti druzí, ujišťujeme je o dobru, které udělali a děkujeme za péči a pozornost, kterou od nich přijímáme. Světlo, které mezi sebou sdílíme, je více než temnota, které se riskujeme vystavovat. A to je tím, co dělá ze sdílení víry zkušenost pochodně.

Pokud jsme ještě nikdy ve skupině sdílené víry nebyli, může být pro nás těžké si představit, že existuje ještě další krok, který je pro obnovu Církve na místní úrovni potřeba udělat. Ten další krok by neměl být žádným překvapením, ale jen pro ty, kdo znají historii řeholních společenství v katolické Církvi. Ideál takových společenství, od prvních klášterů založených sv. Benediktem až po řád nedávno založený matkou Terezou, přerůstá od sdílené víry do sdílení života.

Lidé v řeholních komunitách dělají tři tradiční sliby: chudoby, čistoty a poslušnosti. Bohužel, smysl těchto slibů se v průběhu staletí zatemnil. Dnes máme sklon je chápat abstraktně jako vzdání se peněz, sexu a svobody kvůli očekávané odměně v nebi, ale jejich původní smysl byl mnohem více konkrétní a praktický. Jejich základním účelem bylo sjednotit lidi pro sdílený život.

Tyto sliby pokládají tři základní otázky po nejlepším způsobu soužití: Zpřístupňuji to co mám i druhým, nebo si všechno držím pro sebe? Miluji mnoho jiných, nebo miluji výlučně jen několik? Dělam to, co

ostatní ode mně potřebují, nebo dělám jen to, co dělám rád? Toto jsou základní ekonomické, sociální a politické otázky, kterým dříve či později čelí každý, když přemýšlí o svém vztahu a zodpovědnosti k druhým. Tradiční sliby jasně konstatují, že ideální život je život sdíleným.

Sdílený život je v mnohém ohledu svobodným a dobrovolným komunismem. Tento ideál byl přítomen v nejranějších křesťanských společenstvích a byl znovu zdůrazněn v řeholních společenstvích, kdykoli se utvořily. Kdyby Církev zůstala věrna původnímu ideálu sdíleného života, tak by nevznikala žádná potřeba oddělených klášterů a řádů. Kdyby Církev neodsunula tento ideál kvůli "náboženskému" životu, ale trvala na tom, že je základem křesťanského života, svět by snad byl ušetřen hrozby totalitního komunismu, který je ve skutečnosti zvrhlým ideálem křesťanství.

V naší současnosti nejen mniši a jeptišky, ale i laici objevují krásu a sílu sdíleného života. Občas čteme o skupině lidí, kteří společně odmítnou žít jako dřív a riskují život natěsno a pospolu. V naší zemi se na tyto skupiny někdy odkazujeme jako na křesťanská společenství, alternativní komunity nebo společenství dohody. Řada z nich vzešla ze sémě, které bylo zaseto charismatickou obnovou. Vzešla nejprve do modlitebních skupin, pak do skupin sdílené víry a nakonec do skupin sdíleného života.

Společenství Nový Jeruzalém v Cincinnati v Ohiu je jednou takovou skupinou, kde byli lidé ochotni riskovat tento konečný krok. Společenství vyrostlo z potřeby středoškolských studentů na počátku 70. let pokračovat v duchovní obnově, kterou prožili na víkendových exerciciích vedených Richardem. (Autoři Richard Rohr a Josef Martos byli členy tohoto společenství, když Richard poprvé přednesl sérii promluv na téma "Proč být katolíkem?". Tato kniha je na těchto promluvách založena.)

Původní podpůrná skupina se rozrostla ze šesti k dvanácti a ke čtyřiaadvaceti a každý měsíc se zdvojnásobovala až do té doby, co se v polovině 70. let týdenních modlitebních setkání účastnilo dobře přes 800 lidí. Už dávno nezahrnovala jen středoškolské studenty, ale lidi z okolí Cincinnati a ze všech společenských vrstev. Centrální skupina tvořila jádro tohoto rostoucího společenství. Plánovala modlitební setkání a řídila různé služby, které se ukázaly potřebnými, jako třeba seminář Život v Duchu, který uváděl začátečníky do společenství, správa magnetofonových pásek a knih pro duchovní obohacení a služba modlitby pro duchovní uzdravování.

Časem pak sdílená víra vedla centrální skupinu k pocitu, že ji Pán vede k ještě hlubší vzájemné vazbě. Po měsících modlitby a rozlišování se mnoho z nich rozhodlo, že se přesune do jednoho místa v sousedství, nazývaném Winton Place, kde jim arcibiskup Josef Bernardin přidělil k užívání malou školu a starý klášter, který už farnost sv. Bernarda nepotřebovala. Společenství obě budovy zrekonstruovalo a díky stovkám hodin společného setkávání, modlitby a práce se Nový Jeruzalém rozvinul do společenství sdíleného života.

Jak jeden ze členů komunity jednou řekl, "rozdíl mezi průměrnou farností a Novým Jeruzalémem je rozdílem mezi zábavní lodí a nákladní lodí. Ve farnosti jsou tisíce lidí obsluhovány malou skupinou. V Novém Jeruzalémě jsme posádkou my sami". Každý ve společenství něčím slouží potřebám ostatních ve skupině, potřebám lidí kolem nebo diecézi, kde je společenství umístěno. Přibližně 300 dospělých a dětí v Novém Jeruzalémě se zapojuje do kroužků od pěti do 15 členů - dost malých skupin na to, aby sdíleli víru a společný život tváří v tvář a osobním způsobem. Navzájem se duchovně, citově a dokonce i finančně podporují, jak nejlépe mohou. Pracují, hrají si a modlí se společně a stávají se pro sebe navzájem křesťanskou rodinou. Většina dospělých koná jednu nebo více z mnoha služeb, potřebných pro udržování většího společenství při životě - vedení, iniciace, liturgie, hudba, pastorační rada, náboženské vzdělávání, údržba budov, koordinace služeb a tak dále - nebo služby, které Nový Jeruzalém vykonává pro lidi vně společenství - skupiny pro obnovu farností, skupiny míru a spravedlnosti, programy pro starší lidi nebo mládež v sousedství, distribuci jídla a šatů chudým a tak dále.

Nejlepším obrazem k popisu takového společenství sdíleného života je sálající oheň. Mnoho osob přispívá do společenství časem a energií a vzdává se části své privátní existence pro udržování ohně. Ale i kdyby se chtěli sami pro dobro úplně rozdat, tak to světlo a život, který tvoří společně, je mnohem víc, než by kdy mohli vytvořit samostatně. Přijímají víc, než si navzájem dávají, a zbývá jim i dost na to, aby se podělili s jinými vně společenství. Stávají se tím, co řekl Ježíš, že bychom měli být: městem na kopci, světlem svítícím na hoře, strážným ohněm, který ostatní přitahuje.

Společná identita skupiny sdíleného života, jakou je nový Jeruzalém, je ovšem mnohem větší a hlubší, než institucionální identita, kterou má s Církví většina katolíků. Tato identita pochází ze závazků, investic a zranitelnosti. V určité míře lze tyto tři vlastnosti nalézt i v podpůrných skupinách a ve skupinách sdílené víry, ale jak naznačují užitá přirovnání, ve srovnání s tím posledním typem blednou. Když jsou lidé navzájem spojeni v každé úrovni života, jejich identita se skupinou je pevná. Když lidé investují svůj čas a energii k rozvoji společenství, jejich identifikace se skupinou je silná. Když se lidé dostanou tak blízko sobě, že musejí vzájemně přijmout svoje slabosti, jejich společná zranitelnost mezi nimi vytváří hluboké pouto.

6.5. Katolická identita, pokračování

Téma identity společenství je tak důležité, že potřebujeme odkrýt význam toho, co to je být Církví na místní úrovni. Pro většinu z nás v dnešní Americe to znamená patřit do farnosti. Protože je nereálné předpokládat, že institucionální Církev se chystá odstranit farnosti a říci všem katolíků, aby se místo toho přidali k menším společenstvím sdíleného života, potřebujeme si představit, jak se taková společenství mohou tvořit v rámci a s podporou existující farní struktury.

Zaprvé a zásadně, už se déle nemůžeme uchýlovat k přeludu, že je možné být katolíkem v izolaci. Zpráva, kterou naše velká neosobní farní struktura šíří k našim lidem je, že být anonymním katolíkem a neznat nebo se nestarat o další lidi ve farnosti, je úplně v pořádku. Navzdory rétorice z kazatelny o "farní rodině", většina katolíků předpokládá, že postačí jít jednou týdně na mši a pak si žít svůj osamělý život. Farnost nabrala na sebe charakteristiku moderní mikrovlnné rodiny, kdy si každý přijde a odejde jak se mu zachce a zastaví se v kuchyni jen na tak dlouhou dobu, aby si pro sebe ohřál nějaké jídlo. Stejně tak si dnešní katolíci zdá se myslí, že by měli chodit do kostela jen duchovně natankovat, a pak si na týden jít po svých záležitostech.

Ježíšovo evangelium není určeno k žití o samotě. Víra, že evangelium může být žito v izolaci pochází z individualistické tendence moderní kultury. Křesťanství nebylo žité o samotě ani ve středověku, ani v kultuře starověku, která mu předcházela. Od počátku bylo evangelium určeno pro život s Církví, se společenstvím věřících, s Tělem Kristovým, jehož členové jsou spolu navzájem spojeni.

Když se lidé pokoušejí žít evangelium sami, stává se více individualistickou filozofií, než způsobem společného života, více sbírkou abstraktních idejí, než objevováním, jak žít ve svatých a zdravých vztazích. Pokud nás Nový Zákon něco učí, tak je to skutečnost, že záchrana přichází ne skrze myšlení v osamocení, ale prostřednictvím lásky a péče, ochoty odpouštět a sdílet se s druhými. A protože rozvíjíme svůj smysl pro naši vlastní identitu skrze naše osobní vztahy, dozvídáme se kdo jsme jako křesťané v první řadě skrze naši sounáležitost s ostatními v křesťanském společenství.

Pokusy o žití evangelia v osamění se obvykle stočí k souboru představ, které nejsou uskutečněny. Bez podpory ostatních nejsme ochotni vzít na sebe rizika, která z následování Ježíše opravdu vyplývají. Jsme náchylní k tomu hrát bezpečně a dělat jen to, co je ve světě kolem nás přijatelné. Odmítáme slyšet volání evangelia k naší vlastní radikální konverzi a ke konverzi naší společnosti.

Jestliže nejsme připojeni k tělu Kristovu, které je jednotné ve své vizi Království, cítíme se nazí a osamocení a bojíme se změnit, abychom do Království vstoupili a tu vizi prožili. Když jsme konfrontováni s obtížnými otázkami jako je právo na život, jaderné zbraně a solidarita s chudými, nechceme si připustit, že Ježíšovo evangelium má k tomu co říct. Farnost by měla být místem, kde může být slyšeno Ježíšovo slovo k základním problémům moderní společnosti, a kde můžeme těžkým otázkám čelit.

Zadruhé, musíme ve farnosti takové otázky vznášet a musíme s nimi jako společenství zápasit. Potřebujeme se ptát, co to znamená být Tělem Kristovým, žijícím evangelium v našem dnešním světě. Tím, že si budeme klást pronikavé otázky o našem významu a smyslu jako následovníků Ježíšových, dojdeme k hlubšímu povědomí o tom, kdo jako členové jeho Církve jsme.

Pokud takové otázky neklademe, tak jen ukolébáváme ty, kdo se opravdově nezajímají se o to, aby věnovali pozornost Kristovu volání ke konverzi. Pokud takové problémy neotevřeme, nikdy nevybídíme ty, kdo jsou na tuto výzvu připraveni. Namísto toho každému dovolíme sklouznout do falešné samolibosti

a spokojenosti s tím, jak se věci v jeho vlastním životě, životě Církve a ve stavu světa mají. Ježíšova první slova při jeho veřejném působení byla voláním ke konverzi a změně, nutné pro vstup do Království: "Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu." (Marek 1:15).

Zatřetí, musíme brát na vědomí, že cesta víry je procesem. Ačkoli každý, kdo se opravdově rozhodl k následování Krista, chce udělat nějaký pokrok ve víře, ne každý se může hned vrhnout do sdíleného života. Pro podporu duchovního růstu musí farnost poskytnout prostředí lidem, kteří vzali tento krok za svůj, ať už je to výuka v modlitbě, porozumění Písmu, služba bližním, svědectví pokoje nebo práce pro spravedlnost. Musí v ní být mnoho programů pro evangelizaci a uvedení do křesťanského života, mnoho různých typů podpůrných skupin, mnoho příležitostí pro službu, mnoho úrovní sdílené víry a množství pozvání ke sdílenému životu. Vstupováním do různých skupinových vztahů na různých stupních své cesty víry se lidé mohou postupně, tak jak nacházejí svou identitu uvnitř Církve, ztotožnit s těmi, kdo mají stejnou představu růstu.

Jestliže v Církvi takovouto rozmanitost nepřipustíme, lidé se mohou stát rychle rozčarovanými a po počátečním výbuchu nadšení z Církve odejít. Mohou dělat Cursillo nebo projít programem OBNOVY, ale po chvíli objeví, že program už nenaplnuje jejich potřebu růstu. Mnoho modlitebních skupin charismatické obnovy zakusilo fenomén, že lidé do skupiny přijdou, chvíli se účastní a pak zase odejdou. Možná byli nespokojeni, že je skupina nevedla dále a nemohla je podpořit, když uslyšeli volání Pána k hlubší konverzi nebo nové službě. Nebo jim nemusel vyhovovat směr, kterým je skupina vedena, ale oni neměli žádnou jinou volbu, než v této skupině zůstat nebo zkusit jít do toho sami.

Ze stejného důvodu, jestliže ve farnosti není dost skupin podpory, služby a růstu, tak každý chce udělat z farnosti právě to, co naplňuje jeho specifické potřeby. Výsledkem je buď supermarketová farnost nebo farnost rychlého nákupu. Supermarketová farnost sama sebe rozřezává tím, že zkouší udělat trochu pro každého. Farnost rychlého nákupu se vzdává pokusu naplňovat tolik různých potřeb a soustřeďuje se jen na poskytování věcí běžné spotřeby. V obou případech malá skupina služebníků zkouší dělat všechno, a je asi tak zainteresovaná na životě svých lidí, jako prodavač u kasy. Není tam žádná příležitost pro prohlubování osobních vztahů, které vytvářejí identitu. V těchto typech farností chybí i nějaká vize Církve, kromě Církve jako automatu na duchovní zboží.

Začtvrté, kromě různorodosti farnosti také potřebují být schopny udávat směr. Jednotlivci potřebují smysl pro směr, když začínají růst. A malé skupiny potřebují směr a cíl, když mají mít soudržnost nutnou k udržení v pohybu. To samé platí o farnosti jako celku. Bez smyslu pro směr ve velké skupině, farnost zůstane na mapě jako geografická entita, ale jako společenství se rozpadne.

V kruhovém opakování liturgického roku, s jeho věčným opakováním tajemství naší víry, je krása. Tak jako pravidelné zvyky v rodině, udržuje kruhová energie obřadu a jeho opakování pocit intimní známosti a blízkosti domova, který je potřeba pro naši církevní identitu. Je jako ženská energie matky, která připravuje den za dnem jídlo a která co měsíc chystá oslavy narozenin a dalších rodinných svátků.

Tak jako rodina, větší společenství ale také potřebuje mužskou energii, která je energií řídící. V průměrné americké rodině pochází řídící energie dětí z jejich nitra: dorůstají k dospělosti a rozprostírají svá křídla tak, aby jednoho dne mohli uletět z hnízda. Řídící energie rodičů pramení z jejich osobních cílů: nadělat víc peněz, přestěhovat se do většího domu nebo do lepšího sousedství, získat vzdělání nebo více uspokojující práci a, jak doufáme, růst ve svých vztazích a sloužit druhým.

Pokračujeme-li v této analogii na větší škále, farnost je něco jako železniční vagón. Vagón musí být tažen každý večer dokola, aby se lidé mohli uvolnit, získat pocit pospolitosti a cítit, že se jejich potřebám někdo věnuje. Kruhové vzorce v životě farnosti poskytují ženskou energii pro posílení vztahů a vzájemnou péči. Za svítání ale, pokud se lidé chystají někam dojet, strojvůdce musí určit směr a ujmout se řízení. Bez mužské energie, která pochází z toho, že máme cíle a záměry, se lidé uzavřou do rutiny, která nikam nevede. Rok co rok se stále ptají: "Potřebujeme chodit každou neděli na mši?", "Jak daleko můžeme zajít, než to je smrtelný hřích?", "Proč nemůžeme mít lepší CCD (pozn.: Consumer Computing Device – např. kapesní počítač s internetem)?", a další do nekonečna opakované otázky.

Řeč evangelia je zcela prosta takových kruhových starostí. Evangelium, je-li mu správně rozuměno, nás vede od problémů s vedením domácnosti k otázkám hledání cesty. Vede nás od starosti o vlastní pohodlí a

o zachování skupiny k tomu, abychom byli přitahováni tím, co je na obzoru. Když spolu jdeme po cestě víry, tak nás to udržuje v pohybu směrem k horizontu. A když jsme lidmi na cestě, tak to také posiluje náš smysl pro člověčenství.

Zapáté, směřování farnosti musí být jak dovnitř, tak i ven. Musí vést dovnitř směrem k hledání Pána, směrem k postavení Boha do středu života farnosti, ale musí vést také ven, směrem ke přetvoření světa a uskutečňování Božího království.

To je tím důvodem, proč farnosti potřebují jak modlitební, tak i pracovní skupiny a skupiny podpůrné právě tak, jako misijní. Ideálně, jakmile jakákoliv skupina uvnitř farnosti dospěje ke sdílení víry a sdílení života, tak bude směřována jak dovnitř, tak i ven, a bude se scházet k modlitbě a posuzování, společně pracovat pro dosažení nějakého cíle, znovu se scházet k další reflexi a pak se znovu vydávat ven na cestu víry. Příkladem takové integrace je Centrum pro Akci a Kontemplaci v Albuquerque v Novém Mexiku, které je centrem duchovního výcviku, zřízeným Richardem Rohrem pro laiky pracující v oblasti spravedlnosti a pokoje (u nás asi obdoba poradenské a charitativní činnosti).

Bohužel, mnoho skupin v dnešní Církvi má tendenci být spíš jen jedním nebo druhým typem, než aby oba typy zkombinovaly. Buď se soustřeďují na ženskou energii budování vztahů, nebo na mužskou energii dosažení cílů. A když to dělají, tak často ztratí svou identitu jako společenství. Obnovné programy a modlitební skupiny, které nikdy nepokročily dál za počáteční fázi objevování Pána k rozeznávání, co po nich Pán chce, aby to jako skupina uskutečnili, pravděpodobně uvadnou. Pracovní skupiny, které si neudělají čas na společnou modlitbu, sdílení své víry a vzájemnou pomoc, se rozpadnou do shluků jednotlivců, snažících se něco udělat na vlastní pěst.

Příliš mnoho řeholních řádů, místo toho aby byly společenstvím sdílené víry a sdíleného života, upadlo do pasti existence jen jako sbírky jednotlivců, kterým se přihodilo, že žijí na stejném místě. To je i jeden z důvodů, proč je stále méně mladých lidí přitahováno k řeholnímu životu. Necítí potřebu patřit k řádu, když mohou konat svou službu bez toho, aby se uvázali na celý život. Nic je do řádu nepřitahuje, když nevidí společenství lidí, kteří jsou nasměrováni na Pána a kteří mohou vstupovat do těsných a laskavých vztahů, nutných pro jejich osobní růst.

Na tomto místě je rozumné se ptát, zda vůbec existují nějaké farnosti, které těchto pět vyjmenovaných pravidel uskutečňují - nebo je tento model jen vrtošivým snem? Naštěstí to není jen sen, ale realita. Připouštíme, že dnes je to realita jen na pár místech, ale skutečnost, že takové farnosti existují, potvrzuje, že se Církve může podle tohoto modelu obnovit.

V každém velkém městě v Americe, a i v některých menších, je přinejmenším jedna farnost, jakou jsme popisovali. Někdy to jsou katolické farnosti, někdy jsou to protestantské denominace, ale všechny prokazují, že to funguje. Mezi nejvýraznější úspěchy můžeme zařadit episkopální církev Vykupitele v Houstonu, presbyteriánskou církev College Hill v Cincinnati, Corpus Christi v Rochesteru v New Yorku, St. Noel v Clevelandu a církev Svatého Vykupitele v San Franciscu.

Komunita Nový Jeruzalém v Cincinnati je jistě dalším příkladem, ačkoli to je katolické společenství bez farních hranic. Další společenství smlouvy, jak katolická tak i protestantská, vyrostla za posledních dvacet let v řadě míst po celé zemi. A žádné dvě farnosti a společenství zde zmíněné nezrealizovaly tento model přesně stejným způsobem. Ve skutečnosti, většina z nich vyrostla bez takovýchto jednoznačných pravidel. Ale podíváme-li se zpět na historii jejich obnovy, každá si pro sebe objevila a řídila se do jisté míry všemi pěti pravidly.

Nejpozoruhodnější příklad tohoto procesu obnovy ale můžeme nalézt ne ve Spojených státech, ale v ekonomicky znevýhodněných zemích Třetího světa. V Latinské Americe, Africe a Asii jsou tradiční farní struktury pomalu nahrazovány novým modelem, "opěrným společenstvím". V Brazílii je například nyní něco mezi 80 000 a 100 000 takových malých komunit, které jsou ze zcela praktických důvodů v této zemi „jako farnosti“. Velký farní kostel se stal ekvivalentem diecézní katedrály a lidé tam chodí jen při zvláštních příležitostech.

V typickém opěrném společenství může být od deseti do stovky rodin, žijících na předměstí nebo v zemědělské usedlosti. V obou případech je společenství dost malé na to, aby se lidé navzájem osobně znali. Zajímají se navzájem o své praktické a duchovní potřeby, modlí se spolu, studují Písmo svaté a baví

se spolu. Slouží jeden druhému a setkávají se při řešení společných problémů. Když do společenství může zavítat kněz, což je tak jednou za měsíc, tak společně slaví eucharistii. Ale když ji slaví, tak mají opravdu co slavit: Ducha vzkříšeného Pána, žijícího v rozpoznatelném Těle Kristově.

Obrodná společenství u nás a opěrná společenství ve Třetím světě nám ukazují, že v dnešním světě opravdu existují nové způsoby, jak být katolíkem. Když se díváme na to, co se děje ve farnostech v naší vlastní zemi, mohli bychom snadno usoudit, že Pán nás pomalu v tomto směru postrkuje. I když v modlitbách prosíme o povolání ke kněžství, abychom mohli zvěčnit tradiční strukturu farností, tak se zdá, že Bůh na naše modlitby neodpovídá.

Možná nám Duch říká, že toto je nový okamžik v historii, čas, kdy pokračování starou cestou už není tím nejlepším, co dělat. Duch Svatý nalil při II. vatikánském koncilu mladé víno obnovy do Církve a nyní objevujeme, že mladé víno potřebuje nové měchy. Právě tak, jak Ježíš předpovídal, že: "Nikdo nedává mladé víno do starých měchů; jinak mladé víno roztrhne měchy a vyteče a měchy přijdou nazmar. Nové víno se musí dát do nových měchů." (Lukáš 5:37-38).

Zdá se, že naše modlitby za obnovu jsou vyslyšeny, ale mnohem úžasnějším způsobem, než jsme vůbec čekali. Bůh nám zdá se říká, že je čas, aby Církev našla novou identitu, protože naše stará katolická identita se odlupuje a my jsme k hledání přinuceni. Jak říká tradiční katolická modlitba, když Bůh sešle svého Svatého Ducha, Duch obnoví tvář země.

6.6. Církevní autorita

Třetí oblastí katolického života, která se stala problematickou, je Církevní autorita. Při probírání temné strany katolictví jsme již hovořili o negativním vlivu autoritářství a klerikalismu v institucionální Církvi. Když jsme hovořili o světlé straně katolictví, tak jsme se zmiňovali o tom, že autorita je pro formaci společenství potřeba, protože bez nějakého ohniska jednoty jdou jednotlivci každý svým vlastním směrem a společenství se rozpadne.

Co je tedy tou autoritou, která je dnes potřeba pro obnovu Církve? Z čeho pramení? Nemůže být pochyb, že Církevní autorita v posledku pochází od Boha. Jestli Církev je Lidem Božím a jestliže je Církev Božím nástrojem spásy, pak jak autorita Církve, tak i jakákoliv autorita uvnitř ní, musí nakonec pocházet od Boha.

Náboženství je nutně autoritativní. To není něco, co se libovolně vezme nebo odloží, sebere nebo odhodí. To není věc osobní preference jako koníček nebo práce, ani věc osobního názoru, jako členství v klubu nebo politické straně. Náboženství si dělá krajní nárok na smysl a cíl života. Žádná lidská autorita nemůže předstírat, že ví to, co náboženství předkládá jako zjevení o původu a osudu lidské existence. Pokud náboženství má vůbec nějakou hodnověrnost, tak to je proto, že jeho autorita pochází od Boha.

Bůh se ale nezjevuje přímo. Jak sv. Jan výstižně říká, "Boha nikdy nikdo neviděl" (1 John 4:12). Boží zjevení je vždy zprostředkováno, což znamená, že zjevení k nám vždy přichází prostřednictvím lidské zkušenosti. Ať Bůh mluví ve viděních nebo hlasech, v pocitech nebo předtuchách, zjevení je vždy zprostředkováno skrze lidskou představivost. Zdali Bůh mluví skrze Ježíše nebo Písmo svaté, skrze proroky nebo jiné náboženské autority, zjevení k nám vždy přichází skrze zkušenost vidění nebo slyšení něčeho, co je mimo transcendentního a neviditelného Boha.

V katolictví věříme, že Boží zjevení k nám přichází v první řadě skrze Písmo a tradici. Písmo svaté zahrnuje zjevení, které Bůh dal Izraelitům prostřednictvím jejich historie a zahrnuje zjevení, které Bůh dal apoštolům prostřednictvím jejich zkušenosti s Ježíšem Kristem. Katolická tradice ztělesňuje moudrost křesťanů, kteří po staletí promýšleli Písmo svaté a snažili se slyšet Boha, jak s nimi mluví v jejich vlastních životech. Ačkoli Bůh může a zajisté také mluví prostřednictvím jednotlivců, tak my věříme, že osobní zjevení vždy musejí být posuzována podle toho, zda jsou v souladu se základním zjevením Písma svatého, jak mu rozumí židovsko-křesťanská tradice.

Ne každý je ale biblista nebo student církevní historie. Z toho důvodu katolíci také věří, že Církev sama a zvláště její pastorační vůdci mají zvláštní autoritu, když jde o interpretaci Písma ve světle velké tradice. Papež, biskupové a místní faráři jsou prostředníky toho, co Bůh zjevuje dnešní Církvi.

Jako katolíci tedy můžeme říkat, že jsou různé zdroje náboženské autority. Poslední autoritou je vždy Bůh. Primárními prostředníky Božího zjevení jsou Písmo a tradice. Dnešním vykladačem tohoto zjevení je Církev, jejíž víra je vyjádřena jejím pastoračním vedením. Ale my také věříme, že Bůh mluví závazně k jednotlivcům např. prostřednictvím jejich vlastního svědomí.

Jednou z velkých výhod katolictví je, že nejsme na řešení smyslu křesťanství sami. Narozdíl od protestantů ve spíše individualistických denominacích, jsme my katolíci zbaveni břemena muset interpretovat všechno v Písmu svatém sami, nebo se rozhodovat mezi protikladnými výklady, nabízenými nesčetnými pisateli a mediálními evangelisty. My můžeme stát na ramenou těch, kdo v katolické tradici šli před námi, a věřit, že jejich zkušenost s Bohem byla opravdová a že jejich porozumění zjevení bylo pravé. Můžeme si stát nejen na základních článcích víry, zapsaných v Církevních dokumentech, ale také na spisech těch svatých a teologů, kteří přemýšleli o Písmu svatém a kteří zápasili se stejnými problémy, se kterými jsme konfrontováni ve svém životě i my. Naše tradice nás vede naší vlastní cestou víry, občas nás ujistí, že jiní slyšeli to, co my věříme, že nám Bůh říká, a jindy nám zase ukáže věci, kterých jsme si dosud v Písmu nevšimli.

Ale současně musíme mít na paměti, že žití evangelia je pro každého z nás naše vlastní zodpovědnost. V samém srdci života podle evangelia je osobní vztah s Bohem, a opravdový osobní vztah zahrnuje znalost a odpovědnost za tu naši část. Jakmile jsme odrostli dětství, tak už si nemůžeme se zděděnou vírou vystačit. Jestli jsme dospělými věřícími, tak už nejsme oprávněni říkat, že věříme, protože nám to pověřili. A ani nemůžeme věrohodně následovat náboženskou praxi pouze proto, že nás ji naučili. V nějakém bodě našeho náboženského vývoje potřebujeme převzít odpovědnost za vlastní přesvědčení a konání. Jinak naše víra není opravdu naše, ale někoho jiného.

Smysl našeho kontaktu s naším náboženským dědictvím není v tom, že ho máme slepě následovat, ale v tom, že se z něj máme rozumně učit. Měli bychom číst Písmo svaté ne proto, abychom dostávali snadné odpovědi na všechny naše otázky, ale abychom se sami otevřeli Bohu, který k nám prostřednictvím Písma svatého promlouvá. Podobně bychom se měli seznámit s katolickou tradicí ne proto, abychom ji otrocky následovali, ale abychom hledali zralým způsobem moudrost věků. Nemůžeme uniknout naší zodpovědnosti ústupem k biblickému nebo věroučnému fundamentalismu.

Být ve styku s tím v co Církev věří je dalším požehnáním, ze kterého se my katolíci těšíme, když dospíváme k porozumění Božímu zjevení. Katolická tradice trvá na tom, že kromě zjevení, které je k nalezení v Bibli, a kromě Církevních dogmat, je *sensus fidelium* "shoda víry" užitečné pro porozumění tomu, co Bůh zjevuje Církvi v libovolném okamžiku dějin.

Toto trvalé zjevování se v Církvi je základem toho, co kardinál Newman nazývá "vývojem dogmat", tím stále rostoucím chápáním věcí víry a mravů, které ještě nebyly jasně popsány. Během prvních křesťanských desetiletí a století například *sensus fidelium* rozhodlo, který z mnoha raných spisů by měl být zahrnut do toho, co dnes nazýváme Novým Zákonem. Dogma o Svaté Trojici, ustanovení sedmi svátostí, úcta k Marii a kanonizace svatých, všechno to bylo v různých okamžicích Církevní historie vyjádřením shody víry.

Pokud je v dnešní Církvi autorita problémovou oblastí, tak je to částečně proto, že jsme zapomněli na *sensus fidelium* a jeho význam. Ačkoli etnické katolictví se rozvíjelo tím, co se zdálo přiměřené lidem dané kultury (například zvláštní festivaly a unikátní náboženské zvyky), institucionální katolictví podporovalo opačný zvyk nedělat nic, dokud to hierarchie neodsouhlasí. Problém byl prohlouben faktem, že v mnoha podobách etnického katolictví bylo autoritativní řízení kulturně přijatelné. Jak jsme viděli v předchozí kapitole, paternalismus v duchovenstvu plodí pasivitu laiků. Ale paternalismus v Církvi, když se okolní společnost stává stále méně patriarchální, také tvoří odpor a nelibost.

Problém dneška nespočívá v autoritě Církve, ale v autoritářství. Církev, jako každá instituce, potřebuje autoritu. Opravdová autorita inspiruje a vede: je zdrojem vize tvůrčích schopností a pověřuje jiné, aby ji v této vizi následovali. Autoritářství na druhé straně vize přiskrcuje a omezuje oblast možností. Říká druhým, co mají dělat, a zakazuje jim dělat něco jinak.

Když hierarchie ztratí kontakt se *sensus fidelium*, pokouší se dávat příkazy, ale lidé ji prostě nenásledují. Lidé mají intuitivní charisma pro rozeznávání toho, co Bůh zjevuje Církvi dneška, a pokud interpretace

hierarchie jde opačným směrem, jsou na rozpacích a zděšení ztrátou konsensu. Pokušení autoritářského vedení je ve stále výraznějším trvání na tom, že mluví za Boha, ale jestliže lidé neslyší Boha říkat stejné věci, odeprou jim svůj souhlas.

Nechceme popírat, že se hierarchie musí také ujímat vedení při vyučování toho, co se ještě nestalo mezi laiky obecně uznávaným. Američtí biskupové byli kritizováni za veřejná prohlášení proti jaderné válce a politice zastrasování a papež sám byl kritizován za otevřené vystupování proti nespravedlnosti, způsobované ničím neomezeným kapitalismem. Hierarchie je Bohem pověřena nejen následovat, ale také tvořit *sensus fidelium* ve věcech víry a mravů.

Pokud zběžně pohlédneme na část napětí mezi hierarchií a laiky v dnešní Církvi, tak ale můžeme pozorovat, že často tím pravým problémem není autorita, ale autoritářství. Je mnoho neshod v oblasti sexuality, protože patriarchální vedení není srozuměno s netradičními sexuálními rolemi a praxí. Schopnost žen zastávat Církevní funkce, místo žen v rodině a společnosti a morálnost jistých sexuálních praktik jsou často diskutovanými tématy mezi celibátní mužskou Církevní hierarchií a ženatými nebo svobodnými laiky, kteří představují 99 procent příslušníků Církve. Příliš často to vypadá, že si hierarchie vytváří svůj úsudek bez dostatečného naslouchání lidem, kteří budou jejím rozhodnutím ovlivněni.

Sexualita ale není jedinou oblastí nesouhlasu. Schopnost teologů artikulovat *sensus fidelium* slovy, které se nepřizpůsobují spisům minulosti, není někdy konzervativními Církevními představiteli, kteří zapomínají na vývoj Církevního učení, uznávána. V proměňujícím se světě se musí měnit i způsob, kterým mluvíme o evangeliu. Jinak se náš náboženský jazyk stane archaickým. Pro vývoj Církevního učení musí existovat vždy tací, kteří jsou na hrotu tohoto postupu. Lidé v Církvi buď svou katolickou víru ve spisech těchto myslitelů rozpoznají, nebo ne. Jestli ne, na tyto spisy usedne prach a jsou zapomenuty. Ale jestli v nich věřící rozpoznají autentické vyjádření katolické víry, spisům těchto teologů se dostane v Církvi větší autority. Konečná fáze tohoto procesu přijde, když hierarchie rozpozná souhlas věřících a oficiálně potvrdí, co Církve přijala.

Když hierarchie tento proces nerozpozná, tak nastanou konflikty. Vyskytly se v minulosti a vyskytují se i v současnosti. Dokonce i největší teolog středověku, sv. Tomáš Akvinský, byl vícekrát odsouzen svým místním biskupem, i když se o několik století později jeho spisy staly standardní učebnicí teologie. Před několika desetiletími byl Pierre Teilhard de Chardin umlčen Vatikánem za jeho názory na evoluci, ale po jeho smrti jeho názory pomohly mnoha katolíkům vidět evoluci jako Boží dílo.

V naší současnosti byli Hans Küng, Leonardo Boff, Charles Curran a Matthew Fox odsouzeni za vyjadřování nepravověrných názorů. Autoritářský způsob, jakým s nimi bylo naloženo, způsobil v Církvi konflikt.

Další oblastí nesouhlasu je právo lidí tvořit eucharistická společenství, která nejsou vedena duchovním správcem. Tento konflikt není tolik viditelný v naší vlastní zemi, jako v zemích, kde je velký nedostatek kněží, ale jak se tento nedostatek stává i u nás akutnějším, tak se konflikt blíží i k našim vlastním břehům. Laici v dříve zmíněných opěrných společenstvích by například rádi slavili večeři Páně vícekrát, než jednou za měsíc, ale brání jim v tom Církevní zákony, které zakazují svěcení ženatých mužů. Zastánci teologie osvobození ve třetím světě argumentují, že lidé by měli být od takovýchto Církevních omezení osvobozeni, ale hierarchie není dosud takovým změnám otevřena.

Hierarchie musí být konzervativní, protože jeden z jejích úkolů je uchovat katolickou tradici. Hierarchie, která by tak nedbala minulosti, že by dovolila vždycky všemu se vydávat za katolické, by neplnila k tomu ji svěřený úřad. Současně by ale hierarchie, která by tak dbala minulosti, že by nedovolovala vývoj a změnu, zrazovala svou víru zrovna tak. Dnes jsou naši biskupové lépe schopni rozlišit mezi pouhou modernistickou inovací a radikálnějším návratem k původnímu evangeliu (například nenásilí a pacifismus, společenství, jednoduchý životní styl, služby laiků). Obě pojetí vypadají jako změna, ale mají velmi rozdílné zdroje, energii i cíle.

Katolíci by měli docenovat změnu víc, než kdo jiný. Když se zeptáte katolíka, co se stane při slavení eucharistie, tak vám řekne, že chléb a víno se změni na Tělo a Krev Krista. Změna je u kořene základního symbolu naší víry, u centrální svátosti naší Církve. Změna je v jádru naší teologie. Nejen v teorii předpokladu, ale také v naší celé teologii svátostí a v naší celé spiritualitě. Skrze svátosti nám Bůh dává

nový život a náš život je stále obnovován prostřednictvím duchovního růstu. Jak uvidíme v následující kapitole, největšími příklady změny v Církvi jsou svatí. Díky jejich otevřenosti k Duchu totiž nechali Boha, aby je změnil radikálně a nepřetržitě.

Příklad svatých nám také dává základní odpověď na problém autority v Církvi. Svatí jsou obyčejní lidé, kteří se stali neobyčejně svatými svou poslušností k Boží autoritě. Naslouchají Božímu volání k radikální konverzi a neustálé proměně ve svém vlastním srdci. Čtou Písmo svaté s otevřeností k Božímu slovu a jsou dbalí katolické tradice při jeho interpretaci. Mají smysl pro to, co Bůh zjevuje Církvi jejich dnů a respektují pastýřský úřad Církve.

Následkem jejich poslušnosti k Boží autoritě tak, jak jim ji zprostředkuje jejich vlastní zkušenost modlitby, Písmo svaté, tradice a prostřednictví Církve a jejich představitelů, životy svatých berou na sebe jedinečnou autentičnost. Autentičnost evangelia skrze ně prosvítá. Cesta, kterou žijí, autentičností evangelia v jejich životech prozrazuje autoritu Boha. Lidé jsou touto autentičností přitahováni a respektují autoritu, která za tím stojí. Není náhodou, že většina zakladatelů řeholních řádů a duchovních hnutí v Církvi byla svatých.

Co může být řečeno o jednotlivých svatých, může být také řečeno o autentických křesťanských společenstvích. Když lidé autenticky žijí evangelium v Těle Kristově, jejich společný život komunikuje s Boží autoritou. Když se lidé sdílejí a starají se jeden o druhého, když se milují a odpouštějí si navzájem, když žijí v Božím království a pracují, aby přinesli Boží mír a spravedlnost světu, jejich společenství vytváří autoritu, které ostatní chtějí naslouchat a učit se od ní.

Věrohodná autorita v Církvi, od časů prvotního společenství až k současnosti, pochází z autentického života podle evangelia. Taková autorita není autoritářská ale autoritativní, nepožaduje ale zve, není špatnou ale dobrou zvěstí. Autentický život z evangelia není mrtvou, ale žijící autoritou, která volá lidi k obrácení od smrti k životu a ukazuje jim Ježíšovu cestu, jak žít život naplno.

V Církvi dnes potřebujeme znovuobjevit tento oživující smysl náboženské autority. Pokud evangelium budeme nejen kázat, ale také z něho žít, náš život bude mít autentičnost evangelia a naše kázání bude mít autoritu. Jestliže rodiče budou žít evangelium autenticky, jejich děti v tom uvidí dobrou zprávu, kterou také je. Jestliže evangelium bude žito ve společenstvích a farnostech, tak budou mít Ježíšovu autoritu v celém okolí a ve městech, která je obklopují. A pokud bude evangelium žito Církví celého světa, Církev bude mít autoritu, kterou potřebuje k tomu, aby byla Božím nástrojem spásy.

6.7. Osobní poslání

Naše diskuse o autoritě nás přirozeně dovedla ke čtvrté problémové oblasti v dnešní Církvi – k poslání. Základní misí Církve je žít evangelium a když to děláme, oznamovat světu dobrou zprávu o spáse. Jestliže Církev je lidem Božím, tak ale její mise je úkolem všech, nejen několika vybraných. Jestli Církev má žít evangelium, pak každý v Církvi musí žít evangelium. To je osobní zodpovědnost každého člena Církve. Pokud v této zodpovědnosti jednotlivci selhávají, pak ve svém základním poslání selhává i Církev.

Instituční katolictví rozvinulo pod vlivem západní kultury velmi organizační přístup ke své misi. Během prvních staletí křesťanství byla většina misijních aktivit v Církvi v rukou obyčejných křesťanů, žijících své životy tak neobyčejným způsobem, že jiné k takovému životu přitahoval. Kromě několika jednotlivců, jako byl sv. Pavel, který cestoval od města k městu a oznamoval dobrou zprávu o Ježíšovi, nemáme v prvotní Církvi žádné záznamy o jakékoli organizované misii. Radostná zvěst byla rozšířena lidmi, kteří jednoduše evangelium žili, a autentičnost jejich životů byla tou jedinou autoritou, kterou potřebovali, aby evangelium bylo znamením spásy.

První organizované misijní úsilí se konalo o několik století později, po zhroucení Římské říše. Východní svět byl fakticky odříznut od Západu a biskup římský si dal za úkol požádat mnichy, aby opustili svoje kláštery a riskovali svoje životy pro rozšíření evangelia k barbarům severní Evropy. Mnoho lidí při tomto úsilí hrdinně zemřelo, ale nakonec jejich odvaha zvítězila. Od devátého století byla ke křesťanství přivedena většina Evropy a v jedenáctém století byl úkol završen. Toto obrovské a dlouhodobé misijní úsilí dalo vzniknout středověkému křesťanskému světu.

Tato staletí misijní aktivity ale vytvořila vzor pro všechnu misionářskou činnost v budoucnu. Jednotliví křesťané už dále nevnímali svou misi v žití evangelia s takovou autentičností, aby to k němu druhé přitahovalo. Z jedné strany byla celá Evropa přinejmenším navenek převedena ke křesťanské víře a nikdo už nezbyl nepokřtěný, kromě dětí. Ale co bylo závažnější, katolíci navždy spojili misionářskou práci se členy řeholních řádů. Důležitá část prvotní katolické tradice byla zapomenuta.

Etnické katolictví pokračovalo podle vzoru, který byl během tohoto misijního období ustaven. Narozdíl od sv. Pavla, který kázal evangelium a pak nechal místní konvertity vést a budovat jím založená křesťanská společenství, mniši ustanovili sami sebe za vůdce v Církvi a místo aby budovali společenství, postavili kláštery. Od těch uvnitř klášterů se očekávalo, že budou žít evangelium v plnosti, ale po těch venku se žádalo jen vyhovění minimu mravního života. Byl tím zřízen dvouúrovňový systém svatosti, s duchovenstvem v horním a s laiky v dolním patře. Laici byli závislí na duchovenstvu kvůli kontrole a korekci jejich směřování. Jejich zodpovědnost byla pouze za "spásu jejich vlastní duše" poslušností Desatera přikázání a Církevních pravidel. Jakákoliv odpovědnost za misi byla ponechána na duchovenstvu.

To není snižování hrdinství misionářů v Církvi během posledních deseti století. Mnoho příslušníků řeholních řádů, žen i mužů, strávilo své životy žitím evangelia a přinášením ho lidem, kteří by nikdy nepoznali Krista, kdyby nebylo této jejich oběti pro poslání Církve. Že dnešní křesťanství není jen evropským náboženstvím, ale univerzální Církvi, za to vděčíme úsilí misionářů v 16. století, kteří přinesli evangelium do Severní a Jižní Ameriky, Afriky, Asie a Tichomoří.

Geograficky jejich úsilí uspělo, evangelizačně ale jejich metoda selhala. Tím máme na mysli, že metoda která byla Církvi institucionalizována, aby přinesla evangelium světu, uspěla jen v tom, že přinesla světu institucionální Církev. Evangelium nebylo nikdy celou Církvi plně žito, a to ani v "pokřesťanštěné" Evropě. Misionáři uspěli přinejlepším při zcivilizování barbarů. Ale války, které sužovaly evropskou pevninu od středověku do 20. století, potvrzují selhání institučního misionářského úsilí v opravdové evangelizaci. Nemělo by být tedy překvapením, že jednou z našich největších potřeb dneška je evangelizace - uvnitř Církve!

Evangelizace úplně jednoduše znamená žití evangelia takovým způsobem, aby to jiné přitahovalo a zvalo do Církve. To se liší od evangelizace, která znamená kázání evangelia a křtění lidí do Církve. Díky smutně proslulým televizním kazatelům jsme dnes dobře obeznámeni s celou evangelizační scénou ve Spojených státech. Evangelizace se u nás stala náboženskou verzí manipulace, při které jsou lidé přetahováni k jedné církvi nebo televizní stanici, jen aby byli po chvíli rozčarováni a přešli zase k jiné církvi. Kazatelé jednoduše konvertují konvertity a překřtívají pokřtěné. Jejich publikem jsou lidé, kteří jsou nábožní a dělají jim radost pobožné věci, jako je navštěvování bohoslužeb a hovory o teologii.

Svět nepotřebuje narcistní náhradu za křesťanství. Nepotřebuje tuto mělkou duchovnost lidí, donekonečna potřebujících ujišťování, že je Bůh miluje, že pro ně Ježíš zemřel a že půjdou do nebe. Co svět vždycky potřeboval, a co Církev potřebuje dnes, není jen kázání evangelia, ale život evangelia.

Evangelizace institucionální Církve se ale nemůže nikdy uskutečnit, pokud se nechá na duchovenstvu, nebo i jen na zvlášť vyškolené skupině laických pomocníků. Jestli evangelizace znamená učit se žít evangelium, nemůžeme si platit jiné, aby to dělali za nás. Musíme to dělat my sami. Jinak se mineme s naším základním posláním jako následovníci Krista a Církve se mine se svou základní misí žít evangelium.

Žití evangelia nespočívá v memorování úryvků z Bible nebo navštěvování modlitebních setkání o nic víc, než memorování katechismu a chození na mši. Není v tom, že máme své odpovědi a chodíme do kostela, ale v žití těchto odpovědí a bytím Církvi. Nespočívá v prostém poslouchání Přikázání, což je Starozákonní morálka, ale v užívání si Blahoslavenství, což je životní styl Nového Zákona.

V mnoha překladech začínají Blahoslavenství, které lze nalézt v Ježíšově kázání na hoře, slovy "Blaze těm ..." (Matouš 5:1-12). Jiný překlad řeckého slova, kterým každé z Blahoslavenství začíná, je "šťastný". V tomto kázání Ježíš oznamuje jeho způsob štěstí, jeho způsob života v Království. Říká, že štěstí se nachází ve vědomé a zrale uvážené chudobě, ve sdílení smutku s těmi kdo mají zármutek, ve střízlivosti a praktičnosti, v konání toho, co Bůh žádá, ve slitovnosti a v ochotě odpouštět, v nezáladnosti, v práci pro mír a spravedlnost. Evangelium je nazýváno radostnou zvěstí, protože je to způsob života, který vede ke

štěstí. A to nejen pro ty, kdo ho právě žijí, ale také pro ostatní, kteří z toho mají prospěch.

Ježíš jen prostě evangelium nekázal, on ho žil. Radostná zvěst byla v Kristově životě dřív, než o ní vůbec začal hovořit a kázat ji druhým. Radostná zvěst byla v tom, že je možné žít tak, jak žil Ježíš, a Ježíš byl pro tento nový život žijícím důkazem. To byl život, který mu byl dán Bohem, život, který mohl dělat ze všech lidí syny a dcery Boží.

Jedním slovem, Ježíšův život byl životem služby. Byl životem služby a dávání sama sebe. Byl životem, který se obětuje, aby jiní mohli žít. Byl životem kříže, a v Ježíšově případě bylo ukřižování nakonec i tělesnou realitou. Ale neskončil v něm, ale skrz něj vedl k zmrtvýchvstání. V našem případě ukřižování nemusí být tělesnou smrtí, ale stále znamená obětování našeho života, aby jiní mohli žít. A stále vede k zmrtvýchvstání. A to je tou dobrou, radostnou zprávou.

Život Ježíšův i těch, kdo ho zkusili poznat, je šťastným životem. Neexistuje život, který by byl šťastnější nebo požehnanější. Je životem útrap, ale působí zázraky. Je frustrující, ale je prospěšný. Znamená umírat sám sobě, ale také znamená znovu se narodit. Znamená dělat si nepřátele v důsledku práce pro mír a spravedlnost, ale je cestou ke hlubokému a trvalému přátelství v důsledku sdílení víry a sdílení života.

Život Ježíšův má kořeny ve službě, uzdravování a obhajobě ostatních. Pro nás to je dnes život spojený s problémy bezdomovectví, péčí o nemocné AIDS, uprchlíky, militarismem a nukleárním odzbrojením, vězni a reformou vězeňství, sociální reformou, bitými a zneužívanými chráněnci, hospici pro nemocné a umírající, chudobou a mnohým dalším.

Není to snadné, a snad to ani není možné, žít život Ježíšův v osamění. A to je důvodem, proč pro ty, kdo následují Ježíše, je nezbytné být Církví, tělem Kristovým. Posláním každého křesťana je žít radostnou zprávu právě tak, jako ji žil Ježíš. Ale toto poslání nemůže být opravdově uskutečněno bez podpory sester a bratří v Kristu. Když evangelium žije Církve, pak ho mohou žít i jednotlivci. A když jednotlivci žijí evangelium mezi sebou, poslání Církve je naplněno.

Jestli se má Církev našich dnů obnovit, tak musí být řečištěm nového života, který nám Ježíš dal a který nám umožnil žít. Musí být řečištěm živého evangelia a radostných zpráv. To se může stát jen tehdy, když každý z nás udělá z Kristova poslání naše vlastní, osobní poslání. A to se může stát jen tehdy, když naše poslání v životě bude spočívat v tom, být svatými a pomáhat si s tím navzájem.

6.8. Pro osobní reflexi

- 1) Jak ty sám(a) chápeš význam toho, že jsi katolíkem, katoličkou? Jak si myslíš, že se změnil náhled lidí na svoje katolictví od II. vatikánského koncilu v 60. letech?
- 2) Jak bys popsal(a) svou zkušenost s vlastní zbožností? Jaké věci nebo události ve tvém životě bys mohl(a) popsat jako prožívání (nebo prožití) náboženské zkušenosti? Jaký vztah, jestli vůbec, vidíš mezi zbožností a prožitím náboženské zkušenosti?
- 3) Jaké věci nebo události ve tvém životě ti daly porozumět své vlastní identitě jakožto křesťanské? A jakožto katolické?
- 4) Jakými způsoby jsi zažil(a) společenství v Církvi? A jakými způsoby jsi ho nebyl(a) schopen (schopna) prožít? Jaké výhody a nevýhody vidíš na svém případném zapojení se do skupiny sdílené víry a do společenství sdíleného života?
- 5) Jak si myslíš, že se průměrná katolická farnost může stát více společenstvím? A jak si myslíš, že by to mohla udělat tvoje vlastní farnost?
- 6) Jaká by podle tebe měla být role autority v Církvi? Co vnímáš jako hlavní oblasti konfliktu mezi církevními představiteli a obyčejnými katolíky? Jak si myslíš, že by tyto konflikty měly být řešeny?
- 7) Jak vnímáš poslání Církve? Jak se ty sám(a) cítíš částí (nebo necítíš částí) tohoto poslání? Jak si uvědomuješ své vlastní poslání, pokud si ho vůbec uvědomuješ?

7. KDO JSOU NAŠI HRDINOVÉ A HRDINKY?

V této poslední kapitole se vrátíme k otázce, se kterou jsme začali. Tedy znovu, proč být katolíkem? Když jsme si tuto otázku položili v úvodní kapitole, odpovídali jsme si na ni objasněním určitých kladných stránek katolictví. Teď se k této otázce postavíme tak, že se budeme pokoušet na ni odpovědět ne probíráním všeobecností, ale hovorem o jednotlivcích. Nebudeme mluvit ani tak o katolictví, jako o katolicích.

Když se lidé zajímají o náboženství, většinou se zajímají více o lidi, než o abstraktní ideje. Nemohou se přesvědčit o pravdě křesťanství, dokud neuvidí, jak je žita skutečnými křesťany. Pokud potkají někoho, kdo je živým příkladem křesťanské víry, mohou si představit, jak by i oni mohli žít, kdyby takovou víru měli. Jestli se setkají s následovníkem Ježíšovým, který žije evangelium, mohou překonat jakýkoliv intelektuální problém, který v souvislosti s křesťanstvím možná mají. Jestli se setkají se skupinou katolíků, která jim je příkladem katolictví, mohou se vypořádat s nedostatky a chybami, které na Církvi vidí.

To samé může být řečeno o nás, pokud se pokoušíme porozumět naší vlastní Církvi a možná i pochybujeme, proč zůstat katolíkem. Jedna z nejlepších cest k porozumění naší vlastní náboženské tradici je v připomenutí si toho zástupu jednotlivců, které uznáváme za velké křesťany. A nakonec, katolictví není tak moc historií idejí, jako spíše příběhem lidí. A lidi, které označujeme za svaté, jsou v tomto příběhu hrdiny a hrdinkami. Jsou současně ideály křesťanství i příklady křesťanského života.

Pokud jsme četli historii katolictví, narazili jsme mnohokrát na místa, kdy Církev byla zahlcena problémy. Někdy to byly problémy, které přicházely zvenčí, jako perzekuce a invaze. Častěji to ale byly problémy vnitřní, problémy malátnosti a pošetilosti, konfliktu a neodpuštění, mravní a politické korupce. Načas Církev zůstávala na mrtvém bodě a neschopna krizi vyřešit, ale nakonec se stalo něco, co problém překonalo. Obvykle to něco byl někdo, nějaký jednatel, který byl schopen ukázat cestu, jak napsat další novou kapitolu v příběhu Církve. A takovými jednotlivci byli dost často světci.

Někteří největší světci si byli schopni představit nové způsoby života z evangelia, když ty staré ztratily svou sílu. Někteří byli praktickými lidmi, kteří toho mnoho nenapsali, ale kteří měli dar pro vyzkoušení nových věcí. Někteří byli přemýšlivými lidmi, kteří neudělali nic moc kromě psaní. Ve vzácných případech byli jak pragmatičtí, tak i intelektuální, ale všichni byli zbožní a všichni žili evangelium způsobem, který se hodil pro jejich dobu a místo v historii. Jejich život z evangelia je tím, co zvěrohodnilo jejich činy i nápady. Autentičnost jejich životů umožnila jiným, aby jim věřili a pochopili, co říkali.

Celkem vzato, katolíci následovali příkladu svých svatých více, než myšlenek v jejich doktrínách. Myšlenky jsou abstraktní, ale život je skutečný. Nauce může být těžké rozumět, ale akce jsou těžko k přehlédnutí. Lidé jsou často znuděni teologií, ale vždy jsou fascinováni svatými. Svatí zapalují naši představivost, rozněcují naše srdce a probouzejí naše sny. Předkládají nám nové způsoby, jak odrážet realitu, a nové způsoby, jak si představovat budoucnost. Otevírají nové možnosti, jak žít evangelium, protože nám ukazují, jak to už sami udělali.

Teolog Richard P. McBrien nám ve své knize *Katolictví pomáhá pochopit, proč je tomu tak*:

Katolictví nikdy neváhalo potvrzovat "tajemný" rozměr veškerenstva: kosmu, přírody, historie, událostí, osob, objektů, rituálů, slov. Všechno je, v zásadě, schopno ztělesňovat a sdělovat Božské.

Katolická tradice patří tam, kde se setkáváme s neviditelným Bohem uvnitř a skrze viditelný svět. Katolíci jsou nakloněni vnímání Boha v životech lidí a v tom, co se kolem nich děje víc, než jsou ochotni nalézat Boha v teologických doktrínách. Do určité míry to vysvětluje katolickou fascinaci svatými a rozdíl mezi katolickou a protestantskou tradicí. Protestantismus, se svým důrazem na kázané a psané slovo, měl často problém s katolickým lpěním na viditelném, materiálním a osobním zprostředkování Boha. Katolictví se na druhé straně vždy cítilo dobře ve svátostech a obřadech, s Požehnanou Matkou a svatými.

Katolická vize, o které mluví McBrien, není jen teoretickou. Katolictví vždy nacházelo božské uvnitř

člověka. Boží láska je ztělesněna v bezpodmínečné vzájemné lásce lidí, a Boží odpuštění je zprostředkováno lidmi, kteří jsou si ochotni bezpodmínečně odpouštět navzájem. Důvodem například pro svátost smíření není, že Bůh nahoře odpouští nám zde dole. Když odkryjeme naši temnotu jinému člověku, tak můžeme upřímně zakusit sebeodhalení, které je potřeba pro úplné otevření se Bohu. A také můžeme zažít Boží lásku a odpuštění, které k nám přichází skrze jinou lidskou bytost. Věřit, že jsme usmířeni je jedna věc; zažít to je ale něco úplně jiného a pro náš duchovní růst o dost důležitějšího.

Nakonec, vždyť duchovní a hmotný svět jsou jedno, protože oba jsou Božím světem. Pro nás lidi, kteří jsme materiální i duchovní, jsou duchovní reality lásky, odpuštění, poctivosti, spravedlnosti, znalosti a pod. vždy zprostředkovány materiální realitou, kterou můžeme vidět, dotýkat se jí, cítit ji a slyšet. Kdybychom byli čistě duchovní, mohli bychom být s Bohem jen duchovně. Takto se ale vždy setkáme s Bohem prostřednictvím našeho těla. Dokonce i když se setkáme s Bohem ve zkušenosti naší soukromé modlitby, tak vždy musí pracovat náš velmi materiální mozek, aby nám tuto zkušenost umožnil.

Pro katolíky je tedy Boží milost tak či tak vždy zprostředkována lidskou zkušeností. Milost Ježíše Krista byla odhalena apoštolům prostřednictvím jejich zkušenosti s ním. Požehnání svátostí je zprostředkováno zkušeností lidí, kteří se na nich podílejí. Stejně tak jsou svatí vždy prostředníky milosti, a tím dělají realitu Boha historickou a viditelnou, hmatatelnou a věrohodnou.

Svatí každé doby zjevují pravdu Ježíšovu své době. Když se podíváme na jeho světce, můžeme uvidět, jak se zjevuje v libovolném úseku historie Bůh sám. Díky jejich otevřenosti Bohu byli prostředníky milosti a tuto milost vyzařovali do světa kolem sebe. V životech svatých můžeme rozeznat, jak Bůh v lidském životě koná.

Potřebujeme takové referenční body, jako jsou světcí, protože když dojde na žití evangelia, tak se bez nich velmi pravděpodobně sami uděláme normou. Můžeme číst Nový Zákon, ale vždycky se na něj budeme dívat našima vlastníma očima. Můžeme studovat Církevní učení, ale vždy ho budeme filtrovat skrze naše vlastní zaujatosti. Pokud nejsme sami světcí, nejsme pravděpodobně schopni dojít k nezaújatému porozumění evangeliu.

Ačkoli každý ze svatých měl svůj vlastní zvláštní způsob vnímání a žití evangelia, každý z nich byl nezaújatý v tom smyslu, že odložil své sobecké zájmy stranou a otevřel se radikálně pravdě, že k němu mluví Bůh. Každý byl v tak úplné jednotě s Bohem, jak jen člověk může být. Vrhł se naplno ne do toho, co on sám chtěl, ale co chtěl Bůh. Vzdal se zcela sám sebe, a to z něj udělalo světce.

Při snaze o svatost je hlavním problémem naše já. Nejsou to okolnosti, za kterých žijeme, ani lidé kolem nás, nebo dokonce ďábel. Naše já je sobecké, sebestředné a sebeochraňující. Nechce kapitulovat, vzdát se, poddat se. Osobnost, kterou jsme se stali, překáží v cestě naší vlastní sebetransformaci. Já, o kterém věříme, že jsme to my sami, nechce být konvertováno.

Svatí jsou hrdiny a hrdinkami křesťanského života, protože udělali ten nejodvážnější krok ven ze sebe, aby se setkali s Božským. Dali vlastní já stranou a postavili se před Pána nazí. Vyprázdnili své já, aby mohli být naplněni Bohem. Jakmile se zbavili vlastního já, stali se vnímavými ke zcela Jinému. A když do sebe to zcela Jiné přijali, dovolili Mu přetvořit jejich životy a udělat je svatými.

V tomto ohledu jsou si všichni svatí podobní. Jinak jsou ale tak rozmanití, jako jsou rozmanitá období ve kterých žili, okolnosti ve kterých se nacházeli a osobnosti které měli. Z obou důvodů je těžké třídit svaté. Jsou si tak podobní a zároveň tak různí. Nicméně, Církev ve svém liturgickém kalendáři zařazuje svaté různým způsobem mezi mučedníky, vyznavače, panny a tak dále. My se některých z těchto klasifikací přidržíme, ale k tomu, abychom ukázali, jak byli všichni ve své hrdinské svatosti stejní jiným způsobem, použijeme i naše vlastní kategorie.

7.1. Mučedníci

Prvními hrdiny a hrdinkami Církve byli mučedníci. Protože byli všichni usmrceni, máme sklon spojovat slovo mučedník (*martyr*) s umíráním. Řecké slovo *martyrein* ale jednoduše znamená vydat důkaz nebo svědectví. Mučedníci jsou křesťané, kteří vydávají poslední svědectví pravdě evangelia. Dobrou zprávou je, že Boží život je tak skutečný a živoucí, že ani hrozba smrti ho nemůže oslabit a ani smrt sama s ním

nemůže skoncovat.

Ve Skutcích apoštolských jsme četli o prvním mučedníkovi, Štěpánovi. Pravděpodobně si nikdy nepředstavoval, že by mohl být někdy nazýván světcem. Jen chtěl svědčit o pravdě Ježíšově svým životem, ale ti, kdo tuto pravdu nechtěli slyšet, ho ukamenovali k smrti. Ve svém životě dal všechno Kristu, a než aby něco z toho vzal zpět, všeho se vzdal. Jeho smrt a jeho mučednictví byly jednoduše pokračováním způsobu, jakým žil.

Sv. Štěpán byl zabit, protože se dopustil náboženského zločinu - prohlašoval Ježíše za mesiáše. Když se ale v průběhu staletí podíváme na řadu mučedníků, tak nemůžeme říct, že byli vždy zabiti z náboženských důvodů. Být na počátku v Římě křesťanem byl politický útok, tak jako být katolíkem v Anglii během reformace. Japonští mučedníci v 17. století byli zabiti z důvodů více kulturních a nacionalistických, než náboženských.

Ať je systém, proti kterému svědčí, jakýkoli, svatí jsou pro něj vždy hrozbou. Jejich vnitřní svoboda nezapadá do žádného strnulého systému. Jejich duchovní síla jim umožňuje se vzepřít jakémukoliv despotickému systému. Mohou a také se odmítají klanět modlám, ať jsou to zlato nebo stříbro, diktátoři nebo junty, zbraně nebo tanky. Někdy na to zapomínáme, když slyšíme o křesťanech, zabitých v Latinské Americe nebo Jižní Africe. Jsme v pokušení přisuzovat jejich smrti politické motivy, jako by je to tím mělo jako mučedníky zdiskreditovat.

Mučedníci prvního století všichni zemřeli z politických důvodů, protože se vzpírali nátlaku Římské říše. Vavřinec, Lucie, Anežka, Cecílie a mnoho jiných zemřelo, protože byli přistiženi, že patří k nezákonnému hnutí. Místo aby se zřekli své věrnosti Kristu a prozradili své společenství, dohnali své svědectví do krajnosti a nechali se usmrtnout. Stali se hrdiny a hrdinkami společenství, prvními svatými v prvotní Církvi.

Jejich jména byla připomínána v modlitbách večere Páně, a když byly jejich kosti pohřbeny v římských katakombách, společenství slavilo jejich vítězství slavením eucharistie na jejich hrobech. Jakoby i jejich kosti vyzařovaly stejnou duchovní energii, kterou vyzařovali ve svém životě. A křesťané chtěli být blízko nich, aby byli touto energií ducha mučedníků posíleni. Tato touha se rozvinula do praxe uchovávání kostí mučedníků v oltářích kostelů, které byly později postaveny na jejich památku. A po staletí katolické oltáře vždy obsahovaly alespoň několik málo pozůstatků svatých.

Ríká se, že krev mučedníků je semenem Církve, protože kdekoli jsou takoví svědci evangelia, tam Církev roste. Je věcí historický doloženou, že počet křesťanů během období římského pronásledování enormně rostl. Lidé se zajímali, co motivovalo takové hrdinství, a tak vyhledali křesťanské společenství a byli evangelizováni. Možná dnes církev neroste právě proto, že je méně mučedníků. Od té doby, co už nemusíme pro Krista umírat, se lidé někdy diví, pro co žijeme.

Nicméně kdekoli hrdinští křesťané čelí utlačovatelským systémům, tam jsou i mučedníci, a jejich životy vyzařují stejnou energii, která září z katakomb. Oni přenášejí život, energii a naději na ty, kdo vidí jejich svědectví, nebo o něm později alespoň slyší.

V roce 1943 se rakouský sedlák jménem Franz Jägerstätter postavil proti nacistickému režimu, který mu nařizoval, že musí vstoupit do armády a bojovat za otčinu. Stál velmi osamocen, protože dokonce i institucionální církev mu říkala, že by měl poslouchat vládu. On si namísto toho vybral poslušnost tomu, co mu říká Bůh, a vybral si raději smrt, než aby zabil jiné. Někdo může říci, že měl špatný odhad, že měl poslechnout Církev, že nebyl opravdovým mučedníkem, ale politickou obětí války. Ale po desetiletích jsme v příběhu zapomněli jména všech ostatních zúčastněných, zatímco to jeho dosud volá ke svobodě a povzbuzuje ostatní.

V ještě bližší minulosti, jako kdyby pykal za podporu hierarchie vojenským režimům, byl v roce 1980 v El Salvadoru zavražděn arcibiskup Oscar Romero. Postavil se ve své zemi proti vládnímu terorismu a svým lidem vyhlásil svobodu evangelia. Když byl zastřelen komandem smrti během sloužení mše v nemocniční kapli, někdo znovu řekl, že umřel spíš z politických, než z náboženských důvodů. Přesto je dnes oslavován chudými v El Salvadoru jako mučedník.

Lidé se mohou pokoušet nezaujatě posuzovat, zda křesťané, kteří jsou zabiti pro svoje přesvědčení, jsou opravdovými mučedníky nebo ne, ale nakonec mučednictví stejně není posuzováno nezaujatě. Svědectvím mučedníka je vášnivá oddanost evangeliu, která může být posuzována podle duchovní energie, kterou

vyzařuje dokonce i zpoza smrti. Ježíš řekl " Po jejich ovoci je poznáte." (Matouš 7:16). Ovocem mučednictví je život, naděje a celistvost přenesená na ostatní. Kdekoli jsou takové plody k nalezení, jejich semenem je krev prolitá za druhé.

Ježíšova smrt dává život světu. Smrt mučedníka dává život všem těm, kteří mohou pocítit a ocenit jeho svědectví. První mučedníci utvářeli svoje svědectví podle života a smrti Ježíše, a tím se sami stali vzory křesťanské svatosti a hrdinství. Dali ze sebe vše, a od jejich časů až po dnešek je svatost posuzována podle standardu, který nastavili.

7.2. Vyznavači a asketové

První staletí soustavného pronásledování byla ukončena v roce 313, kdy císař Konstantin vydal edikt, kterým vyvedl křesťanství v Římské říši z ilegality. Někteří císařové se později pokoušeli zvrátit situaci a občas byli pohané k novému náboženství otevřeně nepřátelští, ale většinou bylo být křesťanem už bezpečné. Perzekuce nebyly tak časté jako dříve, a když se vyskytly, nebyly tak prudké. Mučednictví už nebylo tak časté jako dřív a křesťané začali idealizovat další skupinu světců, kterým se říkalo vyznavači.

Když katolíci slyší to slovo dnes, tak obvykle předpokládají, že to má co dělat s vyznáním vin a svátostí smíření. Vyznavači v prvotní církvi byli ale lidmi, kteří vyznali, že jsou křesťané, riskovali tím umučení, ale usmrceni nebyli. Oni praktikovali to, co bychom nazvali *občanskou neposlušností*, a odmítali se zřici své věrnosti Kristu dokonce i před hrozícími soudci a rozhněvanými zástupy. Neobětovali by před pohanskými modlami, nebojovali by v armádě a neprozradili by jména ostatních křesťanů. Někdy byli uvězněni, zbiti a mučeni. Ale navzdory jejich přiznání se k víře a jejich hrdinské statečnosti nebyli zabiti.

Jak šla doba, termín *vyznavač* byl také používán pro křesťany, kteří žili svou víru hrdinsky, i když nebyla žádná bezprostřední hrozba pronásledování. Ale způsob, kterou ji žili, byl vnímán jako vyznání víry. Opravdu, během sta let od Konstantinova ediktu se křesťané stali v Římské říši většinou. Od té doby, co bylo už přijatelné být křesťanem, se k Církvi připojilo mnoho lidí. Ti by to nikdy neudělali, dokud byla cena za učenictví vyšší. A to byl začátek toho, co jsme nazvali kulturním křesťanstvím a etnickým katolicismem.

Pozdější vyznavači byli křesťané, kteří šli proti proudu své doby. Právě tak, jako první vyznavači riskovali pro svou věrnost Kristu mučednictvím, tito pozdější vyznavači riskovali nedorozumění a dokonce výsměch pro cestu, kterou evangelium žili. Když křesťané zchoulostivěli, oni věřili, že by křesťanský život měl být přísný. Když křesťané zbohatli, oni trvali na tom, že Ježíš povolal své následovníky k chudému a jednoduchému životu. Když se křesťané začali držet způsobů, kterými žil svět, oni si mysleli, že by bylo lepší ze společnosti odejít a žít evangelium někde jinde. Někdy to snad přeháněli, ale silně cítili, že musí vytvořit příklad k následování. Začali být za svaté považováni, protože jimi byli.

Pravděpodobně to nebylo tak, že by tito vyznavači sbalili svých pár švestek a začali se potulovat po okolí měst, aby žili sami. Stali se poustevníky proto, že se vzdali světa, ale zůstali věrni jeho principům. Vedli asketický život, velmi málo jedli a spali a většinu času se modlili a postili. To, že mohli žít bez komfortu společnosti a těšit se ze života jen spolu s Pánem, bylo jejich svědectvím pravdě. Pravdě, že Bůh je zdrojem všeho naplnění a štěstí.

První z těchto vyznavačů byli vlastně zrozeni během období pronásledování, ale žili až do značně pozdějších dob, kdy už nebezpečí pominulo. Vnímali zřetelně změnu, která se v církvi odehrála, když se stala společensky přijatelnou. Proto prahli po životní cestě, při které bylo v jeho raných dobách evangelium bráno vážně.

Jeho jméno bylo Opat Antonín, a on se rozhodl věnovat v egyptské poušti svůj život Bohu. Zvěst o Antonínově svatosti se ale rozšířila a malá skupina následovníků se nakonec rozhodla být blízko něho, aby se naučila žít podle přijatých křesťanských závazků. Musel žít zdravým životem, protože když v roce 356 zemřel, bylo mu přes sto let.

Nedlouho poté posunul Antonínův nápad o krok dál další mladík jménem Benedikt. Viděl potřebnost vzájemné podpory ve skupině žijící křesťanským životem a dal dohromady soubor pravidel pro zdravý komunitní život. Pravidla sv. Benedikta byla základem pro mnoho řeholních pravidel po celých 15 století

až dosud. Tím, že předepisovala denní řád modlitby a práce, pravidla sv. Benedikta udržovala zdravou rovnováhu mezi přísnou askezí a nezbytným lidským pohodlím. Během celého Benediktova života byly založeny tucty klášterů pro muže i ženy a ve středověku jejich počet dosáhl tisíců. V předchozích kapitolách jsme viděli, nakolik v průběhu staletí společenství mnichů a jeptisek přispěla církvi.

Mniši a jeptišky ztělesňovali ty křesťany, kteří se chtějí ptát na hlavní otázky evangelia a žít odpovědi v naprosté důvěře. Byli křesťanskými radikály v tom smyslu, že šli k jádru evangelia a zjišťovali, jaký druh života z něj může vzejít. Není nespravedlivé, pokud bychom je kvůli jejich vystoupení z hlavního proudu křesťanství nazvali prvními křesťanskými odpadlíky od společnosti. Postavili společenství na zcela odlišném modelu, než jaké viděli ve světě. Kláštery byli v podstatě křesťanské komuny, kde lidé mohli praktikovat radikální následování živého evangelia. Někdy zapomínáme, že přibližně po prvních pět století jejich existence byly složeny téměř výhradně z laiků.

V naší současnosti dokládají vlastním příkladem tento nejranější ideál mnišství trapisti. Většina dalších řádů benediktinské tradice žije podle uvolněnějších pravidel, ale trapisti je dodržují stále přísně, včetně pravidla mlčení. Trvají na tom, že abychom se ubránili polapení do her, které svět tak rád hraje, musíme žít podle velmi odlišných pravidel a mimo svět.

To neznamená, že trapisti nejsou informováni o tom, co se ve světě děje, nebo že jsou v tom nejsou zaangažováni. Thomas Merton byl trapistou, který ovlivnil svými spisy miliony lidí. Mnoho z nich bylo o modlitbě a spiritualitě, ale ke konci svého života předstihl většinu katolíků svými myšlenkami o sociální spravedlnosti. Myšlenky které přednesl v 60. letech o závodech ve zbrojení a jaderných zbraních byly oživeny americkou hierarchií o dvacet let později.

Inklinujeme k vnímání asketického života jako úniku ze světa. Opravdu je to tak, ale je to jen jedna polovina pravdy. Odstup dává prostor žít evangelium svobodně a z této svobody mluvit ke světu o tom, co žití evangelia opravdu znamená. V tomto prostoru můžete objevit radikální otázky, které Ježíš předkládá všem, kdo se nazývají jeho následovníky, takže můžete žít odpovědi v pravdivém učenictví.

Mnoho, pokud ne dokonce většina svatých, byli asketové v tom smyslu, že praktikovali duchovní ústup nebo distanci od světa, aby se na něj mohli podívat objektivněji. Tu a tam narazíme na svatou osobu, která vedla samozřejmě jednoduchý a od světa vzdálený život. Takovou osobou byl Charles de Foucauld, mladý muž, který se otočil zády k falši Francie 19. století, aby žil v chýši na Sahaře. Toužil po jednoduchém životě ve světě, který se stává stále složitějším, a porozumět mystériu Ježíšovu ve světě, který se zdál nechápajícím. Jeho přátelé mysleli, že zešlel, ale on se ještě modlil, aby zakusil opuštěnost Ježíšovu, a tak aby byl v úplném spojení s Kristem, kterému byl svět odepřen. Toužil se ptát po posledních otázkách evangelia, a chtěl to dělat tam, kde si byl jist, že se na něj nikdo nebude dívat. Nechtěl dělat nikomu divadlo, nebo být někým chválen. Modlil se jen, aby našel odpovědi a naplno podle nich žil.

Charles jednou do svého deníku napsal, že doufá, že ho potká násilná smrt tak jako Ježíše, a že zemře nepoznaný a nedoceněný. O několik měsíců později bylo jeho tělo nalezeno zkrvavené a opuštěné. Patrně se stal obětí násilnických vetřelců do jeho samoty. Bez ohledu na to, co si můžeme o jeho podivné touze myslet, Bůh jak se zdá na jeho modlitbu odpověděl.

Nikdy netušil, že jeho duchovní dědictví bude vtěleno do komunity křesťanů, kteří se začali obdivovat autentičnosti jeho života a jeho oddanosti k jednoduchosti evangelia. Malí bratři Ježíšovi a Malé sestry Ježíšovy, jak jsou nazýváni, žijí v maličkých skupinách dvou nebo tří lidí v nejchudších částech světa. Nejsou všeobecně známí, protože nezkoušejí udělat něco velkého podle měřítek světa. Přesto jsou k nalezení po celé Evropě, Africe, Asii i Americe, a jejich počet stále roste. Lidé jsou přitahováni jednoduchostí jejich životního stylu a autentičností jejich života modlitby. Oni se jen pokoušejí žít evangelium v duchu Charlese de Foucaulda a prokazovat laskavost a pohostinství potřebným lidem. Nepokoušejí se převádět druhé ke křesťanství, ale vždy se najdou tací, kteří z jejich života rozpoznají pravdu evangelia a chtějí se k nim přidat.

Určitě to je jejich vzácný duchovní dar, zvláštní charisma. Ne každý je povolán Bohem k životu evangelia tak radikálně, ale ti, kdo žijí takto autenticky evangelium, jsou nám znamením, že to je zároveň možné i úžasné. Jejich životy jsou plné milosti a krásy, která většině z nás uniká. Jejich ochota klást si krajní otázky nás nutí ptát se sami sebe, zda jsme opravdu ochotni jim čelit.

Asketové v církvi chápou, že evangelium je v první řadě životní styl. Institucionální Církev od čtvrtého století inklinovala k tomu, udělat z evangelia styl myšlení, záležitost doktríny a vyznání. První poustevníci a mniši se ale nestarali o doktrínu, nýbrž o život. Polemizovali ne s těmi, kdo pochybovali o vtělení, ale s těmi, kteří nežili svůj život podle Ježíše. Nestarali se, zda Duch Svatý je v Trojici odlišnou osobou, ale jestli Duch je oživující silou křesťanského života. Nebylo jim vlastní pátrat intelektuálně po pravdě nauky, ale pátrat duchovně po živé pravdě.

Na středověkých obrazech je sv. Antonín na poušti často zpodobňován obklopen d'ábly, kteří se ho pokoušejí svádět. V naší současnosti pravděpodobně chápeme tato pokušení v pojmech nauky a mravů – nevěřit v Boha, neposlušnost Prikázání a pod. Skuteční démoni jsou ale v našich životech mnohem subtilnější, než tito. My věříme v Boha, ale zanedbáme naslouchání Pánu v každodenní modlitbě. My posloucháme Prikázání, ale naše mysl je právně formalistická a cynická. Každý týden dáme do sbírky nějaké peníze, ale nedáme sami sebe těm, kdo nás potřebují. Jdeme k přijímání, ale v našich srdcích chováme žárlivost a nenasytnost, hořkost a hněv.

Asketové nám připomínají, že se můžeme dobrat poznání Boha a samých sebe pouze v osamění. Když nemáme žádnou sociální roli, kterou bychom hráli, musíme být sami sebou. Když jsou odloženy všechny naše veřejné masky, začneme teprve vidět nahou pravdu. Když jsou odstraněny všechny naše podpůrné systémy, tak teprve objevíme, zda opravdu Bohu důvěřujeme. Vyznáváme naši víru pouze našimi rty, nebo také našim životem? Svatí, které uctíváme jako hrdiny a hrdinky, nám ukazují, co to znamená si klást zásadní otázky a riskovat nalezení základních odpovědí o našem životním stylu.

7.3. Zakladatelé

Mnoho světců oslavených Církví je zakladateli společenství. Lidé, kteří vynikají ve svatosti, kromě těch, kteří mají charisma být poustevníky, vnímají, že sdílení víry, sdílení života a poslání jsou pro žití evangelia nezbytné. Když nemohou najít skupinu, která by tuto vizi podporovala, tak ji často vytvoří kolem sebe.

Téměř v každém století byli svatí, kteří buď společenství založili, nebo nějaké už existující reformovali. Často začali v osamění a naslouchali Pánu v modlitbě tak dlouho, až pochopili, že to, co Bůh chce aby dělali, nemohou dělat sami. Potřebovali podpůrnou skupinu a skupinu, která by na tom pracovala, tělo Kristovo, jehož členové by mohli společně žít Ježíše ve světě.

Sv. Augustin, slavný biskup ze Severní Afriky, který žil na přelomu pátého století, viděl potřebu komunitního života mezi jáhny a kněžími jeho diecéze, a tak některé z nich přizval ke společnému životu poblíž jeho katedrály. I když nezaložil řeholní řád jako takový, později byli založeni Augustiniáni v jeho duchu.

Sv. Dominik ve 13. století začal s vizí misie, a to kázáním evangelia lidem ve venkovských oblastech, které byly hierarchií zanedbávány. Hledal ve městech kněze, kteří by se k němu chtěli připojit. Žili z almužen a podporovali se navzájem, zatímco studovali na univerzitách, aby dosáhli lepších znalostí v teologii. Ačkoli jsou všeobecně známi jako dominikáni, jejich oficiální název je Řád kazatelů.

Sv. Vincenc z Pauly a sv. Luisa de Marillac prorazili tradiční omezení, vnucovaná ženám až do 17. století. Od ženské zbožnosti se vždy očekávalo, že se bude odehrávat v klášterech, chráněna klášterními zdmi, ale Luisa viděla, že existuje také poslání, vykonávané na ulici mezi chudáky. S podporou sv. Vincence překročila tradici, bojovala s hierarchií, která jejímu neobvyklému nápadu odporovala, a založila Dcery božské lásky (vincentky). Vincenc sám založil misijní kongregaci (Congregatio Missionis) pro práci mezi chudými a mnoho dnešních farností má dnes společenství sv. Vincence z Pauly, ve kterých laici ve svém sousedství provozují jeho misi.

Sv. Ignác z Loyoly, voják, který se zotavoval ze zranění z boje, slyšel Pánovo volání ke službě Církvi, když Evropa byla rozpolcena reformací. Uvědomil si, že pokud chce vycvičit armádu apoštolů k nápravě Církve a dobýt svět pro Krista, musí vytvořit úplně jiný styl komunity. Až do Ignácových časů byly řeholní řády organizovány podle vzoru klášterů, ve kterých spolu žily velké skupiny a modlily se každý den spolu v kapli kněžské oficiem. Ignác poslal své misionáře ve skupinách po dvou a třech a přikázal jim modlit se

zkrácenou formu oficia (základ dnešního breviáře) v soukromí. Byl za tento odklon od tradice kritizován, ale zkrátka, když jeho tovaryšstvo Ježíšovo (nebo jezuité, jak byli zkráceně nazýváni) poslalo své lidi do Afriky, Asie a Ameriky, vykonalo misionářskou práci v rozsahu v historii církve nesrovnatelném.

Zakladatelé společenství mají vždy cit pro to, co Církev v určité době potřebuje. A také mají dar pro naplnění těchto potřeb. Institucionální Církev často nechápe tuto potřebu nebo nesouhlasí s tím, jak by měla být uspokojena, a tak se hierarchie pokouší utlumit tvořivé charisma řádů. Někteří zakladatelé se tváří v tvář opozici vzdají a jejich práce nepřetrvá. Ale společenství ochotná k dialogu s hierarchií a žijící v tvořivém napětí s institucí jsou schopna pronést svůj dar i k následujícím generacím.

Stejný fenomén pokračuje v církvi dodnes. Laici se shromažďují do svých vlastních malých společenství, ale často na ně kněží a biskupové pohlížejí s podezřením. Přesto se ale, jak jsme viděli v předcházejících kapitolách, obnova Církve děje skrze formaci společenství, tak jak tomu bylo v historii Církve vždy.

Před čtvrtstoletím II. vatikánský koncil vyzval řeholní řády, aby se reformovaly návratem k charismatu svých zakladatelů, ale když to řády skutečně udělaly, tak tomu hierarchie někdy klade odpor. Lituji toho, že jeptišky nenosí hábity, ale zapominají přitom, že velmi často byly hábity jen běžně nošenými šaty z časů, kdy byly řády založeny. Ostře kritizují skutečnost, že kněží a řeholní bratři opouštějí velké instituce, ale zapominají, že velmi často měli zakladatelé na mysli život v malých společenstvích. Požadují, aby představení byli vysvěcenými kněžími i v řádech jako např. františkáni, kde František sám odmítal vysvěcení a nemohl by proto být dnes představeným svého vlastního řádu.

Zakladatelé jsou vizionáři v tom smyslu, že vidí nové cesty evangelijního života společenství tam, kde staré způsoby zvětraly rutinou. Zakladatelé jsou také radikály v tom smyslu, že sami sobě a svým následovníkům pokládají ty nejzákladnější otázky evangelia. Institucím jsou často vizionáři a radikálové nepohodlní, jenomže ony mohou být obnoveny jen těmi, kdo vidí to, co zatím nevidí nikdo jiný. Naštěstí pro Církev se také hierarchie naučila žít ve tvořivém napětí se zakladateli společenství a s těmi, kdo věří ve svou radikální vizi života podle evangelia.

7.4. *Mystici*

Mysticismus je v katolické tradici znalost Boha skrze zkušenost. To není znalost hlavy, ale znalost srdce, to není pochopení intelektuální, ale intuitivní, to není porozumění logické ale emocionální. Je to druh vědomí, které se rozvíjí mezi blízkými přáteli, když jeden může téměř instinktivně říci, co si ten druhý myslí nebo cítí. Mystici si prostřednictvím dlouhých hodin své modlitby a zažívání přítomnosti Boží vyvinou stejný druh citlivého povědomí o tom, co od nich Pán chce.

Kdy mystici píšou o své zkušenosti Boha, mluví jazykem, který se velmi liší od jazyka teologie a církevní nauky. Oni mluví tím, co může být nejlépe nazváno náboženskou poezií, jazykem symbolismu, obrazů a pocitů. Obyčejná slova nemohou popsat to, co zažívají, a tak mystici protahují význam slov mimo jejich běžné používání. Není třeba zdůrazňovat, že když to dělají, tak jsou často nepochopeni těmi, kdo takové zkušenosti sami nemají. Byli dokonce někdy prohlášeni za kacíře, protože neužívali teologický jazyk "správně".

Z těchto důvodů, ačkoli někteří mystikové byli jako světcí kanonizováni, tak většina nikoliv. Tento nedostatek oficiálního uznání ze strany institucionální Církve ale nezabránil křesťanům rozpoznat v mysticích hrdiny a hrdinky rozjímavé, kontemplativní modlitby.

Mistr Eckhart, který žil ve 14. století, byl jedním z těch mystiků, kteří měli potíže kvůli vyjadřování poeticky paradoxních sdělení o Bohu. Když hovořil o svém životě modlitby, tak například říkal: "Já prosím Boha, aby mě Boha zbavil". Na povrchu to zní, jakoby Eckhart prosil Boha, aby z něj udělal ateistu! Ale to není vůbec tím, co měl na mysli. Co se pokoušel v jedné krátké větě sdělit je, že abychom došli k hlubší zkušenosti Boha, musíme Ho prosit, aby nás zbavil Jeho falešných obrazů. Eckhart chce zakoušet Boha otevřeně a upřímně, a tak se modlí, aby byl svlečen ze všech masek, které jsme Mu nasadili, abychom se vyhnuli pohledu na naprostou jinakost nekonečného tajemství.

Při jiné příležitosti Eckhart řekl: "Oči, kterými se díváme na Boha, jsou ty stejné oči, kterými se On

nejprve díval na nás". Zní to paradoxně, ale přesto je to hluboce mystické. Dojdeme k porozumění významu jen tehdy, když v naší vlastní zkušenosti modlitby objevíme, o čem to je. Realitu je těžké převést do slov, ale znamená to něco, jako že touha, kterou máme po Bohu, je sama darem Božím, nebo že láska, kterou máme pro Boha, je už milujícím Bohem, který je v nás.

Sv. Terezie z Avily a sv. Jan z Boha byli dva španělští mystici 16. století, kteří byli nakonec kanonizováni, ale během celého jejich života byli často ve sporu s církevními představiteli, kteří jejich obnově náboženského života nedůvěřovali. Jako typičtí mystici, mluvili a jednali přímo ze svého života modlitby, a jejich činnost byla často vnímána jako ohrožování institucionálního systému. Protože mystici zakoušejí velkou vnitřní svobodu od institucionálních struktur, jejich pokora a oddanost k Církvi je často ověřena do krajnosti.

Sv. Terezie z Lisieux, populárně známá jako Terezie od Dítěte Ježíše, se nikdy nedostala do potíží kvůli tomu co řekla a udělala patrně proto, že byla tak opravdová a neokázalá. Ona nenapadala žádné náboženské autority, ale dělala své denní povinnosti v soustavném postoji úcty ke Kristu. Její spisy přitahovaly ve 20. století široký okruh čtenářů, protože byly odzbrojujícím způsobem prosté, ale zároveň hluboce mystické.

Když hovořila o vině a negativismu, které si lidé někdy uvnitř sebe nosí, řekla: "Kdokoli je ochoten klidně snášet to utrpení být nepříjemný sám sobě, ten se stává příjemným útočištěm pro Ježíše". Většina z nás se pokouší potlačit naše pocity viny a utéci od špatného pocitu ze sebe samého, ale skrze její vztah ke Kristu se Terezie naučila poctivější a zdravější praxi. Řekla, že je třeba našim hříchům a chybám čelit a pamatovat si, že Bůh nás miluje jim navzdory. Když si připustíme naši porušenost, tak můžeme dovolit Ježíšovi vstoupit a uzdravit nás. Naučila se tomu prostřednictvím mystické modlitby - sto let předtím, než psychoterapie objevila uzdravující sílu sebepoznání a sebepřijetí.

Pierre Teilhard de Chardin byl jezuita, kněz, vědec, básník a mystik, který žil v našem 20. století. Od té doby, co začal psát o evoluci, tak se dostával do potíží s hierarchií, protože to bylo dříve, než většina lidí v Církvi tuto myšlenku přijala. Většina jeho prací nebyla vydaná dříve, než po jeho smrti. Když si je čteme, tak můžeme vidět, jak jeho mystická intuice smíchala náboženství a vědu, poezii i rozum. Krásně se čtou, ale obtížně se chápou. Mystici myslí a cítí v hloubkách, které jsou většině z nás neznámé.

Pro mystiky je smyslem času věčnost, tak jako pro Boha. Minulost, přítomnost a budoucnost jsou v záblesku mystického jasnozření spojeny. Oni mluví o Ježíšově ukřižování tak, jako kdyby se stalo dnes, nebo vidí příští události tak, jako kdyby se děly právě teď. To stejné platí pro mystické vnímání prostoru. V jejich náboženské zkušenosti jsou nebe a země jedna realita a mizí rozdíl mezi přirozeným a nadpřirozeným. Všechno se spojuje do jednoty tak, jak to dělá Bůh, který zahrnuje všechny čas a prostor do jednoho Božího objetí.

Caryll Houselander, anglická mystička, která také žila v tomto století, je toho znamenitým příkladem. Když byla dívkou, tak měla několik hluboce mystických zkušeností, skrze které pak vnímala svět po celý zbytek svého života. Jednoho dne se při jízdě Londýnským metrem dívala kolem sebe a viděla Krista v každém člověku, na kterého se podívala. To ji přivedlo k pochopení, že Kristus je přítomen v každé osobě, v každé zemi a v každém století.

Jindy, krátce poté, co komunisti ovládli Rusko, se dívala na novinovou fotografii zavražděného cara a viděla Krista znovu. A jeho koruna z trní nahrazovala carovu korunu ze zlata. Když zvedla oči, spatřila obrovskou ruskou ikonu Krista rozprostřenou nad městem, a pocítila hluboké přesvědčení, že to bude skrze Rusko, až se Kristus vrátí spasit svět. Katolíci se modlili po desetiletí o konverzi Ruska, a snad tyto modlitby budou vyslyšeny způsobem, který nejméně očekáváme. Přinejmenším jeden mystik měl symbolickou vizi, že se to splní.

Mystici jsou zvláštním darem Církvi, protože nám ukazují, jak daleko můžeme dojít v modlitbě, nebo spíše jak daleko nás Bůh vezme, jestli si my sami povolíme být vedeni do modlitby. Oni jsou hrdiny a hrdinkami modlitebního rozměru křesťanského života, protože se odvážně otevírají plně lidské zkušenosti Boha. Odhalují nám nejhlubší smysl konverze, která je naprostou transformací našeho života skrze jednotu s Kristem.

7.5. Myslitelé

Někdy svatí nezapadají tak snadno do kategorií, které jsme si pro pochopení, kde se ve spektru svatosti nacházejí, sami vytvořili. Sv. Tomáš Akvinský byl například celý svůj život teologem, ale měsíc před svou smrtí měl mystickou zkušenost, která způsobila, že se mu všechna ta léta bádání zdála bezvýznamná. Traduje se, že řekl: "To je tak bezcenné, jako hromada slámy". Snad je to opravdu tak, ale Tomášova sláma poskytla palivo pro katolickou teologii i staletí po něm.

V kalendáři svatých jsou myslitelé a intelektuálové obvykle označováni za učitele Církve. Byli tak říkajíc Ph.D. v teologii dokonce ještě předtím, než univerzity začaly udělovat vědecké hodnosti. Slovo *doctor* v latině jednoduše znamená toho, kdo učí, a Církev se od těchto učitelů naučila hodně.

Zhruba polovina kanonizovaných učitelů církve žila během prvních staletí a byla nápomocna při formulaci základních pravd víry, které jsou obsaženy v Krédu. Mnoho dalších žilo ve středověku, kdy byly založeny nejstarší univerzity Evropy. Jelikož hlavními předměty, které se v těchto nových školách vyučovaly, byly filozofie a teologie, tak tito profesori určili standardy západního intelektuálního života, který byly od té doby charakteristickými znaky vzdělanosti. Zápasili s velkými spornými otázkami své doby: morálními i politickými, individuálními i sociálními, vědeckými i náboženskými. Univerzita byla místem, kde se všechny znalosti shromažďovaly, aby byly prozkoumány, diskutovány a postoupeny další generaci učenců.

Sv. Anselm, který žil v jedenáctém století, byl jedním z prvních středověkých učenců tohoto typu. On je to, kdo definoval teologii jako "víru hledající porozumění", který vyrovnával nároky těch, kteří říkali, že všechno co potřebujeme je víra, proti nárokům těch, kdo říkali, že věda je vším. Od Anselmovy doby mělo katolictví k úloze rozumu v náboženství zdravý respekt. Říkal, že slepá víra není způsobem křesťanského života, protože kdyby tomu tak bylo, tak by nám Bůh k myšlení rozum nedal.

Sv. Tomáš Akvinský a sv. Bonaventura žili oba ve 13. století, na vrcholu středověkého univerzitního života. Oba napsali velká díla, ve kterých se pokoušeli spojit dohromady všechno to, co byl známo prostřednictvím Božího zjevení i prostřednictvím lidského bádání. Bonaventura byl také správcem františkánského řádu, takže nepsal tolik jako Tomáš, ale oba stavěli na agendě, kterou pro katolickou teologii sestavil Anselm.

Ačkoli se Tomášova *Summa Theologica* později stala v katolických seminářích standardní učebnicí, za jeho života byla jeho práce vším, jen ne nekontroverzním dílem. Zatímco on byl pouhým studentem v Paříži, tak byly znovuobjeveny práce řeckého filozofa Aristotela. Tomáš v nich našel hodně pravdy, ale soudobí konzervativci proti němu útočili, že pro vytváření křesťanské teologie používá názory ateistů.

V historii teologie byly v jedné nebo druhé podobě tyto stále stejné boje vedeny donekonečna. Jeden po druhém se ale díky úsilí odvážných intelektuálů nové pohledy astronomie, archeologie, evoluce, etiky, politiky, psychologie a mnoha jiných disciplín do křesťanského myšlení integrovaly. Byli přesvědčeni, že kde je jeden Tvůrce vesmíru, tam nakonec nemůže být žádný rozpor mezi náboženstvím a vědou. Čas prokázal, že měli pravdu, a my z jejich vytrvalého přesvědčování těžíme. Katolictví bylo vírou a bádáním takových myslitelů nesmírně obohaceno.

V naší současnosti tato bitva probíhá na mnoha frontách, ale nejvýrazněji na jedné, která obvykle tvoří palcové titulky – teologie osvobození. Myslitelé jako Gustavo Gutierrez a Leonardo Boff byli kritizováni za to, že ve svých spisech používají některé z názorů Karla Marxe. Protože Marx byl ateista a jeho kritika západní společnosti byla adoptována komunismem, tak někteří mají pocit, že jeho myšlenky nemohou mít v teologii žádné místo.

Katoličtí intelektuálové ale nemusejí za přijetí svých myšlenek vždy bojovat. Někdy je velký rozhled a učenost jejich myslí dostatečný, aby jim zjednal respekt. Karel Rahner a Bernard Lonergan jsou dva takoví myslitelé, jejichž práce ukázaly katolickému světu, že teologie může úspěšně integrovat moderní filozofii a vědu do široké intelektuální syntézy. Do určité míry vděčíme za úspěch II. vatikánského koncilu myslitelům, kteří pomohli biskupům nahlédnout, že církev může k vyjadřování své víry využít modernější způsoby.

Bohužel, od těch dob co byly ženy vyloučeny z univerzitního studia, tak máme jen dvě učitelky církve.

Sv. Terezie z Avily byla za učitelku církve prohlášena první a sv. Kateřina Sienská v r. 1970 jako druhá. Jakmile ženy vstoupí plněji do intelektuálního života katolicismu, budou nepochybně velkým přínosem. V předcházejících kapitolách jsme dovodili, že duchovní temperament katolictví je podstatně ženský, ale tento lidský rozměr v teologii na svou plnou integraci teprve čeká.

Myslitelé, intelektuálové, spisovatelé, učitelé - někteří byli oficiálně vyhlášeni za svaté a někteří ne. Mnoho z nich ale svou hrdinskou víru prokázalo a církev má z jejich neustávajícího hledání porozumění předpokladům této víry užitek.

7.6. Aktivisté

Na opačném konci spektra, než akademici, jsou aktivisté. Lidé, kteří jdou a udělají. Namísto psaní o křesťanské víře ji žijí do krajnosti. Mnoho vyznavačů a zakladatelů by mohlo být do této skupiny umístěno též, ale část vyznavačů byla rozjímavými samotáři a ne všichni aktivisté založili svá vlastní společenství. Proto potřebujeme pro tyto hrdiny, kteří našli své poslání v aktivním životě evangelia, další skupinu.

Svatí misionáři nám přijdou na mysl jako první. Sv. Patrik v pátém století a sv. Kolumbán v šestém věnovali svoje životy přinášení křesťanství a civilizace ke keltským kmenům Irska a Skotska. Ačkoli na britských ostrovech založili mnoho klášterů, tak nezamýšleli založit nové řeholní řády, ale chtěli vybudovat centra křesťanského života, ze kterých by mohli být vysíláni další misionáři.

Mnoho misionářů, kteří naopak přinesli křesťanství do západní Evropy, bylo keltskými mnichy, potomky prvních konvertitů. Sv. Kolumbán předtím, než v sedmém století umřel v severní Itálii, rozšířil víru po Francii a Švýcarsku. Sv. Bonifác opustil pohodlí kláštera v Anglii a požádal papeže Řehoře II o povolení stát se misionářem. Papež vysvětil Bonifáce na biskupa a poslal ho do Německa, kde řídil velké misionářské úsilí osmého století.

Svatí Cyril a Metoděj byli dva bratři, kteří ve východní Evropě vykonali to, co keltští mniši dosáhli na západě. Opustili svůj domov v Řecku, aby kázali evangelium na území dnešního Bulharska, Československa, Polska a Ruska. Stejně jako mniši před nimi, přinesli svou misi nejen křesťanství, ale také civilizaci. Přeložili Bibli do slovanského jazyka a zavedli abecedu, protože do té doby neměl slovanský jazyk psanou podobu.

Poté, co byla dokončena konverze Evropy, už o misionářích nemáme mnoho písemných zpráv. A to až do doby, kdy bylo objeveno, že země je kulatá a obývaná lidmi, kteří ještě o Kristu neslyšeli. V 15. století Církev obnovila své misionářské úsilí a posílala do Asie a Ameriky hlavně františkány a jezuity, i když během této doby byly založeny i další misionářské řády.

Sv. František Xaverský se úplně vyčerpal, když sám dovedl ke konverzi tisíce křesťanů v Indii a Japonsku, kde před dovršením padesáti let věku zemřel. Bartoloměj de las Casas žil většinu svého života ve Španělsku, ale když navštívil Jižní Ameriku a viděl, jak španělé zotročují indiány, tak věnoval svůj život psaní a argumentaci u soudů, že taková brutalita se přičií evangeliu.

Sv. Izák Jogues se vrátil k pokřesťanštění irokézských indiánů v oblasti dnešního New Yorku i poté, co ho během jeho první misionářské cesty mučili a zmrzačili mu ruce. Netřeba říkat, že zemřel mučednickou smrtí. Úplně jiný osud očekával Junipera Serru, který byl vyslán kázat evangelium na západ. Dožil se šťastného stáří, ale úžasným faktem jeho příběhu je, že svou cestu nahoru a dolů po Kalifornském pobřeží nezačal dříve, než v pětapadesáti. To je věk, kdy se mnoho lidí začne těšit na důchod. Mnoho misií, které založil, vyrostlo v kalifornská velkoměsta: San Francisco, Santa Clara, San Diego apod.

Ne každá misionářská práce se ovšem musí dělat v cizích zemích. Už jsme mluvili o misi sv. Vincence z Pauli pro chudé v Evropě a můžeme to vyvážit zmínkou o těch, kdo se stejného apoštolátu ujali ve Spojených státech. Sv. Alžběta Anna Setonová viděla potřebu katolického vzdělání pro chudé děti ve městech, a sv. Kateřina Drexel vnímala tu stejnou potřebu u černých a indiánských dětí na Jihu a Západě. V duchu sv. Luisy de Marillac, Alžběta i Kateřina povzbuzovaly další ženy k připojení se k jejich misi a založily dva z nejvýznamnějších učitelských řádů ve Spojených státech, Sestry charity a Sestry Nejsvětější Svátosti.

Dorothy Day nikdy nesnila o založení řeholního řádu, ale započala spolu s Petrem Maurinem v New

Yorku v roce 1930 hnutí katolického dělnictva. Viděla, že základní příčinou chudoby je nespravedlivý ekonomický systém, ve kterém jsou chudí nuceni žít, a věnovala svůj život nejen nasycení chudých a poskytování přístřeší bezdomovcům, ale také boji za spravedlivé mzdy a lepší pracovní podmínky. Vedla až konce svých třiaosmdesáti let velmi aktivní křesťanský život.

Aktivisté často nejsou mezi svými současníky populární. Nespočet misionářů, o kterých jsme ani nemluvili, zemřelo jako mučedníci. Bartoloměj de las Casas si znepřátelil soudy Španělska kvůli obraně lidských práv indiánů právě tak, jako další méně proslulí františkáni a jezuité, kteří se také zastávali utlačených. Během celého svého života Dorothy Day často spílala do socialistů a komunistů, protože kritizovala systémová zla kapitalismu.

V naší současnosti jsou nejvíce vidět aktivisté, kteří protestují proti závodům ve zbrojení v naší vlastní zemi a ti, kdo bojují za politickou a ekonomickou spravedlnost v Jižní Africe a Latinské Americe.

Mnoho z nich je angažovanými laiky a mnoho jich je také jeptiškami a kněžími. Když trvají na tom, že evangelium není pro chudáka radostnou zvěstí, pokud ho neuvolní z útisku, tak jsou nálepkováni jako podvraceči a zrádci. Jak pozoroval Dom Helder Camara, arcibiskup v Brazílii: "Dokud krmím chudé, tak mě nazývají světcem. Ale když se zeptám *proč* jsou tak ubozí, nazývají mě komunistou."

Zapomínáme, že když Ježíš kázal evangelium chudým, dělal si také nepřátele. Byl označován náboženskou vrchností za rouhače, ale nakonec byl usmrcen vrchností politickou. Může být, že Římané a jejich židovský protějšek viděli revoluční význam evangelia, který my máme tendenci přehlédnout? Mohl by to být důvodem, proč v každé době chudí a slabí přijímají evangelium více bezprostředně, než bohatí a silní? Sociální aktivisté v Církvi, jak minulí, tak i současní, věří, že odpověď na tyto otázky je ano.

Starozákonní obraz mesiáše, který byl aplikován v Novém Zákoně na Ježíše, byl obrazem trpícího služebníka. Aktivističtí hrdinové a hrdinky věří, že žít jako Ježíšovi křesťané by mělo znamenat věnovat své životy pomoci druhým, dokonce až k vlastnímu utrpení. Jako Ježíš, i oni obětují svoje životy a je-li to nezbytné, pro spásu světa se jich i vzdávají.

7.7. Humanisté

Z příběhů, které jsme až doposud popisovali, by se mohlo zdát, že je nemožné být svatými, aniž bychom udělali něco výjimečně odlišného od toho, co dělá většina lidí. Do značné míry je to pravda, ale není to celá pravda. Někteří lidé se stanou pro druhé hrdiny tím, že dělají obyčejné věci s mimořádnou vírou v Boha. Z nedostatku lepšího pojmenování bychom je mohli nazvat křesťanskými humanisty. Vedou aktivní život, ale nejsou misionáři ani sociálními aktivisty. Vedou oddaný život, ale nejsou nutně oddáni mimořádné věci.

Snad nejlepším příkladem takového světce je Tomáš Morus. Povoláním právník, ženatý a s rodinou a také s mnoha schopnostmi, které mu přinesly v Anglii 16. století význačné postavení. Kromě toho, že byl praktickým obchodníkem, byl také filozofem a spisovatelem, miloval hudbu a podporoval umění. Král Jindřich VIII. ocenil poctivost a administrativní dovednost Tomáše Mora a jmenoval ho královským kancléřem. Když se Jindřich rozhodl, že aby se mohl rozvést se svou manželkou, musí se jmenovat sám hlavou anglikánské církve, téměř všichni šlechtici a biskupové souhlasili, že tento krok je politicky nezbytný. Tomáš se k tomu ale odmítl připojit, jeho oddanost k papeži byla označena za zradu a on byl za poslušnost ke svému svědomí popraven.

Svatí, které nazýváme humanisty, jsou celí a integrovaní lidé. Jsou schopni vyvažovat mysl a srdce, vědu a umění, náboženství i politiku do plně lidského života. Je věcí historické skutečnosti, že takové vzdělání a rozvoj osobnosti byl k dispozici jen pro relativně bohaté. Z tohoto důvodu patří řada těchto světců mezi šlechtice.

Sv. Alžběta Uherská byla provdána za šlechtice, kterého velmi hluboce milovala, a využívala v zemích svého manžela svou pozici a vliv při rozdávání jídla a oblečení ožebračeným sedlákům. Poté, co byl její muž zabit ve válce, zajistila péči pro svoje děti a pak se připojila ke třetímu řádu sv. Františka, kde strávila své zbývající dny v chudobě a modlitbě. Žila plným životem, i když jí bylo když zemřela jen dvacetčtyři let.

Sv. Ludvík IX. Francouzský žil tak jako Alžběta ve 13. století ve vrcholném středověku. Byl také ženatý a žil dost dlouho na to, aby měl deset dětí. Slíbil, že bude dobrým křesťanským králem, a byl svým lidem milován pro jeho poctivou vládu a jeho velkomyslnost k chudákům. Jeho smysl pro povinnost k Bohu ho inspirovala, aby vedl křížovou výpravu a osvobodil Svatou zemi od muslimské nadvlády. Jeho dlouhý a pestrý život ukazuje, jak je možné být svatým navzdory pokušení síly a slávy.

Sv. František Saleský byl biskupem ve francouzsky mluvícím Švýcarsku v době reformace. Když byl protestanty vyhnán z Ženevy, věnoval hodně času duchovnímu vedení laiků, zvláště žen. Radil jim, jak rozvinout jejich vztah s Bohem, i když přitom vedou aktivní život jako manželky a matky se sociální zodpovědností. Navzdory tradici, že jen ti mohou opravdově následovat Krista, kteří opustí svět, psal dopisy a knihy povzbuzující lidi, aby zůstali ve světě a vedli oddaný křesťanský život.

Ačkoli sv. Filip Neri pocházel ze zámožné italské rodiny, rozhodl se žít v Římě 16. století svým vlastním životem. Jako aktivní laik shromáždil kolem sebe společenství mladíků, kteří pracovali mezi chudými a nemocnými. Až ve svých 35 letech došel k přesvědčení, že by mohlo být lepší nechat se vysvětit na kněze a svou komunitu nechat uznat za řeholní řád. Oratoriáni se ale lišili od ostatních řádů té doby v tom, že žili ve společenství bez skládání tradičních řeholních slibů, aby mohli lépe pracovat ve světě a pokoušet se udělat z něj lepší místo k životu.

Když John Henry Newman konvertoval v Anglii 19. století ke katolictví, byl anglikánským knězem s pověstí skvělého kazatele a pečlivého učenice. Jeho bádání v nejranější církevní historii ho ale dovedlo k závěru, že pokud chce patřit k apoštolské Církvi, měl by se připojit k Církvi vedené papežem. Ve své touze po katolickém kněžství se rozhodl, že oratoř, tak jak ji založil Filip Neri, odpovídá jeho akademickému životnímu stylu. Po mnoho let studoval a psal v relativním ústraní až do doby, než ho papež Lev XIII. jmenoval kardinálem a upozornil na jeho práci celý katolický svět.

Mnoho svatých, které bychom zařadili mezi humanisty, bylo církevními správci, nebo jak se častěji uvádí, biskupy. Přestože byli duchovními, jejich každodenní život byl zaplněn praktickým udržováním jejich diecézí právě tak, jako jsou životy biskupů i dnes. Velmi často byli biskupové, kanonizováni jako světci, velkými reformátory Církve, a jejich schopnosti ve správě vedli k jejich zvolení papežem.

Sv. Ambrož byl milánským biskupem v Itálii konce čtvrtého století, kdy barbaři začali napadat Římskou říši. Mnoho státních služeb bylo rozvráceno, a tak aby zmírnili sociální nouzi, začali do nich biskupové vstupovat a zajišťovat sirotčince, nemocnice a starobince. Ambrož šel ve ztotožnění se s lidem ještě dále, než většina biskupů. Jedl denně s chudými a odmítal používat zlaté oltářní nádoby v katedrále tak dlouho, dokud zůstávali otroci, kteří mohli být prodejem zlata vykoupeni. Ambrož se také postavil za lidská práva, když byla pod záminkou státní bezpečnosti římskou vládou porušována.

Dalším biskupem, který proslul svou humanitární pomocí potřebným a svou obranou Církve proti moci státu, byl sv. Tomáš Becket v Anglii 12. století. Ačkoli byl králem osobně vybraným kandidátem na arcibiskupa z Canterbury, Tomáš Becket dal přednost své věrnosti Kristu před svou oddaností koruně a nakonec byl umčen ve své vlastní katedrále vládními agenty, tak jako nedávno Oscar Romero v El Salvadoru.

Dva velcí humanističtí papežové se oba jmenovali Řehoř. Řehoř I. byl vzdělaným laikem, který se vzdal bohatství a politických ambicí, když byl lidem vybrán jako biskup Římský. Převodl Církev přes nepokoje na konci šestého století, přinesl mír střední Itálii, poslal misionáře, aby pokřesťanštili barbary v Evropě a zaštiťoval reformu liturgie. Druh církevní hudby, kterou podporoval, známý jako gregoriánský chorál, byl natolik vhodný k liturgii, že je široce užíván až do současnosti.

Řehoř VII. byl mnichem, který byl zvolen papežem v jedenáctém století, v době, kdy mnoho klášterů a diecézí naléhavě potřebovalo reformu. Jako mnich schválil obnovu klášterů návratem k duchu sv. Benedikta. Jako papež si ověřoval, jak kněží plní své pastýřské povinnosti, zda se biskupové nestávají pěšáky králů a zda je Církev dobře spravována. Díky jeho vizi a vedení se papežství stalo hlavní silou civilizace ve středověku.

Naneštěstí pro historii Církve, velcí humanističtí papežové nebyli vždy zvlášť svatí. Papeži těsně před protestantskou reformací se více zajímali o rostoucí nádheru Vatikánu, než o moudré řízení Církve. Výsledkem byl obecně rozšířený protest, který zanechal církev od té doby rozdělenou. Není snadné být "ve

světě, ale ne ze světa", jak Ježíš radil svým učedníkům. Je velmi snadné zabřednout do způsobů světa i tehdy, když pracujeme pro církev.

V naší současnosti má církev štěstí na papeže, kteří svou humanitou působí i na nekatolíky. Papež Jan XXIII. sestoupil z piedestalu, na kterém papeži spočívali po staletí a ukázal, jak světec může být realistický. Obcházel Řím, navštěvoval vězně ve vězeních a žertoval s reportéry. Když se ptali, proč svolal II. vatikánský koncil, přešel k velkému oknu, dramaticky ho otevřel a vysvětlil: "Abych vpustil trochu čerstvého vzduchu!". Svou poslední encykliku, *Pacem in Terris*, adresoval nejen katolíkům, ale lidem dobré vůle všude, kde touží po míru na zemi.

Papež Jan Pavel II. je humanistou svým vlastním přesvědčením, básníkem, dramatikem a personálním filozofem. Mluví plynule pět jazyky a procestoval celou zeměkouli, aby se papežství stalo pro katolíky reálnějším, ať jsou kdekoli. Píše stále o potřebách lidí v moderním světě, apeluje nejen na církevní nauku, ale také na společnou lidskost všech Božích dětí jako základu našich vztahů. Mluví často a odvážně o právech chudých na osvobození od politického a ekonomického útlaku.

I kdyby ne všichni velcí křesťanští humanisté byli kanonizováni jako světci, jsou přesto hrdiny a hrdinkami Církve, protože jsou příkladem stylu svatosti, o který mohou usilovat bohatí a vzdělaní lidé. Dali dohromady holistickým (celostním) způsobem to nejlepší, co nabízí svět, spolu s dary, které dostali od Boha, a tak ukázali přínos plné integrace lidského a Božského.

7.8. Výstředníci

Jakoby pro naše ujištění, že je možné být svatým i bez naprosté vyrovnanosti, jakou představují humanisté, církev vždy uznávala svatost mnoha křesťanů navzdory jejich bláznivosti. Lidé jejich doby je mohli považovat za šílené, ale při pohledu zpět (často až po jejich smrti) viděli, že tito svatí byli jen šíleně zamilováni do Boha. Protože se jejich srdce úplně odevzdalo Bohu, tito výstřední jednotlivci nic nedbali o to, co si o nich myslí druzí. Žili jen pro Boha a způsobem, který Bůh odhalil jen jim, i když nikdo jiný tímto způsobem žít nechtěl.

Obvykle nepřemýšlíme o sv. Janu Křtiteli jako o výstředníkovi, ale on jím nepochybně byl. Nový Zákon nám říká, že žil na poušti oblečen do zvířecích kůží a že jedl hmyz a med divokých včel, aby se udržel při životě. Říkal lidem na rovinu, že jsou hříšníci a měli by se kát. A na důkaz toho, když mu uvěřili, je namočil v řece Jordánu. Když náboženští vůdci přišli, aby se podívali co provádí, nazval je klubkem hadů a pokrytců. Kdyby žil dnes, Jan by nebyl tím druhem světce, který by byl ve většině farností vítán.

Sv. Benedikt Josef Labre byl o něco jemnějšího zevnějšku, než byl Jan, ale byl právě tak špinavý a právě tak zle zapáchal. Byl typem křesťanského vandrovníka Francie 18. století, spal na volných prostranstvích nebo pod mosty, když pršelo. Když ho většina lidí viděla přicházet, tak přecházela na druhou stranu cesty z obavy, že by chtěl almužnu. Ti, kdo ho nechali přijít k sobě blíž, ale viděli velký jas v jeho očích a cítili velkou léčivou moc jeho rukou.

Sv. Josef Kopertinský byl františkánský mnich, jehož věhlas pocházel z toho, že měl zvláštní sklon se vznášet, zatímco se modlil. Pokud navštívíte klášter v Itálii, kde v 17. století žil, průvodce vám dokonce ukáže nějaká místa na stropě, kde Josef měl srazit omítku, zatímco dlel ve výšinách modlitby! Patrně ale vždy bezpečně přistál, a tak byl jmenován svatým patronem pilotů.

Sv. Simeon Stylites se chtěl zřít svému Bohu, a tak se posadil na mramorový sloup a zůstal tam den a noc. Jeho životní styl určitě nebyl z nejzdravějších a asi byl i trochu fanatikem. Ale tato osamělá postava nahoře na sloupu se stala v pátém století symbolem úplného odevzdání se Bohu. Lidé z okolí si zvykli chodit celé míle žádat o modlitbu, když mu posílali nahoru obětní dary, kterými se živil.

Bratr Juniper, jeden z prvních františkánů, měl dětského ducha, a i když nikdy nebyl oficiálně kanonizován, byl znám svou svatostí už během svého života. Dělal lehkovážné věci, hrál se s dětmi na houpačce a běhal vesele uprostřed města, tedy vůbec se nechoval tak, jako se má chovat zralý mnich. Je připomínán jako blízký přítel sv. Františka, ale přesto se ještě dnes musíme zabývat tím, zda někdo, kdo se takhle chová, by neměl být považován za příliš výstředního, než aby patřil do řeholního řádu.

Protože výstředníci jsou tak mimo normu, poskytují nám velkou pomoc s tím, co to znamená být

světcem. Narozdíl od humanistů si nemůžete splést jejich svatost s osobním uskutečněním. Oni osobně nedosáhli ničeho velikého, ale dovolili něčemu velikému uskutečnit se v nich. Dovolili Duchu převzít jejich životy, a jejich životy ukázaly, že duchovní velikost se neměří pouze lidskými měřítky. Tak jako asketové, kteří byli zmíněni dříve, výstředníci následovali Pána kamkoli je vedl. A on je vedl rovnou cestou ke štěstí.

7.9. Vzory, příklady

Někteří svatí vyčnívají před celým světem. Dokonce i lidé, kteří nejsou katolíky, nebo kteří nejsou ani křesťany, vidí v jejich životech duchovní velikost, která je tak hluboká jako je široká. Vidí odevzdanost a přesvědčivost, čistotu a oddanost, lásku a otevřenost, které jsou cenné i podle lidských měřítek. Ztělesňují oheň, který osvětluje nejen katolickou historii, ale celé dějiny lidstva příkladem toho, co jedna osoba může udělat, aby se dotkla životů druhých a transformovala je pro dobro.

V naší současnosti byli takovými hrdiny papež Jan XXIII. a Thomas Merton. Jan se svou upřímností a humorem umožnil katolíkům podívat se zpříma na svou vlastní Církev, smát se jejím středověkým slabostem a pracovat pro její obnovu. Svou ochotou oslovit lidi jiné víry inspiroval obnovení úsilí po náboženské jednotě a vzájemném porozumění, které pokračuje dodnes. Merton měl mnohem víc nekompromisní osobnost, ale jeho úmyslná samota oslovila i lidi, kteří věděli jen málo o mnišském životě. A jeho odpor k válce, který vycházel z celého srdce, přivedl mnohé k tématu míru.

Svatí jako Petr a Pavel jsou uznáváni i křesťanskými denominacemi, které neuznávají kanonizační proces. Petr - rybář a Pavel – výrobce stanů dokládají příkladem, co to znamená mít váš celý život dotčen a otočen ke Kristu.

Petr sliboval více než mohl dodat. Chlubil se svou loajalitou k Ježíšovi, ale nerozuměl tomu, co se po něm žádalo. V okamžiku krize se pod nátlakem zhroutil. Ale nevzdal se. Obrátil se znovu k Ježíšovi, požádal o odpuštění a přijal od Boha sílu, kterou neměl ze sebe, aby kázal o obrácení a odpuštění i druhým.

Pavel tak horlil pro Boží zákon, že dokonce následovníky Ježíšovy perzekuoval za to, že zákon opustili. Jenomže byl otevřen ke zcela odlišnému porozumění tomu, co po něm Bůh chce, a ve slepeckém zření uviděl, že pronásledoval toho Pána, kterému slíbil poslušnost. V tom okamžiku se stal poslušným vyššímu zákonu a věnoval zbytek svého života přivádění druhých do toho společenství lásky, které mu Ježíš odhalil.

Marie, matka Ježíšova, je takový příklad svatosti, že na ni často ani jen nepomyslíme jako na světce. Dáváme jí tituly jako Požehnaná Panna nebo Matka Boží a zapomínáme, že v Anglii je nazývána *Saint Mary* a že v latinských zemích je nazývána *Santa Maria*. Ve svém evangeliu sv. Lukáš popisuje Marii jako první mezi učedníky, jedinou, která porozuměla od začátku, co to znamená vzdát se všeho a odpovědět na Boží volání. "Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova." (Lukáš 1:38) Mariina odpověď na oznámení, že byla vybrána za matku mesiáše, představuje tu odpověď, ke které je od Boha každý povolán. Její přítomnost u Ježíše na kříži dokládá tu poslušnost, kterou všichni musíme mít, abychom snášeli utrpení a věřili v příslib Božího království až za lidskou naději.

Ačkoli tento stručný seznam typických svatých není zdaleka tak obsažný jako ti jednotlivci, kteří mu předcházeli, nemůže být dokončen bez zmínky o sv. Františkovi z Assisi. O sv. Františkovi bylo napsáno víc, než o kterémkoli jiném svatém v dějinách lidstva. Snad je to proto, že se hodí do tolika kategorií, které jsme tu popsali, že je nemožné ho zařadit jinak, než jako příklad křesťanské svatosti.

Od okamžiku své konverze, kdy se jako bohatý mladík stal následovníkem Kristovým, žil František životem askety. Zemřel ve věku čtyřiačtyřiceti let a jeho tělo neslo stopy námahy všech těch let odříkání, které se do něj vryly. Byl nepopíratelným výstředníkem ode dne, kdy ze sebe na náměstí svlékl všechny šaty a odřekl se světské parády, přes měsíce, které strávil při přestavbě opuštěné kaple v Assisi až k dobám, kdy ho bylo možno slyšet kázat ptákům a zvířatům. Nicméně velkým paradoxem je, že způsob života, který si zvolil, přitahoval ostatní tak, že se navzdory svému odporu stal zakladatelem ne jednoho, ale hned tří řeholních řádů, nesoucích jeho jméno.

Mezi všemi křesťany středověku nebylo šťastnějšího muže. Přesto všechno, co toužil dělat, bylo žít

evangelium. Toto jednoduché vyznání víry, žité z celého srdce, ho zařadilo mezi největší vyznavače Církve. Riskoval mučednictví, když šel během křížových výprav neozbrojen do muslimského území, ale Saladin svatost tohoto šíleného křesťana rozpoznal. Přesto však během dlouhých hodin své mystické modlitby nepřetržitě meditoval o utrpení Kristově a tak důvěrně se spojil se svým zraněným Pánem, že ke konci jeho života bylo jeho tělo poraněno znameními Ježíšova ukřižování.

František by o sobě nikdy netvrdil, že je myslitelem, ale jeho jednoduché a přímočaré myšlení se dotklo více životů, než spisy vzdělaných učitelů církve. A jeho humanita, tak jak byla nekomplikovaná a přímá, promlouvá k milionům lidí výmluvněji, než monumentální práce velkých křesťanských humanistů.

František ve středověku, Marie a velcí apoštolové na začátku a kohokoli bychom chtěli jmenovat jako moderní příklad svatosti, ti všichni jsou konkrétními vzory, kterými se my všichni potřebujeme inspirovat. Jsou živými důkazy živé pravdy o radostné zvěsti, kterou nazýváme evangelium. Ukazují nám, kým může být každý z nás, a k čemu je také každý z nás jako následovník Ježíšův povolán.

7.10. Katolictví a výzva ke svatosti

Kdykoli a kdekoli žili, svatí byli vždy svobodní. Byli svobodní k lásce a milovali Boha z celého srdce. Jejich láska objímala celé Boží stvoření a tím, že dovolili Boží lásce zmocnit se jejich srdce, jejich láska zprostředkovala každému lásku Boží. Byli svobodní k životu, k životu jen pro Boha, který je osvobozoval od méně důležitých starostí. Tím, že dovolili Bohu žít v nich samých, se stali takovými, jakými je Bůh chtěl mít. Byli přístupní chudobě, otevřeli se Bohu a věděli, že nic jiného je nemůže uspokojit. Tím, že přijali Boha jako svůj největší poklad, měli všechno bohatství, po jakém by kdy mohli zatoužit.

Přesto však taková svoboda něco stojí. Taková milost se nedává lacino. Pokud by tomu tak bylo, všichni bychom byli svatí a svatí by nebyli těmi hrdiny a hrdinkami, kterými jsou. Svatí našli tu perlu velké ceny, která je zmiňována v evangeliích, a tak chtěli všechno prodat, aby se jí zmocnili. V našich malých skicách jsme se museli obejít bez mnoha detailů ze životů svatých. Když ale čteme o jejich životě podrobně, tak vidíme, že se svatí stali svobodnými, milujícími, šťastnými a plnými lidmi jen prostřednictvím mnohaletého úsilí.

Jejich životy jsou pro každého z nás výzvou, abychom se k tomuto úsilí připojili. Především jde o vnitřní boj. Každý z nás má své já, které chce být sebestředné, které chce uspokojit všechny své touhy a které chce mít kontrolu nad svým vlastním osudem. Zápas s takovými pokušeními je symbolizován démony, kteří trýznili sv. Antonína na poušti. Něco uvnitř nás se nechce vzdát své sobeckosti, přestože pouze když se staneme nesobeckými, tak můžeme být od požadavků našeho já osvobozeni. Něco v nás se zdráhá vzdát sebekontroly, přestože pouze odevzdání se Bohu nás nasměruje k našemu největšímu štěstí - svobodě milovat z celého srdce a bez omezení.

Další boj probíhá se světem kolem nás. Svět je naplněn dobrými věcmi, ale velmi často je dobré nepřítelem nejlepšího. Svatí často stáli před rodinou a přáteli, kteří jim říkali, aby se spokojili jen s tím, být dobří, poslouchat příkázání, chodit do kostela a vést slušný život. Aby se spokojili jen s procházením životem jako každý druhý. Museli bojovat s pokušením být jen dobří, místo aby se pokoušeli o svatost. Svatí také museli bojovat s politickými a sociálními silami, které se pokoušely je přizpůsobit tomu, co bylo společensky přijatelné. Tváří v tvář této opozici riskovali, že se pro svou víru stanou psanci, a někdy pro ni byli umučeni. Je ironií, že mnoho svatých také bojovalo s institucionální Církví, jejíž zástupci ne vždy oceňovali jejich autentickou svatost. Je svatým k dobru, že se odevzdali Božím požadavkům spíš, než církevním tlakům. A je k dobru Církvi, že nakonec rozpoznala v jejich životech autenticitu evangelia.

Vrátíme-li se teď k bodu, ze kterého jsme začali, tak můžeme říci, že velkou tradicí katolictví je nakonec tradice svatosti. Je to bezpochyby tradice lidí a církve, ale tato tradice je jako moře svatosti, jehož příliv přináší vlny duchovní obnovy. Na hřebenech těchto vln stojí svatí, kteří byli vyzdviženi nejvíce vzhůru a kteří táhnou ty ostatní směrem k většímu sebepřekonání. Svatí stojí na tradici, která je podporuje, a jdou v čele cestou vzhůru k nekonečné prázdnotě, o které mystici říkají, že je naplněna Bohem.

Katolictví ve své nejlepší podobě chce lidi, kteří svaté nejen obdivují, ale svatými se stávají. Je tradicí, která široce popisuje své svaté jako hrdiny a hrdinky, protože katolictví není v tom, něco vědět, ale je

cestou života. Je cestou k plnému, svobodnému a láskyplnému životu, jak ho žili naši světci.

Vstup do této tradice je vydáním se na cestu a hledáním poznání toho, jak žít podle toho, jak to Bůh od nás očekává. Účast na této tradici spočívá v cestě ve stopách Abraháma a Sary, Mojžíše a Miriam, Judit a proroků Starého zákona, Marie a učedníků Nového Zákona a ve stopách svatých, kteří svým životem posunovali židovsko-křesťanskou tradici dopředu. Chopit se této tradice znamená se po této cestě také vydat a obrátit jejich hledání svatosti v naše vlastní.

Důvod k tomu být katolíkem je nakonec v tom, být světce. Svatí, kteří šli před námi, vytyčili cestu. Ukázali, že to může jít a jak to může jít. Jejich životy nejsou k tomu, aby byly otrocky kopírovány, ale jsou nám dány jako inspirace pro budoucnost. Dávají nám vzory, podle kterých můžeme modelovat naše vlastní životy na cestě ke svatosti. A právě tak, jako se jeden svatý lišil od druhého, tak každý z nás může čekat, že se bude lišit od všech ostatních.

Církev ze života v minulosti nemůže nic získat. Jestli se svatí stanou jen pojmenováním farností a jmény, které budeme dávat našim dětem, tak se katolická tradice stane věcí minulosti. Někteří z největších světců měli jména jako nikdo ze svatých před nimi. Někteří z nejsvatějších katolíků udělali, řekli a napsali takové věci, jako žádný žid nebo křesťan před nimi. Svatí, kteří žijí dnes, udržují velkou tradici nápadité svatosti.

Pokud je moudrost katolictví vidět na jeho svatých, pak výzvou katolictví je, že každý z nás by měl být svým vlastním způsobem jako oni. Musíme si jednotlivě i společně představovat, jak autenticky žít evangelium, a pak musíme nasadit sami sebe při převádění této vize do praxe.

Evangelium bylo pro svaté a pro svět, ve kterém žili, radostnou zvěstí. Pokud má být evangelium takovou zprávou také pro nás a pro náš svět, musíme žít tak radikálně, jako to dělali naši světci.

7.11. Pro osobní reflexi

- 1) Kdo byli hrdinové nebo hrdinky tvého mládí? Proč pro tebe byli hrdiny? Koho bys tak označil(a) nyní?
A co je ve tvých očích dělá hrdiny?
- 2) Čím pro tebe byly hrdinské postavy důležité, v mládí i v dospělosti? Jak by náš život asi vypadal, pokud bychom nepoznali nikoho, koho bychom mohli obdivovat a pokoušet se být jako on?
- 3) Jmenuj jednu skutečnou osobu ve svém životě, která byla pro tebe vzorem toho, co znamená být křesťanem nebo katolíkem. Co na té osobě bylo tak obdivuhodné? Jak jsi se pokoušel(a) být, jako ta osoba?
- 4) Kdo je tvůj oblíbený svatý? Co na něm máš rád(a)? Kdo jsou lidé, které bys považoval(a) za svaté? Proč si myslíš, že by si mohli zasloužit být nazýváni svatými?
- 5) Jakými způsoby může být Ježíš považován za hrdinu nebo vzor pro křesťany? V čem by to mohlo být nereálné? Jak by to mohlo být uskutečnitelné?
- 6) Jak se tvoje porozumění svatosti v průběhu let změnilo - nebo po přečtení této kapitoly? Jaké je tvé současné chápání svatosti?
- 7) Je svatost něco, na co dnes lidé mohou realisticky aspirovat? Jaký by mohl být tvůj život, kdybys byl(a) tak svatý(á), jak bys mohl(a) pravděpodobně být?

Richard Rohr, O.F.M. je zakladatelem a jedním z hlavních představitelů Centra pro Akci a Kontemplaci v Albuquerque, v Novém Mexiku. Přednáší a pořádá duchovní cvičení i v zahraničí. Spolu s Johnem Bookserem Feisterem je autorem knih *Nadějí proti temnotě: transformační vize sv. Františka ve věku úzkosti* a *Ježíšův plán pro nový svět: Horské kázání* (St. Antony Messenger Press).

Joseph Martos je ředitelem Russellova institutu náboženských studií na Spaldingově Univerzitě v Louisville v Kentucky. Je autorem knih *Dveře k posvátnému* (Triumph Books), *Katolické svátosti* (Liturgical Press) a řady článků.